STRATEGIE 2030+

STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY ČESKÉ REPUBLIKY DO ROKU 2030+

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

STRATEGIE VZDĚLÁVACÍ POLITIKY ČESKÉ REPUBLIKY DO ROKU 2030+

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+

Autoři: PhDr. Jindřich Fryč, RNDr. Zuzana Matušková, Mgr. Pavla Katzová, PhDr. Karel Kovář, Ph.D., Mgr. Jaromír Beran, Mgr. Iveta Valachová, Mgr. Lukáš Seifert, Mgr. Martina Běťáková, Ferdinand Hrdlička a kolektiv autorů Hlavních směrů vzdělávací politiky ČR do roku 2030+
Jazyková redakce: Mgr. Alena Faberová, Mgr. Vlasta Kohoutová
Grafická úprava a zlom: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

V roce 2020 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Karmelitská 529/5, Malá Strana, 118 12, Praha 1
Elektronická verze publikace je dostupná na www.msmt.cz

978-80-87601-46-4 (brožovaná publikace)

978-80-87601-47-1 (online brožura, pdf)

STRATEGIE 2030+

„Má-li se člověk stát člověkem, musí se vzdělat.“

J. A. Komenský

Implementace Strategie 2030+ povede k vytvoření a rozvoji otevřeného vzdělávacího systému, který reaguje na měnící se vnější prostředí a poskytuje relevantní obsah vzdělávání v celoživotní perspektivě.

Cílem vzdělávání v následující dekádě je základními a nepostradatelnými kompetencemi vybavený a motivovaný jedinec, který dokáže v co nejvyšší míře využít svůj potenciál v dynamicky se měnícím světě ve prospěch jak svého vlastního rozvoje, tak s ohledem na druhé a ve prospěch rozvoje celé společnosti.

STRATEGICKÝ CÍL 1	STRATEGICKÝ CÍL 2
Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.	Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů.

Obsah

ÚVOD ... 8

STRATEGICKÉ CÍLE ... 15

Strategický cíl 1: Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život ... 16

Strategický cíl 2: Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů ... 19

STRATEGICKÉ LINIE ... 23

Strategická linie 1: Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání ... 25

1.1 Proměna obsahu, metod a forem vzdělávání ... 26

1.2 Inovace ve vzdělávání ... 28

1.3 Hodnocení ve vzdělávání ... 29

1.4 Digitální vzdělávání ... 31

1.5 Občanské vzdělávání ... 32

1.6 Bezpečné prostředí ve školách, rozvoj participace a autonomie ... 33

1.7 Odborné vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách ... 35

1.8 Neformální vzdělávání a celoživotní učení ... 38

Strategická linie 2: Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání ... 43

2.1 Omezení vnější diferenciace školství ... 45

2.2 Disparity a segregace ... 46

2.3 Case management a mezirezortní spolupráce ... 47

Strategická linie 3: Podpora pedagogických pracovníků ... 51

3.1 Systém komplexní profesní přípravy a podpory ... 52

3.2 Podpora pedagogické práce škol ... 55

Strategická linie 4: Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce ... 57

4.1 Koncentrace odborných kapacit ... 59

4.2 Lepší využití dat a zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu ... 60

4.3 Snižování nepedagogické zátěže škol ... 61

4.4 Posílení informovanosti, komunikace a spolupráce ... 62

Strategická linie 5: Zvýšení financování a zajištění jeho stability ... 65

5.1 Zajištění financování v rámci jednotlivých strategických linií ... 66

IMPLEMENTACE ... 71

SEZNAM ZKRATEK ... 76

PŘÍLOHY ... 79

Karty klíčových opatření pro období 2020–2023

Podpora předškolního vzdělávání ... 80

Revize RVP ZV a metodická podpora školám ... 88

Podpora a řízení škol ... 98

Inovace oborové soustavy ... 106

Zvyšování kvality vzdělávání ve strukturálně postižených regionech ... 112

Úvod

- *Cílem Strategie 2030+ je modernizovat vzdělávání tak, aby děti i dospělí obstáli v dynamickém a neustále se měnícím světě 21. století.*

Úvod

Systém opatření

V současnosti jsme svědky mnoha společenských proměn, které zasahují bez výjimky všechny oblasti lidské činnosti. Abychom byli schopni na tyto proměny reagovat, je třeba na ně adekvátně připravit vzdělávací systém. Ve Strategii 2030+ vytváříme systém opatření, která si kladou za cíl řešit problémy vzdělávací soustavy v ČR a zároveň berou v potaz širší proměny, které se v soudobé společnosti odehrávají. Cílem této Strategie 2030+ je modernizovat vzdělávání tak, aby děti i dospělí obstáli v dynamickém a neustále se měnícím světě 21. století.

Kompetence pro osobní, občanský i profesní život

Toho se snažíme docílit několika způsoby. Jedním z nich je proměna organizace a způsobu vzdělávání v ČR, které stále odráží spíše potřeby minulosti než budoucnosti. Strategie si klade za cíl rozvíjet vzdělávací systém, který umožní dětem, žákům a studentům získat znalosti, dovednosti a postoje, které jsou využitelné v osobním, občanském i profesním životě. Vzhledem k významným změnám ve společnosti, způsobeným dynamickým rozvojem, je nutné tomuto vývoji přizpůsobit obsah, metody a formy vzdělávání a zároveň vytvořit ve vzdělávacích institucích prostředí, které bude pro všechny bezpečné, spravedlivé, podnětné a dostatečně náročné.

Přístup ke kvalitnímu vzdělávání všem

Chceme vzdělávací systém nastavit tak, aby nepřispíval k rozvoji nerovností, ale naopak umožňoval přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání pro všechny, bez ohledu na jejich osobní charakteristiky nebo sociálně-ekonomické podmínky, ve kterých žijí. Strategie akcentuje potřebu umenšit závislost výsledků vzdělávání žáků na sociálním statusu rodičů a snížit rozdíly v kvalitě vzdělávání v jednotlivých regionech a mezi školami. Rovněž hodláme klást větší důraz na individualizaci vzdělávání, aby došlo k rozvoji potenciálu každého jednotlivce.

Podpora aktérů ve vzdělávání

Aby bylo možné všechny výše uvedené kroky realizovat, musíme poskytnout aktérům ve vzdělávání potřebnou podporu přímo v regionu, kde působí, a propojovat je. Budeme věnovat patřičnou pozornost a péči pedagogům a ředitelům, jakožto základnímu stavebnímu kameni každé školy, podporovat jejich počáteční i další vzdělávání a sdílení dobré praxe. Podporovat budeme nezastupitelnou roli rodičů v oblasti vzdělávání, jejich angažovanost a participaci na rozvoji škol a jejich komunitním aspektu.

Čtvrtá průmyslová revoluce

Strategie také reaguje na současné trendy, které přetvářejí mnoho oblastí lidské činnosti. Patří mezi ně především čtvrtá průmyslová revoluce, která je obvykle vnímána prizmatem technologického pokroku jako revoluce v oblasti digitalizace a automatizace. Přitom se ale dotýká mnoha dalších oblastí lidského života. Mění se způsoby práce s informacemi – jak je vytváříme, zpracováváme a šíříme. Proměňují se způsoby, jakými komunikujeme, jak se poznáváme a jak řešíme problémy. Roste potřeba vyznat se v informačním toku, umět získané informace analyzovat a kriticky je reflektovat. Technologické i sociální aspekty této průmyslové revoluce vyžadují rozvoj kompetencí potřebných pro úspěch v osobním i pracovním životě i na trhu práce. Neméně zásadní jsou také environmentální změny, kterým v současné době čelíme. Změna klimatu, ubývání biodiverzity, rostoucí znečištění ovzduší a vodstva, stále se zvyšující spotřeba neobnovitelných zdrojů a klesající surovinová základna výrazně přispívají k proměnám prostředí, v němž žijeme.

Environmentální změny

Tyto výzvy jsou pro současný svět natolik zásadní, že je nezbytné, aby na ně reagoval i vzdělávací systém. Ve Strategii 2030+ tyto proměny reflektujeme a navrhujeme

opatření, díky nimž pomůžeme budovat společnost, která je schopná se současným i budoucím výzvám postavit a hledat kreativní řešení.

Základní informace o Strategii 2030+

Zastřešující dokument pro oblast regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (dále jen Strategie 2030+) je dokument navazující na Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2020. Jejím úkolem je zajistit plynulý přechod do dalšího desetiletí, připravit vzdělávací systém ČR na nové výzvy a zároveň řešit problémy, které v českém školství přetrvávají. Strategie 2030+ je dokumentem, který má obecnou, zastřešující povahu a popisuje priority, které je třeba ve stanoveném období řešit, zejména v oblasti regionálního školství, zájmového a neformálního vzdělávání a celoživotního učení. Pro oblast vysokého školství rozpracovává obecné priority formulované Strategií 2030+ Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021.

Má dva hlavní strategické cíle, které se zaměřují na proměnu obsahu vzdělávání (SC1) a na snižování sociálních nerovností ve vzdělávání (SC2). Tyto cíle jsou rozvedené ve strategických liniích, jež se zaměřují na proměnu samotného vzdělávání, řešení nerovností, podporu pedagogů, zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce a zajištění stabilního financování.

Vzdělávací soustava v ČR je velmi různorodá a mezi jednotlivými školami i konkrétními učiteli panují velké rozdíly. Některé části vzdělávací soustavy předkládané cíle naplňují již nyní a navrhovaná opatření již dávno realizují, pro některé školy budou konkrétní opatření inspirací na jejich už započaté cestě za vytyčenými cíli. Existují však i školy, pro které ve Strategii 2030+ navržené cíle a opatření budou znamenat náročnou výzvu, a těm se dostane efektivní podpory.

Kontext vzniku a existence Strategie 2030+

Externí expertní skupina

Na Strategii 2030+ se začalo pracovat koncem roku 2018. V lednu roku 2019 byla ministrem školství, mládeže a tělovýchovy ustavena osmičlenná externí expertní skupina pod vedením prof. Arnošta Veselého. Úkolem expertů byla příprava výchozího dokumentu Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+, který měl definovat vizi, priority a cíle vzdělávací politiky v období přesahujícím horizont roku 2030. V listopadu roku 2019 představila skupina materiál na veřejné konferenci a do konce roku 2019 probíhala jeho veřejná konzultace.

Tým S2030+

Po dokončení projednávání dokumentu Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+ byly v lednu 2020 zahájeny práce na samotném textu Strategie 2030+ a na formulacích jednotlivých klíčových opatření vedoucích k naplnění vytyčených cílů. Proces tvorby Strategie 2030+ na jaře 2020 zasáhla koronavirová pandemie, která zásadně omezila plánované veřejné akce, ale v červnu se podařilo uskutečnit alespoň on-line přenášenou konferenci a diskusní stoly, aby byly zohledněny podněty co možná největšího počtu zainteresovaných aktérů.

Participativní proces

Příprava nového strategického dokumentu stavěla na maximální otevřenosti a transparentnosti. Její součástí byla série veřejných konzultací a kulatých stolů za účasti co možná nejširšího spektra aktérů vzdělávací politiky. Využívali jsme pestrou paletu komunikačních nástrojů, včetně sociálních sítí. Cílem bylo, aby jak odborná, tak i široká veřejnost byla co možná nejvíce informována o budoucích plánech v oblasti vzdělávacího systému ČR a mohla tyto plány sama aktivně ovlivnit.

Implementace

Aby se podařilo vytyčené cíle Strategie 2030+ naplnit, budou definována klíčová opatření, včetně stanovených gestorů, výstupů, časového harmonogramu a především jasně nastavených indikátorů. Implementační část Strategie 2030+ popisu-

je kromě klíčových opatření na první implementační období 2020–2023 strukturu implementačního plánu, základní informace k souboru indikátorů, postupy monitorování a vyhodnocování implementace, postupy řízení a organizační strukturu implementace a též plán řízení rizik. Její přílohou je dokument Hlavní směry vzdělávací politiky ČR 2030+.

Základní používané pojmy

V zájmu přesnosti a srozumitelnosti českým čtenářům upřednostňuje Strategie 2030+, přestože není textem právní povahy, především pojmy ukotvené vnitrostátní legislativou. Na půdorysu strategického dokumentu není možné vyjasnit všechny existující terminologické nejasnosti, souvislosti a rozpory, které mezi jednotlivými použitými pojmy vznikají.

V zájmu jednoduchosti a větší čtivosti pracuje text s některými obecnými pojmy jako zastřešujícími termíny:

Zastřešující termíny

Učitel	pojem zahrnuje všechny pedagogické pracovníky podle zákona č. 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
Žák	pojem zahrnuje dle kontextu jak děti z mateřských škol, tak žáky základních a středních škol i studenty vyšších odborných škol
Rodič	pojem zahrnuje všechny zákonné zástupce dítěte/žáka
Škola	pojem zahrnuje dle kontextu i školská zařízení

Pod pojmy učitel a žák se v celém textu rozumí učitel i učitelka (případně učitelé a učitelky), žák i žákyně (případně žáci i žákyně).

Základní pojmy

Zvláštní význam některých základních pojmů, jejichž chápání by bez dalšího upřesnění mohlo vzbuzovat nejasnosti, je vysvětlen níže (řazeno abecedně):

Case management je jedna z profesionálních metod sociální práce, jejíž význam spočívá v nastavení jednotného postupu různých odborníků a služeb, které směřují ke stabilizaci situace osob a k jejich zplnomocňování tak, aby využívaly své přirozené zdroje. Základním principem je spolupráce několika institucí, jejichž činnost je nutné koordinovat.

Další vzdělávání je v dokumentu chápáno v souladu s definicí, která je obsažena v § 2 písm. a) zákona č. 179/2006 Sb. o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání). Další vzdělávání je zde vymezeno jako vzdělávací aktivity, které nejsou počátečním vzděláváním, tedy v podstatě formálním vzděláváním ve výše uvedeném smyslu.

Disparita je pojem používaný především k popisu kvalitativních, ale i kvantitativních rozdílů v poskytování vzdělávání jak na úrovni regionů, tak jednotlivých škol.

Formální vzdělávání se odehrává zejména ve školách a jeho prostřednictvím lze dosáhnout stupňů vzdělání (základního vzdělání, základů vzdělání, středního vzdělání, středního vzdělání s výučním listem, středního vzdělání s maturitní zkouškou, vyššího

odborného vzdělání v konzervatoři, vyššího odborného vzdělání, vysokoškolského vzdělání). Znaky charakteristické pro formální vzdělávání v České republice vykazuje rovněž vzdělávání předškolní, základní umělecké a jazykové. Jsou definovány jeho funkce, cíle, obsahy, organizační formy a způsoby hodnocení.

Formativní hodnocení je hodnocení průběžné, které přináší žákovi užitečnou informaci o tom, co ví nebo čemu rozumí průběžně v rámci vzdělávacího procesu, a směřuje ho k naplnění stanového cíle. Umožňuje mu sledovat vlastní pokrok, vede ho k řízení svého učení a pomáhá komplexně rozvíjet jeho osobnost. Účelem formativního hodnocení je tedy identifikovat vzdělávací potřeby žáků a přizpůsobit těmto zjištěním vyučování a učení tak, aby každý žák dosáhl maxima ve svém rozvoji vzhledem k svým individuálním možnostem.

Gramotnost znamená především schopnost praktického uplatnění znalostí v rozmanitých životních situacích. Zvyšování dovedností v oblasti základních gramotností vytváří předpoklady k úspěšnému celoživotnímu učení i k tomu, aby žáci a mladí lidé zažívali úspěch ve škole i v pracovním životě. Gramotnosti obvykle vztahujeme k jednotlivým „předmětům“. Můžeme tak hovořit o čtenářské, matematické nebo přírodovědné gramotnosti.

Informální učení lze chápat jako proces spontánního získávání znalostí, dovedností a schopností z každodenních zkušeností a činností v práci, v rodině a ve volném čase. Zahrnuje také sebevzdělávání, kdy učící se nemá možnost ověřit si výsledky učení. Informální učení na rozdíl od formálního a neformálního vzdělávání není organizované a institucionálně koordinované, zpravidla má nesystematickou povahu a postrádá formující vliv učitele.

Kompetence je složitým souborem znalostí, dovedností a postojů, které tomu, kdo si je osvojil, umožňují úspěšně zvládnout úkoly a situace, do kterých se dostává ve studiu, v práci i v osobním životě. Znalosti se skládají z faktů a čísel, pojmů, myšlenek a teorií, které již byly stanoveny a které podporují porozumění určité oblasti nebo předmětu. Dovednosti jsou definovány jako schopnost provádět postupy a využívat stávajících znalostí k dosažení výsledků. Postoje popisují předpoklady a způsoby uvažování umožňující konat nebo reagovat na myšlenky, osoby či situace.

Klíčové kompetence jsou kompetence, jež všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, zaměstnatelnosti, sociálnímu začlenění, udržitelnému způsobu života, úspěšnému životu v pokojných společnostech, zvládání životních nároků s vědomím významu zdraví a aktivnímu občanství. Jsou rozvíjeny v rámci perspektivy celoživotního učení, od raného dětství po celý život v dospělém věku, a to prostřednictvím formálního, neformálního a informálního učení ve všech kontextech, včetně rodiny, školy, pracoviště, blízkého okolí a jiných prostředí. Všechny klíčové kompetence jsou pokládány za stejně důležité; každá z nich přispívá k úspěšnému životu ve společnosti. Kompetence lze uplatnit v mnoha různých kontextech a v různých kombinacích. Kompetence se překrývají a jsou vzájemně propojeny; aspekty zásadní pro jednu oblast posílí kompetence v jiné oblasti. Nedílnou součástí klíčových kompetencí jsou dovednosti jako kritické myšlení, řešení problémů, týmová práce, komunikační a vyjednávací dovednosti, analytické dovednosti, kreativita a interkulturní dovednosti. Evropský referenční rámec z roku 2018 zahrnuje osm klíčových kompetencí pro celoživotní učení: 1) kompetence v oblasti gramotnosti; 2) kompetence v oblasti mnohojazyčnosti; 3) matematická kompetence a kompetence v oblasti přírodních věd, technologií a inženýrství; 4) digitální kompetence; 5) personální a sociální kompetence a kompetence k učení; 6) občanská kompetence; 7) podnikatelská kompetence; 8) kompetence v oblasti kulturního povědomí a vyjadřování.

Neformální vzdělávání je zaměřeno na rozvoj znalostí, dovedností a schopností v zařízeních zaměstnavatelů, v soukromých vzdělávacích institucích, ve školských zařízeních (např. zájmové vzdělávání, které poskytuje účastníkům naplnění volného času zájmovou činností se zaměřením na různé oblasti), v nestátních neziskových organizacích, v paměťových institucích (zejména knihovnách a muzeích), uměleckých a jiných kulturních institucích, ve science centrech a v dalších organizacích. Do oblasti neformálního vzdělávání lze řadit některé organizované volnočasové aktivity pro děti, mládež i dospělé, jako jsou například kurzy, rekvalifikace, školení a přednášky. Nutnou podmínkou pro realizaci neformálního vzdělávání je účast odborného lektora, učitele, edukátora, trenéra či proškoleného vedoucího. Bez dodatečného uznání příslušným orgánem nebo institucí však zpravidla nevede k získání stupně vzdělání.

Pedagogický leader – Kompetentní a sebevědomý pedagog (ředitel), který uznává hodnotu vzdělání a je v souladu s trendy vývoje vzdělávací politiky. Zná stav a potřeby vlastní školy a má vizi, kam směřovat její rozvoj v souladu s těmito trendy. Vůdčí osobnost, která naslouchá, komunikuje a kooperuje s cílem najít konsenzus v potřebách všech aktérů zainteresovaných do života školy, vlastním příkladem motivuje k úsilí o změnu a cíleně připravuje podmínky pro zážitek úspěchu všech zúčastněných. Veřejný komunikátor, který dokáže prezentovat vizi změny směrem k zaměstnancům školy, zřizovateli, rodičům i komunitě v okolí školy. Rozhodný a zodpovědný při implementaci strategických opatření.

Servisní učení představuje nejpokročilejší stadium místně zakotveného učení, kdy žáci v rámci výuky pomáhají řešit problém či plní potřebu obce. Dochází při něm k mezioborové spolupráci. Žák nezískává pouze nové znalosti a dovednosti, ale prakticky přispívá i ke kvalitě života v obci.

Sumativní hodnocení je hodnocení finální, které informuje o tom, co dotyčný žák zvládl na konci určitého období (např. pololetí či ukončení stupně vzdělávání). Je to tedy takové hodnocení žákova výstupu, které shrnuje, zda žák zná nebo umí používat. Žák jej obdrží jako výsledek své činnosti, která je předmětem učení. Jeho účelem je získat konečný přehled o dosahovaných výkonech či roztřídit žáky dle výsledků.

STRATEGIE 2030+

„Posláním od začátku do konce budiž hledati a nalézati způsob, který by umožnil, aby učitelé méně učili, žáci se však více naučili, aby ve školách neměl místa křik, pocit ošklivosti, vědomí marné práce.“

J. A. Komenský

Strategické cíle

Vize

Implementace Strategie 2030+ povede k vytvoření a rozvoji otevřeného vzdělávacího systému, který reaguje na měnící se vnější prostředí a poskytuje relevantní obsah vzdělávání v celoživotní perspektivě.

Cílem vzdělávání v následující dekádě je základními a nepostradatelnými kompetencemi vybavený a motivovaný jedinec, který dokáže v co nejvyšší míře využít svůj potenciál v dynamicky se měnícím světě ve prospěch jak svého vlastního rozvoje, tak s ohledem na druhé a ve prospěch rozvoje celé společnosti.

Strategické cíle

Modernizace cílů a obsahů vzdělávání a forem i metod učení na všech úrovních soustavy je spolu se zajištěním spravedlivého přístupu ke kvalitnímu vzdělání a snížením nerovností ve vzdělávání nezbytným předpokladem pro zajištění plnohodnotného života a dlouhodobé uplatnitelnosti jednotlivce ve společnosti a na trhu práce.

Strategický cíl 1: Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život

Proměny ve společnosti

Původní role a postavení formálního vzdělávání se mění. Rychlost technologických, hospodářských, sociálních, kulturních, ale i environmentálních změn je bezprecedentní. Navíc lze očekávat, že se tempo proměn bude i nadále zvyšovat. Tyto hluboké transformace bývají taktéž nazývány čtvrtou průmyslovou revolucí. Mění se soubory dovedností, které jsou pro tradiční i nová povolání potřebné. Mění se i formy komunikace. Žáci, kteří se dnes ve školách vzdělávají, se výrazně liší od předchozích generací. Společným socializačním znakem této generace je především využívání digitálních technologií a naprosto neomezený přístup k ohromnému množství informací, které je ale třeba kriticky hodnotit a dále s nimi pracovat. S tím je spojena i proměna formy sociálních kontaktů projevující se často deficitem při naplňování sociálních potřeb. Tyto a mnohé další trendy před nás staví nové výzvy, výrazně odlišné od těch, se kterými jsme se doposud setkávali.

Proměny ve vzdělávání

Dlouhodobé trendy vedou k nutnosti transformovat nejen vzdělávací prostředí, ale také vzdělávací obsahy i způsoby jejich předávání. Vzdělávání ve smyslu práce

se znalostmi se zaměřuje méně na jejich memorování a soustředí se více na jejich pochopení, využití a vzájemné provázání, rozvoj gramotností a zvyšování kompetencí. Učitelé nebudou soustřeďovat primární pozornost jen na obsahovou znalost předmětů a pamětní reprodukci, ale zaměří se rovněž na náročnější úkoly vyžadující hlubší porozumění a praktickou aplikaci a také na schopnost žáků spolupracovat a hledat společná řešení. Žáci musí umět na výzvy současné doby, a zejména budoucnosti reagovat, a proto jim společně pomůžeme v tom, aby byli schopni znalosti, dovednosti, postoje a hodnoty získané ve škole i mimo ni skutečně použít a využít. Měli by však těchto dovedností umět dosahovat ve spolupráci s druhými a s ohledem na ně.

Inovace obsahu a způsobu vzdělávání

S výše uvedeným souvisí nutná potřeba inovovat obsah a způsob vzdělávání na všech jeho stupních. Společným cílem musí být dosažení vyšší úrovně klíčových kompetencí a gramotností všech dětí i dospělých. Podpoříme proto zavádění nových a inovativních metod ve vzdělávání ve všech typech škol i mimoškolních zařízení na celém území ČR. Speciální pozornost budeme věnovat učitelům a pedagogickým leaderům. Ti totiž představují klíčové aktéry plánovaných proměn vzdělávání.

Rozvoj digitálního vzdělávání

Posílíme vzdělávací systém, aby byl schopen vyrovnat se s vnějšími změnami a flexibilně reagovat na měnící se vzdělávací potřeby žáků. Systém bude využívat moderní technologie pro dosažení nově stanovených cílů vzdělávání. Umožní žákům osvojit si kompetence, tedy znalosti, dovednosti a postoje v jejich provázanosti a komplexnosti, které využijí v osobním, občanském i profesním životě. Vytvoříme podmínky pro rozvoj digitálního vzdělávání všech žáků a učitelů s cílem zvýšit úroveň jejich kompetencí v oblastech užívání digitálních technologií, informatického myšlení a digitální gramotnosti.

Provzdušnění učiva

Důsledkem této proměny bude zamezení přetěžování žáků informacemi. Učivo bude probírané s cílem hlubšího porozumění, v širokých souvislostech bez celé řady zbytných poznatků a informací. Učitelům tak bude umožněno učivo dostatečně probrat a žáci budou mít prostor informacím porozumět a aplikovat je v reálných situacích. Všechny základní školy budou mít k dispozici modelové školní vzdělávací programy, odpovídající podmínky i podporu pro zavádění změn.

Zapojení odborníků z praxe

Nezbytným předpokladem úspěchu je účinná centrální podpora dostupná pro každou školu, ředitele, učitele i žáka. Silně decentralizovaný vzdělávací systém v ČR si však i nadále ponechá prospěšnou míru autonomie, a to jak v oblasti tvorby a realizace školních vzdělávacích programů, tak v oblasti řízení pedagogického procesu. V tomto ohledu je zcela zásadní zajistit koncentraci odborných kapacit v území, včetně zapojení odborníků z praxe, jejichž cílem bude především poskytovat a koordinovat metodickou podporu školám, podporovat jejich spolupráci, vzájemnou komunikaci a sdílení zkušeností. Zaměříme se na realizaci konkrétních kroků vedoucích ke snížení administrativní zátěže ředitelů a učitelů tak, aby se mohli plně věnovat pedagogickému procesu.

Kompetenční pojetí kurikula

V souvislosti s inovací obsahu, změnou organizace, metod a forem vzdělávání zajistíme dostatečnou podporu v rámci počátečního i dalšího vzdělávání a profesní přípravy učitelů a ředitelů škol. Základním předpokladem úspěšné modernizace vzdělávání je přijetí kompetenčního pojetí vzdělávání žáků především právě učiteli. Kompetenční pojetí kurikula bude vycházet z inovovaných klíčových kompetencí zohledňujících doporučení Rady Evropské unie o klíčových kompetencích pro celoživotní učení. Součástí RVP ZV bude mimo jiné i vymezení uzlových bodů pro jednotlivá období a na ně navázané jádrové a rozvíjející výstupy.

Proměny obsahu vzdělávání sladíme se způsobem jejich ověřování. Budou vytvořeny nástroje pro vyhodnocování dosažených kompetencí. Společně zajistíme,

aby se například přijímací a maturitní zkoušky zaměřily více i na ověřování gramotností a klíčových kompetencí. Není cílem, aby se žáci během vzdělávání připravovali na zkoušky, nýbrž aby zkoušky ověřovaly, do jaké míry si žáci osvojili v RVP stanovené výstupy. Pouze pak lze totiž očekávat, že dojde ke skutečné změně ve školách. Průběžné a systematické ověřování znalostí a dovedností jak na úrovni škol, tak na úrovni vzdělávací soustavy jako celku, bude nezbytným předpokladem pro následná rozhodnutí, která přispějí ke zvyšování kvality vzdělávání každého žáka i celé vzdělávací soustavy.

Formativní hodnocení

Nad rámec sumativního hodnocení posílíme využívání formativního hodnocení, které se zaměřuje na pokrok každého žáka, podporuje proces učení a vede k přebírání odpovědnosti za vlastní výsledky i cestě k jejich dosažení. Výše uvedené předpokládá nezbytné zlepšení podmínek pro pedagogickou práci škol, využití pedagogické diagnostiky a jí odpovídajících vzdělávacích a výchovných strategií.

Digitální technologie

Uzpůsobíme vzdělávací systém tak, aby se byl schopen adekvátně adaptovat na dynamické prostředí a pokrok spojený s rozvojem nových technologií, digitalizace a internacionalizace. Budeme usilovat o zvýšení úrovně digitálních dovedností a informatického myšlení, respektive digitálních kompetencí. Důležité je kritické a odpovědné používání digitálních technologií při výuce i mimo ni. Vzdělávání bude zahrnovat informační a datovou gramotnost, komunikaci a spolupráci, mediální gramotnost, tvorbu digitálního obsahu, bezpečnost v on-line prostředí, ale i řešení problémů a kritické myšlení.

Občanské vzdělávání

S ohledem na měnící se prostředí a společenský vývoj budeme v rámci podpory počátečního, ale i dalšího vzdělávání posilovat oblast občanského vzdělávání, jehož cílem je vybavit občana kompetencemi potřebnými pro zodpovědný život v demokratické společnosti, tj. dovednostmi i znalostmi k zastávání a prosazování demokratických hodnot a postojů, ochraně lidských práv a rozvoje občanské soudržnosti. Občanské vzdělávání povede žáky k vzájemnému respektu a toleranci, ke kritickému myšlení a k aktivnímu zájmu o věci veřejné a život kolem sebe.

U žáků budeme rozvíjet schopnost jednat jako zodpovědný občan, dbát o ochranu lidských práv, udržitelný rozvoj a plně se podílet na občanském a společenském životě na základě porozumění sociálním, ekonomickým, právním, environmentálním a politickým pojmům a strukturám, jakož i celosvětovému vývoji a udržitelnosti. Podstatná je též mediální gramotnost, schopnost uvažovat o sobě, účinně nakládat s časem a informacemi, spolupracovat v týmech a disponovat povědomím o rozmanitosti a kulturních identitách v Evropě a ve světě.

Ověřování

Kromě výukových metod přizpůsobíme a proměníme i strukturu vzdělávací nabídky. Zajistíme lepší návaznost a provázanost jednotlivých vzdělávacích stupňů i vyšší míru propojování formálního a neformálního vzdělávání. V našem dynamicky se měnícím světě musíme všichni rozvíjet své všeobecné i odborné dovednosti po celý život. Proto se soustředíme i na podporu a inovaci odborného vzdělávání. Nezbytné je během počátečního vzdělávání vybavit žáky kompetencemi k celoživotnímu učení. Podpoříme flexibilní cesty celoživotního učení umožňující každému do něj vstoupit a doplnit si potřebné dovednosti, znalosti nebo kvalifikaci kdykoliv během života.

Strategický cíl 2: Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů

I přes významný posun spočívající v odstranění řady formálních i neformálních bariér jsou nerovnosti ve vzdělání přetrvávajícím rysem vzdělávací soustavy a současně jedním z jejích dlouhodobých problémů. ČR patří mezi státy s největšími vzdělávacími nerovnostmi, které se projevují výraznou závislostí výsledků vzdělávání na sociálním statusu rodičů, značnými rozdíly mezi výsledky žáků z různých škol i regionů a nízkou mezigenerační mobilitou ve vzdělávání, jež je způsobena nízkou schopností vzdělávacího systému vyrovnávat sociální status rodiny a motivovat žáky k dosažení vyšších stupňů vzdělání.

Regionální disparity

Důsledkem je relativně vysoký počet žáků, kteří na konci základní školy dosahují velmi nízké úrovně základních typů gramotností. Narůstající regionální disparity v regionálním školství lze dokladovat na jednotlivých indikátorech vzdělávací soustavy (např. oborová struktura, charakteristika pedagogických pracovníků, míra předčasných odchodů ze vzdělávání) i samotných výsledcích vzdělávání z plošných i výběrových šetření. Vnější diferenciace ve vzdělávání je prohlubována také omezenou kvalitou některých částí vzdělávací soustavy a nedostatečnou individualizací, které mimo jiné přispívají k odchodům aspirujících žáků na víceletá gymnázia či mimo veřejné školství.

Dalším z důvodů horších výsledků některých regionů a škol a neustále se prohlubujících nerovností v kvalitě vzdělávání mezi jednotlivými kraji a školami je výrazný nedostatek kvalifikovaných a kvalitních pedagogů v konkrétních oblastech a školách.

Společné vzdělávání

Vzdělávací systém poskytne spravedlivé šance na přístup ke kvalitnímu vzdělání všem žákům. Nadále budeme usilovat o společné prostředí a zajištění vzdělávacích potřeb všech žáků bez ohledu na jejich osobnostní charakteristiky či socioekonomické podmínky, ve kterých žijí. Zvýšíme kvalitu vzdělávání ve školách a regionech, které zaostávají za ostatními částmi vzdělávací soustavy, a podpoříme učitele v rozvíjení potenciálu všech žáků.

Individualizace výuky

Ve školách budeme cíleně individualizovat výuku a zavedeme didaktické postupy umožňující vzdělávání různorodých kolektivů. Významně posílíme kompetence učitelů v inovativních formách a metodách práce zohledňujících genderovou rovnost s důrazem na specifika vzdělávání dívek a chlapců.

Pedagogická práce školy

Změny podporující individualizaci ve vzdělávání provedeme prostřednictvím revize rámcových vzdělávacích programů, které umožní diferenciovat výuku dle potřeb žáků, a zajištěním vzdělávání a mentoringu učitelů. Tím v úzké návaznosti na strategický cíl č. 1 zlepšíme podmínky pro kvalitní pedagogickou práci škol. Ve školách posílíme metody formativního hodnocení, jež podporuje učení a vede žáky k přebírání odpovědnosti. Hodnocení se bude zaměřovat na výsledky žáka, nikoli na jeho osobnost, a bude založeno na stanovování cílů a sledování „důkazů o učení“.

Část finanční a nefinanční podpory zacílíme specificky na posílení a zkvalitnění pedagogického sboru v zaostávajících regionech a ve školách s horšími výsledky.

Vnější diferenciace

Aby nedocházelo k rané selektivitě a odchodům velkého počtu žáků na víceletá gymnázia, zkvalitníme výuku a posílíme možnosti její individualizace na druhém stupni základních škol. Umožníme tak kvalitnější vzdělávání různorodých kolektivů a optimální rozvoj potenciálu každého žáka. Školám, v nichž se koncentrují žáci ze znevýhodněného prostředí, poskytneme vyšší finanční a metodickou podporu, a to zejména pro zajištění financování podpůrných činností a programů.

Snížíme počet žáků předčasně opouštějících vzdělávání a vytvoříme podmínky pro dosažení kvalifikace u osob, které vzdělávání předčasně ukončily. Současně snížíme počet žáků dosahujících velmi nízkých úrovní gramotností a posílíme kvalitu vzdělávání ve školách a regionech vykazujících vysoký podíl těchto žáků, čímž dojde ke snížení mezikrajových i vnitrokrajových disparit dosažených vzdělávacích výsledků.

Zažít úspěch

Vytvoříme příležitosti zažít úspěch ve vzdělávání pro všechny žáky bez ohledu na jejich socioekonomické a rodinné zázemí, zdravotní nebo jakékoliv jiné znevýhodnění.

Předškolní vzdělávání

Žáci, kteří se dříve účastnili předškolního vzdělávání, dosahují v mezinárodních i národních šetřeních lepších výsledků. Proto zvýšíme účast na předškolním vzdělávání u dětí ve věku 3 až 4 let. Vzdělávání v mateřských školách je svébytné vzdělávání provázející dítě v jeho vývojové životní etapě. Je vhodné, aby bylo včasně zahájeno, bylo zaměřené na rozvoj kompetencí důležitých pro úspěch v dalším stupni vzdělávání a na rozvoj sociálních dovedností dětí.

Spolupráce s rodinou

Zároveň je nezbytně nutné zapojovat rodiny do procesu vzdělávání. Budeme podporovat odpovědnost rodičů při péči a výchově i jejich roli ve vzdělávání. Je zřejmé, že spolupráce rodiny a školy je ku prospěchu konkrétního dítěte, proto budeme tuto spolupráci posilovat, a to jak vzděláváním pedagogů, tak metodickou podporou školních rad, zlepšováním informovanosti a zvyšováním vzájemné důvěry. Je potřeba, aby školy a učitelé byli profesně připraveni na efektivní komunikaci s rodiči. Rodiče jsou nedílnou součástí školní komunity a je prospěšné, aby se podíleli na vybraných rozhodovacích procesech a rozuměli postavení všech aktérů ve vzdělávacím systému, jejich právům a povinnostem. Toto porozumění a spolupráce totiž pomáhají předcházení konfliktů a naplňování potřeb konkrétních rodin. V meziresortní oblasti se zaměříme na včasnou edukaci rodičů dětí a žáků ze znevýhodněného prostředí, aby si byli vědomi důležitosti předškolního a kvalitního základního vzdělání a spoluprací se školou podporovali své děti na cestě rozvoje kompetencí potřebných pro život.

STRATEGIE 2030+

„Dosáhnout, aby každý, kdo je vzděláván, byl vzdělán natrvalo, tak, aby neklesal zpět a nezvrhl se.“

J. A. Komenský

STRATEGICKÁ LINIE 1 Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání	1.1 Proměna obsahu, metod a forem vzdělávání 1.2 Inovace ve vzdělávání 1.3 Hodnocení ve vzdělávání 1.4 Digitální vzdělávání 1.5 Občanské vzdělávání 1.6 Bezpečné prostředí ve školách, rozvoj participace a autonomie 1.7 Odborné vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách 1.8 Neformální vzdělávání a celoživotní učení
STRATEGICKÁ LINIE 2 Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání	2.1. Omezení vnější diferenciace školství 2.2 Disparity a segregace 2.3 Case-management a meziresortní spolupráce
STRATEGICKÁ LINIE 3 Podpora pedagogických pracovníků	3.1 Systém komplexní profesní přípravy a podpory 3.2 Podpora pedagogické práce škol
STRATEGICKÁ LINIE 4 Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce	4.1 Koncentrace odborných kapacit 4.2 Lepší využití dat a zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu 4.3 Snižování nepedagogické zátěže škol 4.4 Posílení informovanosti, komunikace a spolupráce
STRATEGICKÁ LINIE 5 Zvýšení financování a zajištění jeho stability	5.1 Zajištění financování v rámci jednotlivých strategických linií

Strategické linie

STRATEGIE 2030+

„Škola je dílna lidskosti, kdež lidé mladí a surovi bývají ku přijetí plných pravých obrysů vzdělávání, aby nezůstali pařezy, nýbrž stali se živými obrazy Boha, tvory Tvůrci nejpodobnějšími.“

J. A. Komenský

1

Strategická linie 1: Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání

STRATEGICKÁ LINIE 1 Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání	1.1 Proměna obsahu, metod a forem vzdělávání 1.2 Inovace ve vzdělávání 1.3 Hodnocení ve vzdělávání 1.4 Digitální vzdělávání 1.5 Občanské vzdělávání 1.6 Bezpečné prostředí ve školách, rozvoj participace a autonomie 1.7 Odborné vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách 1.8 Neformální vzdělávání a celoživotní učení

Strategická linie 1: Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání

Organizace a způsob vzdělávání v ČR stále odráží spíše potřeby minulosti než budoucnosti. Strategie si klade za cíl rozvíjet vzdělávací systém, který umožní žákům získat kompetence, které jsou využitelné v osobním, občanském i profesním životě.

1.1 Proměna obsahu, metod a forem vzdělávání

Vzhledem k významným změnám ve společnosti způsobeným dynamickým rozvojem je nutné tomuto vývoji přizpůsobit obsah, metody i formy vzdělávání. Klíčové je zároveň i hledání cest k vnitřní motivaci žáků, osvojení si systematické práce s chybou a v neposlední řadě vytvoření podmínek umožňujících individualizaci vzdělávání ve snaze o rozvoj potenciálu všech žáků. Aby se vytvořil časový prostor pro práci učitele, hlubší poznání, opakování a osvojení látky nebo pro individualizaci výuky, je potřeba zaměřit se na očekávané výstupy rámcových vzdělávacích programů s cílem změny struktury probíraného učiva, která povede ke snížení jeho celkového objemu.

Snížení celkového objemu učiva

Smyslem ústupu od širokého objemu očekávaných znalostí je podpořit schopnost hlubšího porozumění problémům v širších souvislostech oproti současnosti, kdy jsou žáci přetěžováni informacemi. Probírané učivo je příliš široké a obsahuje celou řadu zbytných poznatků a informací. Učitelé nestíhají probrat povinný obsah a žáci nemají dostatečný prostor si poznatky osvojit, pochopit v souvislostech a aplikovat v reálných situacích. To vede k tomu, že žáci nezvládnou probírané látce skutečně porozumět.

Modernizovaný obsah kurikula

Pro jednotlivé vzdělávací oblasti a průřezová témata na různých stupních formálního vzdělávání je proto nezbytné, aby vznikl modernizovaný, provázaný a především jasně vymezený obsah kurikula, který lépe popíše vztah dané vzdělávací oblasti k očekávaným cílům, respektive výstupům vzdělávání, a umožní výběr vhodné pedagogické strategie. Důraz bude kladen na využívání znalostí ke kreativním aktivitám a týmové spolupráci. Propojování jednotlivých disciplín z oblasti přírodních věd a matematiky a jejich uplatňování pro praktické využití rozvine kritické myšlení žáků a chápání principů podnikavosti a environmentálních problémů. Budeme vytvářet podmínky školám pro možnou realizaci výuky mimo školu (v obci, v přírodě apod.) a návštěv široké škály institucí, kde díky propojení vzdělávacích oblastí s reálným životem a nabídce interakce mohou využít celé řady příležitostí nejen k zisku poznatků v souvislostech, ale také k rozvoji dovedností a zisku praktických zkušeností. Kromě badatelské a projektové výuky je zde také možnost využívat metod kreativního učení a koncepce STEM. Využívání těchto metod při vzdělávání žáků má navíc silný motivační přesah k celoživotnímu učení.

S ohledem na plánovanou revizi kurikula je třeba připravit a dostatečně podpořit školy, které v souvislosti s modernizací obsahu vzdělávání čeká i transformace stávajícího způsobu výuky. Je třeba osvojit si přístup orientovaný na klíčové kompetence. Jeho plošná a dostatečná adaptace se ve vzdělávání dosud nedařila především z důvodu nedostatečné podpory ředitelům a učitelům, a to jak v rámci tvorby školních

Modernizace a vybavenost škol

vzdělávacích programů, tak i v oblasti modernizace metod a forem vzdělávání. Zaměříme se i na celkovou modernizaci a vybavenost škol. Školy musí být místem reagujícím na technologické a společenské změny spojené s globálními megatrendy, konceptem čtvrté průmyslové revoluce a zohledňujícím požadavky na udržitelný rozvoj.

1. Provést revizi vzdělávacích programů

Jádrové a rozvíjející učivo

Revize rámcových vzdělávacích programů bude vycházet ze stávajících RVP při zachování jejich základní struktury i pojmů. Zachována bude i dvoustupňová úroveň kurikula na úrovni rámcového vzdělávacího programu a školního vzdělávacího programu. Revize RVP je příležitost kurikulum upravit a redefinovat jádrové a rozvíjející učivo. Kurikulum základního vzdělávání zahrnuje množství obsahu, z něhož ne všechno má být součástí společného jádra učiva. Proto bude obsah kurikula posouzen a v potřebných částech přehodnocen. Rámcové vzdělávací programy budou průběžně (v cyklech, s ohledem na nutnost nezvyšovat administrativní zátěž škol) aktualizovány tak, aby obsah a cíle vzdělávání skutečně reflektovaly vzdělávací potřeby žáků. Do jejich zpracování a aktualizace budou zapojeni učitelé z praxe a další odborníci působící ve vzdělávání.

Uzlové body

Očekávané výstupy RVP ZV budou definovány pro uzlové body ve 3., 5., 7. a 9. ročníku. V 5. a 9. ročníku budou výstupy závazné, ve 3. a 7. ročníku budou závazné pouze výstupy z českého jazyka a literatury, matematiky a cizího jazyka. Ostatní výstupy v těchto uzlových bodech budou doporučené. Oproti současnému stavu přibude tedy uzlový bod v 7. ročníku, který má být stejně jako nyní ve 3. ročníku především nástrojem včasné identifikace rizik a následné cílené podpory jednotlivým žákům. Mezi očekávanými výstupy RVP budou odlišeny takzvané jádrové výstupy, definující společné minimum pro všechny žáky, a výstupy rozvíjející, které budou podkladem pro individualizaci vzdělávání všech dle jejich předpokladů a zájmů a umožňující účinnou podporu talentovaných a nadaných žáků. Zároveň se navýší poměr disponibilní časové dotace, kterou budou moci školy využít pro realizaci rozvíjejících vzdělávacích oblastí např. formou samostatných modulů.

Snížení objemu učiva

V zájmu zkvalitnění výuky a odbřemenění učitelů bude revize RVP znamenat aktualizaci očekávaných výstupů za účelem výrazného snížení objemu celkového učiva obsaženého ve školních vzdělávacích programech. Tato redukce je zároveň nezbytným předpokladem pro vytvoření časového prostoru v pedagogickém procesu, který umožní učitelům využívat pestrou škálu vhodných forem a metod výuky, čímž žáci dosáhnou hlubšího porozumění v širokých souvislostech. Přistoupíme k aktualizaci učiva v jednotlivých vzdělávacích oblastech a vyučovacích předmětech jeho strukturací na základní, rozvíjející a volitelné učivo tak, aby žákům umožňovalo osvojit si klíčové kompetence. Obsah vzdělávání musí být úměrně náročný vzhledem k vývoji žáků, navazující mezi stupni vzdělávání a vyvážený mezi jednotlivými oblastmi.

2. Zajistit podporu implementaci revidovaného kurikula

Modelové ŠVP

Cílem revize RVP je vytvoření kurikula, které bude reagovat na aktuální trendy vývoje společnosti za intenzivní podpory škol a učitelů. V rámci přípravy RVP ZV budou vytvořeny i modelové ŠVP.

Každá základní škola se bude moci rozhodnout, zda využije vzorové, centrálně vypracované školní vzdělávací programy nebo si program vypracuje za účinné podpory sama. Tím bude dána dostatečná volnost pro školy, které jsou inovativní, popřípadě působí ve specifických podmínkách, a zároveň bude poskytnuta podpora těm školám, které nebudou mít kapacity vytvářet vlastní ŠVP.

Praktické a metodické učební pomůcky

Nad rámec podpory v rámci tvorby ŠVP vzniknou praktické a metodické učební pomůcky (učební materiály, digitální učební zdroje a učební pomůcky, včetně metodické podpory, jak s nimi pracovat) přímo využitelné ve výuce a zaměřené na skutečné zvládnutí jádrových vzdělávacích výstupů. Tato forma podpory bude doplněna o plošnou a intenzivní metodickou podporu nezbytnou pro samotné přijetí a zároveň i osvojení si revidovaných vzdělávacích programů v praxi.

3. Posílit kompetenční přístup ve vzdělávání

Klíčové kompetence

Je nezbytné, aby si inovované RVP zachovaly kompetenční pojetí ve vzdělávání a zároveň byly uskutečnitelné a srozumitelné pro učitele. Dosavadní implementace kompetenčního modelu ve vzdělávání nebyla úspěšná z důvodů absence jasného vymezení klíčových kompetencí a nedostatečné podpory ředitelům a učitelům. Je proto nezbytné aktualizovat klíčové kompetence zohledňující Doporučení Rady EU ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení.

Vymezení, které z tohoto kroku vyplývá, umožní zpřesnit zadání pro tvorbu vzdělávacích programů reflektující změny, ke kterým ve společnosti dochází. Zvolení kompetenčního přístupu zároveň podpoří a posílí návaznost jednotlivých stupňů vzdělávání, umožní lepší provázanost formálního a neformálního vzdělávání a rozvine kompetence žáků k celoživotnímu učení, tedy k nezbytnému předpokladu pro dlouhodobou uplatnitelnost ve společnosti a na trhu práce. Kompetenční přístup zároveň nesmí znamenat odklon od znalostí, ale naopak podporu schopnosti žáků tyto znalosti uplatnit v praxi, v různých kontextech a podmínkách.

4. Podpořit individualizaci vzdělávání

Rozvoj potenciálu všech žáků

Současně s proměnou obsahů a způsobů vzdělávání dojde k vytvoření dostatečného prostoru pro individualizaci výuky. Pro efektivnější vzdělávání a rozvoj potenciálu všech žáků v rámci hlavního proudu vzdělávání a naplnění strategických cílů podpoříme individualizaci výuky a vyšší využívání didaktických postupů umožňujících vzdělávání heterogenních kolektivů. K rozvoji individualizace vzdělávacího procesu může přispět mj. větší integrace digitálních technologií do výuky, stejně jako větší prostor pro výuku v reálném světě mimo školu – obci, institucích, firmách, v přírodě apod. Rovněž je nezbytné v širší míře využívat formativní hodnocení podporující proces učení a přebírání odpovědnosti za sebevzdělávání.

1.2 Inovace ve vzdělávání

Zkušenosti z úspěšných vzdělávacích reforem ukazují, že je potřeba začít u toho, co funguje, tedy využitím příkladů dobré praxe. Pro to, aby každý žák získal dostatečnou a srovnatelnou míru znalostí, dovedností a kompetencí, je nezbytné, aby nabídka metod a forem vzdělávání byla dostatečně rozmanitá, umožňující individuální přístup ke každému. Zároveň je třeba vnímat, že efektivnost nebo relevance konkrétních postupů se může lišit v závislosti na konkrétních podmínkách. Stejně tak je nezbytné zajistit podmínky systematického vyhodnocování a rozšiřování inovací. Výhoda našeho vzdělávacího systému spočívá v tom, že se školy těší vysoké míře autonomie, což je příhodné z hlediska inovací a experimentování.

Edukační programy dalších institucí

V oblasti inovací ve vzdělávání je vhodné zohlednit například kvalitní edukační programy paměťových, uměleckých a dalších kulturních institucí či institucí poskytujících environmentální nebo badatelské vzdělávání, místně zakotvené a servisní učení a venkovní výuku. Tyto inovace je třeba podporovat, propojovat a zapojovat do výuky nejenom ve škole, ale i v reálném přírodním a společenském prostředí.

1. Vytvořit podmínky umožňující inovace

Pedagogický experiment

Inovativní projekty je třeba vnímat jako „laboratoř“, ve které se pilotují nové vzdělávací přístupy, jež mohou být v budoucnosti prospěšné celému systému. Budou stanoveny vstupní podmínky, vymezen rozsah pedagogického experimentu, včetně hranice možných odchylek od existujících předpisů. Přínos pilotních projektů a pedagogických experimentů pro zvýšení kvality vzdělávání bude monitorován, vyhodnocován a osvědčené inovace budou šířeny do dalších škol především formou sdílení příkladů dobré praxe.

2. Podpořit inovace a šíření dobré praxe

Příklady dobré praxe

Metodicky i finančně bude podporováno systematické propojování inovativních škol s ostatními. Kvalitní inovativní a inspirativní školy se stanou centry inovací v daném území a pomohou se zaváděním inovací a přenášením příkladů dobré praxe dalším školám. Vzdělávací systém musí využívat přínosu úspěšných příkladů inovací a podpořit jejich plošné rozšíření. Zde by mohl sehrát klíčovou roli střední článek podpory.

3. Podpořit principy sdílení

Vzájemná spolupráce

K tomu, aby se zlepšování kvality vzdělávání stalo běžnou praxí, je potřeba vytvořit systém podpory vzájemné kooperace škol i profesního sdílení učitelů, a to nejenom v oblasti didaktiky a metodiky. Spolupráce škol i jednotlivých učitelů, stejně jako vzájemné sdílení zkušeností, pozitivních i negativních, pomáhá překonávat překážky a přispívá k rovnoměrnějšímu zvyšování kvality ve všech školách. Sdílení personálních kapacit, zázemí i vybavení může být efektivním nástrojem jak pro snižování nerovností, tak pro maximální využívání zdrojů, ať už se jedná o sdílené pracovní pozice, či třeba odborné učebny, sportoviště nebo didaktické materiály a know-how.

1.3 Hodnocení ve vzdělávání

Neučit se pro zkoušky

Každodenní život ve školách je často více ovlivněn způsobem závěrečného hodnocení než stanovenými vzdělávacími cíli. Žáci i jejich rodiče přirozeně chtějí dobré známky (nejenom) na vysvědčení, rodiče očekávají, že škola žáky dobře připraví na přijímací zkoušky na střední, popřípadě vysokou školu či na maturitní zkoušku, chtějí vědět, jak si jejich škola stojí v porovnání s ostatními. Školy se s těmito očekáváními musejí vyrovnávat. Nastavené hodnoticí procesy a způsoby ověřování znalostí tedy zásadním způsobem ovlivňují to, co se ve školách učí. Z tohoto důvodu je nutné inovativně rozvíjet průběžné hodnocení a změnit koncept jednotné přijímací zkoušky a společné části maturitní zkoušky, aby v mnohem větší míře ověřovaly míru osvojení kompetencí stanovených konkrétním vzdělávacím programem.

V ČR často probíhaly diskuse o obsahu vzdělávání a způsobu ověřování výsledků vzdělávání odděleně. Obě oblasti jsou odděleny i institucionálně. Tuto propast musíme překlenout. Je nutné, aby formulace požadovaného obsahu vždy probíhala zároveň s hledáním způsobu ověřování, do jaké míry si žáci daný obsah osvojili.

Kontinuální ověřování vzdělávacího pokroku

Ověřování vzdělávacího pokroku se musí stát součástí každodenního pedagogického procesu. Chceme-li zlepšit učení žáků, potřebujeme stále zlepšovat práci učitele a rozvíjet ho. Pokud není vyučující schopen posoudit, do jaké míry žáci dosahují cíle učení nebo se jim alespoň přibližují, jakákoli změna je spíše náhodná. Na rozdíl od posouzení znalostí je přitom posouzení pokroku v dosažených kompetencích obtížnější a je třeba v tomto poskytnout učitelům užitečnou podporu. Jednou ze žádoucích změn je i práce s chybou, která nemá být vnímána jako důvod k trestu, nýbrž jako přirozená součást procesu učení, hledání řešení a osvojování si efektivních postupů.

Český vzdělávací systém vykazuje velký rozdíl mezi školami v naplňování očekávaných výstupů. Pro zvyšování kvality celého systému je nutná dostatečná a formativní zpětná vazba o kvalitě práce školy a operativní, soustředěná a intenzivní podpora škol, které se potýkají s problémy při naplňování kritérií Kvalitní školy.

Průběžné a systematické ověřování znalostí a dovedností na úrovni konkrétního žáka i školy je nezbytné pro přijímání takových opatření, která přispějí ke zvyšování kvality vzdělávání každého jednotlivce. Sumativní hodnocení má ve vzdělávání s ohledem na účel, kterému slouží, svůj význam. Přesto však je třeba podporovat především

Formativní hodnocení

používání formativního hodnocení, které efektivně přispívá ke vzdělávacímu pokroku žáků a k rozvoji jejich kompetencí. Formy a způsoby hodnocení ve vzdělávání se vyvíjejí, mezi trendy patří např. zvýšený důraz na sebehodnocení žáků a učitelů, které má často nezávazný informativní charakter a slouží k lepší sebereflexi, portfoliové hodnocení nebo také využívání digitálních technologií jakožto nástroje usnadňujícího a zefektivňujícího hodnocení ve vzdělávání.

Zajistíme postupné zavádění formativní zpětné vazby na všech školách s prioritním důrazem na první stupeň základních škol. Tam, kde školy zachovají sumativní hodnocení výstupů, bude formativní zpětná vazba používána paralelně.

Školám poskytneme maximální metodickou podporu při zavádění formativního hodnocení, ať již formou podpůrných materiálů, vzdělávání pedagogů či personální metodické podpory. Nedílnou součástí proměny hodnocení vzdělávání ve školách bude i osvěta mezi rodiči a informovanost o principech a přínosech formativního hodnocení, aby pochopili a akceptovali jeho zavedení do každodenního života škol.

1. Zavést ověřování dosahování výstupů v uzlových bodech

3. a 7. ročník

Neodmyslitelnou součástí kurikulární práce školy je průběžné ověřování dosahování očekávaných výstupů a vzdělávacího pokroku žáků. Zároveň je ale také pravidelné ověřování dosahování výstupů RVP na úrovni školy jedním z nástrojů zpětné vazby škole a řízení efektivity vzdělávacího systému. Ověřování dosahování doporučených výstupů ve 3. a 7. ročníku bude v kompetenci konkrétní školy a bude sloužit ke sledování výsledků žáka, formativní zpětné vazbě, jako nástroj identifikace rizik a včasné podpory. Školy budou moci k ověřování využít sady ověřovacích úloh a další nástroje, jako jsou například ročníkové práce, žákovská portfolia atp.

5. a 9. ročník

Ověřování výstupů v 5. a 9. ročníku bude probíhat na všech školách, a to pouze ve třech vzdělávacích oborech (český jazyk a literatura, cizí jazyk a matematika a její aplikace). Potenciálu tohoto nástroje využijí samy školy především jako zpětné vazby, která jim pomůže na cestě za kvalitním naplňováním rámcového a školního vzdělávacího programu. V anonymizované podobě bude sloužit také k monitorování efektivity vzdělávacího systému, nikoli však ke srovnávání jednotlivých škol. Je nutné včas identifikovat systémová rizika a školám poskytovat cílenou podporu. Ověřování závazných výstupů ve třech prioritních vzdělávacích oborech v 5. ročníku bude připraveno do roku 2023. Plošné ověřování v 9. ročníku proběhne poprvé po čtyřech letech od zahájení ověřování v 5. ročníku.

2. Změnit koncept jednotné přijímací zkoušky

Přijímací zkoušky

Bude upraven obsah a forma přijímacích zkoušek tak, aby odpovídaly revidovanému RVP ZV a jako celek zohledňovaly kompetenční pojetí kurikula.

Ředitelé budou podpořeni ve využívání dalších možností hodnocení v rámci školní části přijímacího řízení (portfolia žáků, předpoklady pro daný obor, profilové testy atp.).

Po zavedení plošného ověřování v 5. i 9. ročníku a vyhodnocení jeho funkčnosti budou zváženy varianty organizace přijímání žáků ke střednímu vzdělávání.

3. Změnit koncept maturitní zkoušky

Státní maturita

Státní maturitní zkouška bude zachována jako nástroj standardizace výstupů. Didaktické testy stanoví v základní verzi minimum znalostí a dovedností, kterých má dosáhnout každý žák maturitního oboru. Maturitní zkouška jako celek bude více reflektovat kompetenční model vzdělávání. Připravena bude elektronizace distribuce zadání státní maturitní zkoušky.

Školní maturita

Ředitelům bude poskytnuta podpora při utváření koncepce a realizaci školní části maturitní zkoušky. Cílem školní části maturitní zkoušky je komplexní ověření osvojení výstupů vzdělávacího programu s důrazem na kompetenční pojetí. Vhodnými formami jsou mimo jiné ročníkové práce, portfolia žáků, praktické části maturitních zkoušek atd.

1.4 Digitální vzdělávání

Digitální prostředí

V proměně hospodářství a společnosti ovlivněné rozvojem digitálních technologií hraje vzdělávání klíčovou roli. Významným faktorem vzdělávacího procesu je vztah žáků i učitelů k digitálním technologiím. Žáci dnes sice hojně využívají digitální technologie, ale cílem je, aby svoje znalosti a dovednosti uměli zodpovědně, samostatně a vhodným způsobem používat i v kontextu vzdělávání, práce či zábavy. V digitalizovaném světě 21. století by mělo být samozřejmostí, že žák je schopen vyhledávat, třídit a kriticky hodnotit informace. Je třeba, aby uměl využívat příležitostí digitálního prostředí, ale zároveň byl připraven na rizika, která využívání digitálních technologií přináší. Učitel je v tomto procesu tím, který ukáže žákům silné i slabé stránky využívání informačních technologií, rizika s nimi spojená a naučí je využívat tyto technologie k získávání relevantních informací.

Informatické myšlení

Vhodné a věku adekvátní využívání digitálních technologií by mělo být samozřejmostí ve všech oblastech vzdělávání. Mělo by se stát smysluplnou součástí výuky a podporovat jak informatické myšlení, tak digitální gramotnost žáků. Samotná výuka informatiky by se neměla omezit pouze na principy fungování digitálních technologií, ale měla by být předpokladem účelné aplikace digitálních technologií ve všech oblastech.

Multidisciplinarita

Jako zásadní úkol se v souvislosti s rychle postupující digitalizací společnosti jeví zaměření vzdělávacího procesu jednak na rozvoj dovedností, jež by neměly být ve střednědobém horizontu nahrazeny automatizací, a jednak rozvíjet takové unikátní dovednosti, které budou využitelné na pozicích s vysokou přidanou hodnotou. Na významu přitom budou nabývat komplexní dovednosti, multidisciplinarita a informatické myšlení. Vzhledem k dynamice změn musí být vzdělávací systém také dostatečně flexibilní a zaměřovat se na rozvoj znalostí a dovedností uplatnitelných na budoucím, nikoli současném trhu práce.

Díky technologickým trendům, které ovlivňují vzdělávání, mohou učitelé zefektivnit a zkvalitnit výuku, ale také snadněji rozvíjet inovativní metody a formy vzdělávání. K zavádění technologií a inovací do učeben je pak nezbytné zajistit vhodné podmínky na úrovni hardwaru – zařízení, softwaru a aplikací infrastruktury (bezpečná kapacitní elektrifikace, vnitřní konektivita, vnější konektivita) a údržby.

1. Zajistit podporu digitální gramotnosti všech žáků

Proměna obsahu vzdělávání zaměřená na digitální gramotnost a informatické myšlení, respektive vůbec využívání digitálních technologií a zdrojů nesmí být omezena jen na výuku informatiky nebo jí blízké oblasti, ale stane se integrální součástí celé výuky. Zajištěna bude metodická podpora pedagogů pro aplikaci digitálních technologií ve všech oborech napříč vzdělávacími oblastmi jako přirozené součásti základního a středního vzdělávání.

2. Podpořit digitální kompetence všech pedagogů

Digitální kompetence učitelů

Podpora pedagogů je podmínkou proměny obsahu vzdělávání i kvality vzdělání vůbec. Role učitele je v rozvoji digitálního vzdělávání nezastupitelná, proto budeme klást důraz na posilování digitálních kompetencí pedagogů, a to jak během pregraduální přípravy, tak i následně v rámci jejich dalšího vzdělávání. Je také nutné podporovat mentoring i sdílení dobré praxe při integraci digitálních technologií do výuky. Podpořeny budou ty aktivity, které posílí schopnosti učitelů pracovat s rozmanitými digitálními vzdělávacími zdroji, plánovat a realizovat využití digitálních technologií v různých fázích procesu učení, odpovědně pracovat s digitálním obsahem a budovat a rozvíjet digitální kompetence žáků.

Technologie mají být nástrojem rozvoje nových metod a forem vzdělávání i hodnocení. Budeme usilovat o zvýšení efektivity výuky prostřednictvím technologií a o skutečnou integraci digitálních technologií do komunikace se žáky. Technologie budou využívány k přizpůsobování výuky individuálním potřebám žáků a k zefektivnění didaktických postupů. Tato proměna bude provedena prostřednictvím metodické podpory pedagogů a zajištěním odpovídajících podmínek.

Větší studijní autonomie

Učitelům a žákům budou napomáhat digitální nástroje při individuálním hodnocení výsledků vzdělávání, ale i při sebehodnocení. Budeme podporovat platformy, které umožní žákům získávat větší studijní autonomii a také individualizovaný rozvoj potenciálu. Informace a data, které budou prostřednictvím nově využívaných nástrojů získávány, budou využity k vyhodnocování školních vzdělávacích programů (tj. dosahování výsledků vzdělávání) a také jako zdroj informací o vzdělávacích potřebách pedagogů (tj. podkladů pro další vzdělávání na podporu dosahování lepších výsledků vzdělávání).

3. Snižování nerovností a prevence digitální propasti

Pokud žák nemá dostatečné digitální kompetence, přístup k digitálním technologiím nebo připojení k internetu, hrozí mu tzv. digitální vyloučení. Úkolem vzdělávacího systému je zasypávat tzv. digitální propast mezi žáky bez ohledu na jejich socioekonomické, zdravotní nebo jiné znevýhodnění, a to pomocí podpory nediskriminačního přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a vytvořením podmínek vedoucích ke zvyšování jejich digitálních kompetencí ve škole, a to nejen v rámci výuky (například školní kluby, přístupné technologie žákům atd.). Pokud budou digitální technologie dostupné a budou ve vzdělávání na všech školách využívány vhodným způsobem, mohou ke snižování vzdělávacích nerovností významně přispívat.

1.5 Občanské vzdělávání

Zodpovědný život v demokratické společnosti

S ohledem na měnící se prostředí a společenský vývoj je třeba reflektovat oblast občanského vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj. Cílem občanského vzdělávání je vybavit občana kompetencemi potřebnými pro zodpovědný život v demokratické společnosti, tedy dovednostmi i znalostmi k zastávání a prosazování demokratických

hodnot a postojů, ochraně lidských práv a rozvoje občanské soudržnosti. Občanské vzdělávání má lidi vést k vzájemnému respektu a toleranci, ke kritickému myšlení a k aktivnímu zájmu o věci veřejné a život kolem sebe.

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj

Cílem vzdělávání pro udržitelný rozvoj je vybavit občana kompetencemi (znalostmi, dovednostmi a postoji) k sociálně a environmentálně odpovědnému jednání (jednání odpovědnému vůči přírodě i lidem). Jde tedy o schopnost jednat jako zodpovědný občan a plně se podílet na občanském a společenském životě na základě porozumění environmentálním sociálním, ekonomickým, právním a politickým pojmům a strukturám současné demokratické společnosti, jakož i celosvětovému vývoji a jeho udržitelnosti. Podstatná je též mediální gramotnost, kritické myšlení, schopnost uvažovat o sobě, účinně nakládat s časem a informacemi, chápat společenské dění i v mezinárodním kontextu, spolupracovat v týmech a disponovat povědomím o rozmanitosti a kulturních identitách a respektovat je.

1. Podpořit rozvoj občanských kompetencí

Podpoříme rozvoj znalostí, dovedností a postojů souvisejících s fungováním jedince ve společnosti a státu, se schopností účinně komunikovat s ostatními ve společném či veřejném zájmu včetně ochrany lidských práv, udržitelného rozvoje společnosti a prevence sociálně patologických jevů. Součástí osobnostního rozvoje je zároveň i schopnost volby vzdělávací dráhy a přípravy na povolání. Patří sem dovednosti kritického myšlení a komplexního řešení problémů, jakož i dovednosti spočívající v rozvoji argumentů, dále konstruktivní účast na místních aktivitách a rozhodování na všech úrovních, od místní a celostátní až po evropskou a mezinárodní. Neméně důležitá je také schopnost kriticky přistupovat k tradičním i novým formám médií, analyzovat mediální výstupy a pracovat s nimi a chápat úlohu a funkce médií v demokratických společnostech. Spadá sem i schopnost informace efektivně vyhledávat a ověřovat. Tyto intervence se budou týkat jak dětí, žáků a studentů, tak jejich rodičů a široké veřejnosti.

2. Promítnout principy udržitelného rozvoje do vzdělávání

Oblast udržitelného rozvoje, její průřezová reflexe a zohlednění v rámci forem a metod vzdělávání je nezbytným předpokladem pro pochopení propojenosti a vzájemné souvislosti ekonomických, sociálních a environmentálních hledisek rozvoje, a to na lokální, regionální, národní i globální úrovni. Chceme zajistit, aby si všichni osvojovali znalosti a dovednosti potřebné k prosazování udržitelného rozvoje, mimo jiné prostřednictvím vzdělávání zaměřeného na udržitelný rozvoj a udržitelný způsob života, změnu klimatu, lidská práva, genderovou rovnost, toleranci, prosazování kultury míru a nenásilí, občanství a uznávání kulturní rozmanitosti a přínosu kultury k udržitelnému rozvoji.

1.6 Bezpečné prostředí ve školách, rozvoj participace a autonomie

Well-being

Ukazuje se, že ve srovnání s mezinárodním průměrem čeští žáci nemají ke škole dobrý vztah a ze všech zemí OECD do ní chodí nejméně rádi. Nechuť docházet do školy se zvětšuje na konci prvního stupně a je vyšší u chlapců. S tím souvisí i problematika rizikového chování. Mezi nejčastěji řešené problémy patří špatné vztahy mezi spolužáky, přestupky vůči školnímu řádu, šikana a kyberšikana. Chybí důraz na oblast psychohygieny, kde téměř neexistují programy prevence deprese, úzkosti, škodlivého stresu a sebevražednosti. Žáci nemají dostatek informací v oblasti duševního zdraví a nemalé procento jich pociťuje úzkosti spojené se školou. Pro řešení tohoto prob-

lému je potřeba rozvíjet funkční sociální chování u žáků, což se ve vzdělávacím systému děje dosud jen v omezené míře. Současně je třeba vytvořit podmínky ve školách i neformálním vzdělávání k rozvoji funkčního sociálního chování žáků.

Participace a zodpovědnost

Dalšími jevy, které souvisí s atraktivitou škol a jejich klimatem, je možnost participace žáků a jejich autonomie ve výběru způsobů vzdělávání. Zapojování žáků do procesu participace v posledních letech narůstá. Zvyšuje se počet škol, které mají žákovský parlament. Míra jejich aktivity se napříč školami značně liší a nezřídka je jejich fungování spíše formálního charakteru. Žáci často svými názory pouze podporují rozhodnutí dospělých, aniž by sami měli možnost aktivně participovat. Nejčastější oblasti, do nichž se žáci mohou zapojit, jsou mimoškolní akce a jejich plánování a realizace, řešení vztahových problémů v třídních kolektivech a možnost ovlivňovat vzhled a vybavení školy. Méně už pak mají možnost participovat na volbě metod výuky a ještě méně na obsazích a cílech výuky, což je zásadní podmínkou pro rozvoj jejich vzdělávací autonomie.

1. Zajistit, aby RVP kladly důraz na rozvoj osobních a sociálních kompetencí napříč kurikulem

Osobnostní rozvoj

RVP bude průřezově akcentovat rozvoj osobních a sociálních kompetencí žáků. Budou reflektována témata psychohygieny, psychosomatiky, duševních změn, duševního rozvoje, duševní hygieny, duševního a sociálního zdraví. Budeme klást větší důraz na prevenci rizikových forem chování. Získávání kompetencí v těchto oblastech pomůže zajistit rozvoj sociální senzitivity, interpersonální percepce a empatie.

Zároveň skrze ně bude rozvíjena schopnost sebepoznávání umožňující reflexi a regulaci vlastních duševních stavů. Žáci budou schopni lépe vyjadřovat své vlastní pocity, uplatňovat vhodné metody komunikace a uvědomovat si stereotypy a předsudky. Zlepší se schopnost žáků vhodně reagovat na obtížné situace a budou schopni aplikovat zdravé způsoby zvládání stresu. Tato témata budou akcentována v primárně preventivním působení škol. Jejich součástí budou též aktivity vedoucí k destigmatizaci duševních chorob.

2. Posílit princip participace a autonomie žáků ve školách

Zapojení žáků

S cílem rozvíjet roli školy jako demokratické instituce bude třeba posilovat schopnosti žáků v oblasti participace. RVP bude akcentovat rozvoj sociálních a občanských kompetencí posilujících míru zapojení žáků do života školy a obce. Budeme podporovat školy, aby rozvíjely žákovské parlamenty jako nástroj pro rozvoj participačních schopností žáků. Žáci budou více motivováni podílet se na dalších akcích školy, kde jim bude poskytnut prostor k participaci. Revize RVP vytvoří lepší podmínky pro nastavení předmětové skladby tak, aby žáci dostali možnost ovlivňovat směřování svého vzdělávání. V RVP bude vytvořen prostor k uplatnění mezipředmětových vazeb v činnostech a projektech realizovaných mimo školu. Školy budou mít dostatečnou metodickou podporu pro rozvíjení systémů podporujících autonomii žáků.

3. Posílit bezpečné klima na úrovni škol

Prevence rizikového chování

Vedení školy by mělo rozvíjet klima, ve kterém se budou cítit dobře žáci, pedagogové i rodiče. Základním předpokladem je rozvíjení vztahů a vzájemné důvěry na úrovni participujících aktérů, posilování motivujícího prostředí a nastavení podpory pro dosažení vzdělávacích cílů a co nejlepších výsledků žáků během učení. Zaměříme se proto na posílení individuální práce se žáky, prevenci rizikového a nežádoucího chování v rámci pregraduální přípravy budoucích učitelů i v rámci vzdělávacích programů DVPP zaměřených na jejich další profesní rozvoj. V souvislosti s primární prevencí rizikového chování dětí a mládeže bude posílena koordinace školských a školních poradenských služeb – koordinátorů a metodiků prevence, systém jejich vzdělávací

a metodické podpory. Pokud mají školní poradenská pracoviště fungovat skutečně efektivně, je nutné zohledňovat rozsah jejich přímé pedagogické činnosti v souladu s počtem žáků školy. Posílena bude rovněž i odpovědnost žáků za své konání odpovídající přiměřené rozumové a volní vyspělosti jejich věku.

4. Posílit participaci rodičů na fungování školy

Školské rady

V souvislosti se zlepšováním klimatu na úrovni škol je nutné posilovat vztah mezi rodiči a školou, otevřenou partnerskou komunikaci a participaci rodičů na směřování školy. Proto zaměříme svou pozornost na podporu činnosti školských rad, prostřednictvím kterých se rodiče mohou společně se zástupci učitelů a zřizovatelů podílet na správě školy a jejím rozvoji. Pro posilování školských rad bude nastavena metodická podpora včetně metodické příručky, která členům školských rad i potenciálním zájemcům poskytne základní informace o tom, jaké jsou možnosti školské rady a jak lze tento nástroj na úrovni škol efektivně využívat.

1.7 Odborné vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách

Příprava nejen na profesní život

Odborné vzdělávání je nedílnou součástí vzdělávacího systému, ve které se vzdělává téměř 80 % žáků středních škol. Cílem středního a vyššího odborného vzdělávání je připravit absolventa na kvalifikovaný výkon povolání a pracovních činností, příp. na jeho další vzdělávání. Současně má ale také vytvářet předpoklady pro kvalitní a plnohodnotný život, celoživotní učení, samostatné rozhodování a kritickou práci s informacemi.

V nárocích na střední vzdělávání se tak odráží potřeba zaměřit se na posilování společných prvků všeobecného základu a kladení důrazu na rozvoj klíčových kompetencí nejen s ohledem na dlouhodobé uplatnění na trhu práce a další vzdělávání. Je nutné vytvářet vhodné podmínky pro snazší přechod absolventů do zaměstnání, ale také usnadňovat přechod žáků, zejména zdravotně a sociálně znevýhodněných, do vyššího odborného nebo vysokoškolského vzdělávání.

Nové moderní obory

Nejen v souvislosti s procesem digitalizace a robotizace jsou do soustavy oborů vzdělání nově zařazovány obory vzdělání, které jsou požadovány trhem práce. Avšak stále v ní zůstávají zařazeny i takové obory vzdělání, které již ztrácejí své uplatnění, ať již pro svou neaktuálnost nebo pro příliš úzkou specializaci.

Zlepšení prostupnosti

Problémem středního odborného vzdělávání je kromě neaktuálnosti oborové soustavy také současná špatná prostupnost, která vytváří slepé uličky, a tím se snižuje či znemožňuje šance na další uplatnění, rozvoj a celoživotní učení. Za slabinu lze považovat i pevnou provázanost dosažení profesní kvalifikace s úspěšným získáním stupně vzdělání. Nezřídka dochází k situacím, kdy sice žák úspěšně ukončí vzdělávání v tříletém nebo čtyřletém oboru, neuspěje však u výstupní zkoušky, a přestože má základ odborného vzdělání, opouští vzdělávací systém pouze s dosaženým stupněm základního vzdělání a bez profesní kvalifikace.

Spolupráce se zaměstnavateli

I když se lze v odborném vzdělávání stále častěji setkávat s příklady dobré praxe, kde se daří zapojovat zaměstnavatele do odborného výcviku a praxe žáků, nejedná se dosud o systémové a dobře fungující propojení mezi sférou vzdělávání a světem práce umožňující školskému systému reagovat na měnící se požadavky a potřeby trhu práce. Je nutné rozšiřovat možnosti vzdělávání žáků a studentů v reálném pracovním prostředí, proto bude podporováno zavedení duálního systému vzdělávání v modifikované podobě přizpůsobené podmínkám v ČR, tzn. s využitím co nejširších možností

a forem dobrovolné spolupráce škol a firem. Podpořena bude i přímá komunikace se zástupci zaměstnavatelů za účelem nastavení předávání informací o možnostech odborné přípravy žáků na reálných pracovištích zaměstnavatelů a o benefitech, které tato spolupráce umožňuje.

Z těchto uvedených důvodů je třeba nalézt optimální oborovou skladbu a následně revidovat rámcové vzdělávací programy. Absolvent musí disponovat kompetencemi nutnými pro vstup na trh práce s tím, že systém vzdělávání v profesním prostředí bude volně navazovat, a zároveň také kompetencemi pro studijní, ale i občanský život, aby byl připraven na celoživotní rozvoj a vzdělávání i fungování ve společnosti. Obecně shrnuto by měl vzdělávací systém připravit absolventa tak, aby byl vybaven v čase, oboru a životní roli přenositelnými kompetencemi.

1. Inovovat oborovou soustavu středního a vyššího odborného vzdělávání

Aktualizace oborů

Cílem inovace oborové soustavy je především oborovou soustavu zpřehlednit, zjednodušit a definovat obory vzdělání, ve kterých mají být žáci a studenti připravováni na profesní život v měnících se podmínkách 21. století. Bude přehodnocena příliš úzká profilace některých oborů a budou vyřazeny již neaktuální a překrývající se obory. Z hlediska kvalifikačních zákonů budou upraveny požadavky na dosažení příslušných stupňů vzdělání pro jednotlivé obory. U souvisejících oborů, jako je například elektrotechnika, strojírenství či informatika, budou podporovány mezioborové prvky. Zajištěna bude vertikální prostupnost oborů vzdělání mezi stupni vzdělání, aby bylo možné mezi nimi přestupovat na základě principu uznání předchozího vzdělávání ředitelem školy. Bude implementován systém jednotek učení, získávání kvalifikace a jejích dílčích prvků (profesních kvalifikací Národní soustavy kvalifikací) v průběhu vzdělávání. Tyto uvedené principy budou také uplatňovány i v horizontální – tedy mezioborové rovině.

2. Revidovat rámcové vzdělávací programy pro odborné vzdělávání

Všeobecný základ

Revize RVP pro střední odborné vzdělávání ve všeobecné složce vzdělávání budou navazovat na revize RVP základního vzdělávání. Důraz bude kladen na kompetenční model a nutnost rozvíjet u všech žáků kompetence pro aktivní občanský, profesní i osobní život. Součástí revidovaných RVP bude nastavení možnosti propojení školních vzdělávacích programů s NSK na základě výstupů systémového projektu Modernizace odborného vzdělávání.

U všech oborů bude při revizích RVP zapracován rozvoj digitální gramotnosti a informatického myšlení žáků a také budou začleněna témata udržitelného rozvoje a odpovědného občanství. Současné RVP budou revidovány s ohledem na zbytnost některých témat a obsahů, které by tak mohly uvolnit prostor pro posílení odborných a přenositelných kompetencí. Dále je potřeba se při revizích RVP soustředit na témata spojená s digitalizací – automatizací – robotizací a dále na obory s vysokou přidanou hodnotou.

Odborná složka

Jedním z významných prvků vedoucích k proměně odborného vzdělávání v závislosti na probíhajících proměnách trhu práce může být modularizace kurikula a větší podíl vyučování (praktického, ale i teoreticky odborného) realizovaného ve spolupráci se zaměstnavateli. Do procesu oborové optimalizace a obsahové aktualizace budou zapojeny organizace zaměstnavatelů a zástupci podnikatelské veřejnosti. Modularizace především odborné složky vzdělávání umožní propojení cílů a obsahu výuky s požadavky trhu práce v souladu s jeho proměnami. Další oblastí je vytvoření prostoru pro mezioborové vazby a zvýšení flexibility škol při tvorbě obsahu a organizace vzdělávání prostřednictvím ŠVP.

3. Upravit podmínky pro získání profesní kvalifikace a dosažení stupně vzdělání

Kvalifikační požadavky

Z hlediska kvalifikačních zákonů budou přehodnoceny požadavky na dosažení příslušných stupňů vzdělání, například zda má být obor vzdělání nutně ukončen maturitní zkouškou, pokud z hlediska živnostenského oprávnění postačuje pouze rekvalifikační kurz nebo získání profesní kvalifikace podle NSK. Upraveny budou podmínky pro získávání stupně středního vzdělání a profesní kvalifikace.

Součástí opatření bude i řešení situací, kdy sice žák úspěšně ukončí vzdělávání v tříletém nebo čtyřletém oboru vzdělání, neuspěje ale u výstupní zkoušky (ať už s výučním listem, nebo s maturitní zkouškou). Takový žák má nyní základ odborného nebo všeobecného vzdělání, nicméně z pohledu systému dosáhl jen základního vzdělání. Tato skutečnost bude řešena i ve vztahu ke kvalifikačním zákonům a k potřebám zaměstnavatelů.

Zvážena bude i varianta tzv. profesní maturity, kde žák, který uspěje v profilové části a neuspěje ve společné části, může z hlediska kvalifikace vykonávat regulované povolání, případně živnost, nicméně z hlediska podmínek nemá oprávnění vstupu na VŠ, které je navázáno na úspěšné složení společné části maturitní zkoušky.

4. Posílit kariérové poradenství, spolupráci se zaměstnavateli, resorty a dalšími partnery

Kariérový rozvoj

Součástí RVP bude systematická práce na kariérovém rozvoji každého žáka a posilování jeho profesní identity a vazby s oborem vzdělání. Cílem je omezení předčasného ukončování studia a „cestování mezi obory“. Pozornost se zaměří nejen na roli kariérového poradenství ve školách, ale i na rozvoj dovedností pedagogů podporovat žáky v dokončení studia a v rámci jejich přechodu na trh práce. Školám bude poskytována podpora v průběžném rozvoji a posilování služeb kariérového poradenství a jejich individualizace. Systém podpory škol bude zároveň reflektovat realizované aktivity v projektové činnosti v území. V souvislosti s prevencí předčasných odchodů ze vzdělávání budou školy zároveň podporovány v identifikaci žáků ohrožených neúspěchem, kterým by měla být v rámci poradenství věnována zvýšená pozornost.

Bude vytvořen dobře fungující model propojení mezi sférou vzdělávání a světem práce, umožňující školskému systému reagovat na měnící se požadavky a potřeby trhu práce. Je důležité, aby vazba byla oboustranná a komunikace mezi sférou práce a sférou vzdělávání byla funkční a efektivní. Neméně důležité je posilování podnikatelského ducha a podpora aspirací k zahájení a provozování vlastního podnikání.

Posilování podnikatelského ducha

MŠMT se v rámci odborného vzdělávání zaměří na rozšiřování možnosti vzdělávání žáků a studentů v reálném pracovním prostředí, proto bude podporováno zavedení duálního systému vzdělávání v modifikované podobě přizpůsobené podmínkám v ČR, tzn. s využitím co nejširších možností a forem dobrovolné spolupráce škol a firem. Podpořena bude přímá komunikace se zástupci zaměstnavatelů za účelem nastavení předávání informací o možnostech odborné přípravy žáků na reálných pracovištích zaměstnavatelů a o benefitech, které tato spolupráce umožňuje. Součástí tohoto opatření bude vytvoření standardu kvality firemních a školních pracovišť, na kterých probíhá praktické vyučování. I nadále budou vytvářeny podmínky k zapojování vyššího počtu odborníků z praxe do výuky a realizace stáží pedagogických pracovníků ve firmách. Rozvíjena bude spolupráce se zástupci zaměstnavatelů s oporou o Dohodu o rozdělení odpovědnosti za jednotlivé oblasti počátečního vzdělávání. Budou rozšiřovány možnosti vzdělávání žáků a studentů v reálném pracovním prostředí s využitím prvků duálního vzdělávání. Součástí tohoto opatření bude vytvoření standardu kvality firemních a školních pracovišť, na kterých probíhá praktické vyučování.

Standard kvality firemních a školních pracovišť

I nadále budou vytvářeny podmínky k zapojování vyššího počtu odborníků z praxe do výuky a realizace stáží pedagogických pracovníků ve firmách. Rozvíjena bude spolupráce se zástupci zaměstnavatelů s oporou o Dohodu o rozdělení odpovědnosti za jednotlivé oblasti počátečního vzdělávání.

Bude iniciováno systémové zapojení věcně příslušných resortů (například MPO, MZe, MPSV, MZ, MMR, MD) a krajů (dle vazby odvětvového členění a oborové soustavy) do podpory příslušně zaměřených škol nebo oborů, a to prostřednictvím vládou schváleného akčního plánu, který bude vytvořen. Zaměstnavatelé budou zapojováni do přímé a nepřímé podpory škol i formou dohod o spolupráci.

1.8 Neformální vzdělávání a celoživotní učení

Dovednost učit se

Základním východiskem je koncept celoživotního učení, tedy připravenost jednotlivce učit se během celého života. Rolí vzdělávacího systému je mj. vytvářet u žáků pozitivní vztah k učení a připravit je na to, že se budou kontinuálně učit v průběhu celého života novým věcem. Úkolem vzdělávacích institucí je vést lidi v jakémkoliv věku k podnikavosti v rovině osobní, profesní a společenské – k tomu, aby si osvojili dovednost samostatně se učit a v souladu se svými schopnostmi vyhledávat příležitosti, jak tyto své dovednosti a znalosti uplatnit v praxi.

Formální vzdělávání, neformální vzdělávání a informální učení

Celoživotní učení je nepřetržitý proces, jehož podmínkou je připravenost člověka učit se. Hovoří se o celoživotním učení, nikoliv o vzdělávání, aby se tím zdůraznil význam i takových učebních aktivit každého jedince, které nemají organizovaný ráz, tzn. samostatného učení. Celoživotní učení zahrnuje tři navzájem propojené složky – formální vzdělávání, neformální vzdělávání a informální učení. Nedílnou součástí celoživotního učení se musí stát občanské vzdělávání, vzdělávání pro udržitelný rozvoj a rozvoj digitálních kompetencí ve spolupráci s různými poskytovateli (např. školami, univerzitami, paměťovými institucemi, neziskovými organizacemi).

Transformace trhu práce

Z prognóz vývoje společnosti, z vyšší míry využívání moderních technologií včetně robotů a autonomních systémů, ale i v souvislosti s novými výzvami v environmentální, ekonomické a sociální oblasti, jako je např. udržitelný rozvoj, jednoznačně vyplývá, že se celoživotní učení stává nevyhnutelným požadavkem na jednotlivce v rámci společnosti, a tento trend bude ještě nabývat na významu. Dle studií OECD dojde k transformaci většiny stávajících pozic, vzniknou nové pozice a některé stávající zcela zaniknou. Bude více než dříve nutné rozvíjet jak všeobecné, tak i odborné dovednosti po celý život. Z toho důvodu musí být budován a podporován pružný systém celoživotního učení umožňující do něj kdykoliv vstoupit, mít možnost identifikovat potřebné znalosti a dovednosti, tyto si doplnit podle individuálních požadavků a získané dovednosti a znalosti mít možnost potvrdit v celostátně uznávaném systému.

Mladí lidé dnes prožívají, v porovnání s předcházejícími generacemi, poměrně dlouhé období přechodu do plné dospělosti, které je velmi komplexní, plné výzev a voleb, ve kterých se musí orientovat a reagovat na ně, aby mohli obstát v životě. Důležitým cílem Strategie 2030+ je přispět ke zvyšování kvality života mladých lidí, zejména prostřednictvím rozvoje jejich osobnosti tak, aby dokázali adekvátně reagovat na neustále se měnící prostředí a využívat svůj tvůrčí a inovativní potenciál v praxi i v aktivní participaci ve společnosti. Je nutné reagovat na nové trendy a s nimi spojené nové, stále se měnící výzvy v životě mladé generace.

Neformální vzdělávání

Je důležité, aby v systému neformálního vzdělávání existovala nabídka pestrých, kvalitních a dostupných aktivit organizací, které nabízejí neformální vzdělávání. Významným aktérem této podpory jsou neziskové organizace, které celoročně pracují

s mladými lidmi. Význam organizací v neformálním vzdělávání není jen v tom, že přímo pracují s dětmi a mládeží v jejich volném čase a prostřednictvím společných prožitků je vychovávají, ale také v tom, že většinu těchto dětí ovlivní i pro období dospívání a v jejich celoživotním směřování. Tito aktéři přinášejí do vzdělávání to, co je v dnešní době velmi potřebné a žádané a často v oblasti formálního vzdělávání chybí. Je to mj. výchova prožitkem (zážitková pedagogika), výchova k zodpovědnosti za sebe i za druhé, výchova formou přímého kontaktu dětí a mladých lidí s přírodou, výchova k dobrovolnictví, vedení k participaci apod.

Neformální vzdělávání se odehrává v mnoha různých formách. Od malých individuálních či skupinových aktivit přes vysoce kontextuální standardizované vzdělávací programy, časově omezené či dlouhodobé, implementované do formálního školského systému, nebo naopak programy a volnočasové aktivity zcela oddělené od vzdělávání ve školách. I ty však formální vzdělávání doplňují, neboť skrze neformální vzdělávání se významně posilují klíčové životní kompetence (tzv. life skills), rozvoj charakteru, odpovědnosti, zdravého životního stylu, adaptabilita, odolnost, vytrvalost, komunikace, kreativita, práce v týmu, řešení problémů, poznání silných a slabých stránek apod.

Life skills

1. Rozvoj kompetencí pro celoživotní učení

Vzdělávání po celý život

V rychle se měnícím okolním prostředí je nezbytné, aby se lidé vzdělávali průběžně po celý svůj život. V tomto ohledu je zcela zásadním krokem vybavit děti, žáky a studenty v rámci počátečního vzdělávání kompetencemi pro celoživotní učení. Rovněž lze počítat s výrazně aktivnější rolí nejen škol a školských zařízení, ale například i paměťových institucí (zejména muzeí a knihoven), ekocenter a science center, uměleckých a dalších institucí v oblasti poskytování služeb dalšího neprofesního vzdělávání (zejména občanského vzdělávání) a celoživotního učení. Cílem občanského vzdělávání je vybavit občana kompetencemi potřebnými pro zodpovědný život v demokratické společnosti, tj. dovednostmi i znalostmi k zastávání a prosazování demokratických hodnot a postojů. Je třeba podporovat také informování veřejnosti pomocí vhodných osvětových nástrojů o nových technologiích, které poskytne možnost si vyzkoušet tyto nástroje v praxi a seznámit se s jejich klady a zápory. V tomto ohledu je třeba podpořit i oblast vzdělávání dospělých prostřednictvím dostatečné nabídky a dostupnosti kurzů neprofesního vzdělávání vedoucích k rozvoji funkční gramotnosti a občanských kompetencí.

2. Podpora dalšího vzdělávání

Meziresortní spolupráce

Další vzdělávání představuje pro dospělé osoby způsob, jak se v průběhu života vyrovnávat se změnami, a to jak společenskými, tak ekonomickými a environmentálními. Dalším vzděláváním se v různé míře zabývá více resortů a dalších institucí, sociální partneři, a to jak zástupci zaměstnavatelů, tak zaměstnanců. Proto je nutné klást důraz na sociální dialog a úzkou spolupráci všech zainteresovaných aktérů. MŠMT bude v rámci své gesce podporovat zejména střední a vysoké školy v jejich roli poskytovatele dalšího vzdělávání a dále rozvoj kariérového poradenství. Dojde k revizi Národní soustavy kvalifikací, k její aktualizaci a k propojování kvalifikačních předpokladů v NSK s odbornou složkou vzdělávání v rámcových vzdělávacích programech.

3. Podpora organizací a aktivit v neformálním vzdělávání

Volnočasové aktivity

Pro rozvoj neformálního vzdělávání je klíčová dlouhodobá a stabilní podpora organizací pracujících s dětmi a mládeží ve volném čase, které svojí činností vytvářejí specifické vzdělávací a výchovné prostředí, které je odlišné od formálního vzdělávání a rozvíjí nejenom znalosti a dovednosti, ale zejména netradičními výchovnými forma-

mi také hodnoty a postoje, jež jsou přínosné pro celý život jednotlivce i společnosti. Smysluplné využívání volného času je dlouhodobě osvědčenou a efektivní formou prevence vůči negativním vlivům. Neformální vzdělávání zároveň plní roli „záchranné sítě“ pro ty, kteří jsou neúspěšní ve formálním vzdělávání (ať už tím, že jej předčasně opouštějí, nebo tím, že nezažijí úspěch). Na naplňování politiky státu směrem k mladé generaci je zásadní spolupráce ministerstev, různých sektorů společnosti, které se podílejí a mají dopad na život mladých lidí a jejich prospěch, stejně jako mezinárodní spolupráce a naplňování strategických dokumentů v oblasti mládeže.

Proto budeme vytvářet stabilní a předvídatelné prostředí pro činnost organizací pracujících s dětmi a mládeží a na podporu jejich činnosti a stability budeme cílit dotační programy, případně výzvy z operačních programů. Tyto dotační programy budou zaměřeny na přímé aktivity s dětmi a mládeží, vzdělávání zaměstnanců a personální náklady i na materiálně-technické zázemí pro neformální vzdělávání. Dále

Podpora dobrovolnictví

podpoříme dobrovolnictví s cílem rozvoje solidarity a tolerance mezi lidmi, jeho uznávání v rámci formálního vzdělávání a vytváření příležitostí pro zapojení populace do dobrovolnických aktivit.

4. Propojování různých forem vzdělávání

Inovativní formy práce s dětmi

Propojování formálního a neformálního vzdělávání je prospěšné pro obě oblasti vzdělávání, ale zejména pak pro děti a mládež. Naplňuje se již samotnou komunikací a spoluprací mezi pedagogickými pracovníky a dalšími pracovníky nebo dobrovolníky pracujícími s dětmi a mládeží. Nezbytně nutné je zohledňování neformálně získaných znalostí a dovedností ve formálním vzdělávání žáka a hledání nových inovativních forem práce s dětmi a mládeží. Jak ve formálním, tak v neformálním vzdělávání musí práce s dětmi a mládeží přispívat k nastolení vztahů s dospělými založených na vzájemné důvěře napříč všemi generacemi, k budování zdravých vztahů s vrstevníky, stejně tak jako k vytváření bezpečného prostoru motivujícího mladé lidi k rozvoji jejich plného potenciálu.

Zásadní význam pro další propojování různých forem vzdělávání pak bude mít změna RVP ZV, ve které se promítne nové pojetí provazování činností a vzdělávacích aktivit, které se uskutečňují v rámci formálního vzdělávání v základní škole a zájmové-

Školní družiny a školní kluby

ho vzdělávání uskutečňovaného ve školních družinách a školních klubech. Uvedené řešení umožní logické provázání a přímou návaznost těchto volnočasových aktivit na povinnou složku vzdělávání, účelnější využití personálních i finančních zdrojů a snížení administrativy spojené s odděleným pojetím těchto činností.

Mimoškolní organizace

Školy všech stupňů budeme podporovat ve spolupráci s dalšími mimoškolními organizacemi, zaměstnavateli a odbornými pracovišti (např. knihovnami, muzei a dalšími paměťovými i uměleckými institucemi), centry excelence, science centry, středisky ekologické výchovy a dalšími poskytovateli vzdělávacích služeb, programů, soutěží a stimulujících mimoškolních aktivit (odborná soustředění, přípravné kurzy, on-line vzdělávání, badatelská činnost aj).

Výstupy neformálního vzdělávání

Nastavíme pravidla, která umožní zohledňovat neformálně získané znalosti a dovednosti ve formálním vzdělávání žáka – např. uznáváním digitálních odznaků (badges), absolvovaných on-line kurzů a přednášek. Školy budou moci doložené výstupy neformálního a zájmového vzdělávání zohlednit např. ve školním portfoliu jednotlivých žáků, při přijímacím řízení nebo v rámci kreditového systému vysokých škol.

STRATEGIE 2030+

„Neboť lidé, rostou-li bez vzdělání, rostou jako plané stromy, jako trní, kopřivy a hloží. Mají-li růst jako štěpy v zahradách, pak musí být horlivě pěstováni, zavlažováni a štěpováni.“

J. A. Komenský

2

STRATEGICKÁ LINIE 2: ROVNÝ PŘÍSTUP KE KVALITNÍMU VZDĚLÁVÁNÍ

STRATEGICKÁ LINIE 2 Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání	2.1. Omezení vnější diferenciace školství 2.2 Disparity a segregace 2.3 Case-management a meziresortní spolupráce

Strategická linie 2: Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání

Základním východiskem pro posílení rovného přístupu ke vzdělávání je zajištění srovnatelné a vysoce kvalitní výuky ve všech školách. Pro společnost je z mnoha důvodů prospěšné, aby se všechny děti vzdělávaly ve vysoce kvalitních základních školách společně po celou dobu povinné školní docházky. Přináší to jak silnější společenskou soudržnost, tak občanskou angažovanost i větší flexibilitu v profesní kariéře, což mimo jiné snižuje budoucí riziko nezaměstnanosti.

Rostoucí nerovnosti

V současnosti se však míra nerovností v českém vzdělávání neustále zvyšuje. Mezinárodní šetření ukazují, že vzdělávací výsledky žáků na 2. stupni základních škol dlouhodobě spíše klesají a rostoucí nerovnosti jsou naopak dány stále větším zaostáváním některých škol. Tento fakt vede mnohé rodiče, kterým vzdělávání jejich dětí není lhostejné, k tomu, že pro své děti hledají vzdělávací alternativy, ať již ve veřejných, či soukromých školách. To má za následek, že se rozdíly mezi jednotlivými školami ještě více zvětšují. V některých školách se kumulují žáci s nižším socioekonomickým statusem, často z nepodnětného rodinného prostředí, kteří mají nízkou motivaci k učení. Učitelé na těchto školách často pochybují, že by žáci mohli dosahovat výborných vzdělávacích výsledků, a tím kvalita výuky postupně klesá.

Velká nerovnost a předčasná selektivita v základním školství má samozřejmě dopad i na střední a vysokoškolské vzdělávání. Z analýz PISA 2015 vyplývá, že žáci 9. tříd ZŠ ve srovnání s jejich vrstevníky na víceletých gymnáziích výrazně méně často chtějí v budoucnu studovat vysokou školu, a to i v případě, že dosahují v testech stejných znalostních úrovní. Zvyšují se i regionální rozdíly v podílu neúspěšných žáků u společné části maturitní zkoušky.

Raná selektivita

Brzké rozřazování žáků do různých vzdělávacích drah (ZŠ, gymnázia, výběrové školy) má negativní dlouhodobé důsledky i pro celou společnost. Výrazná homogenita socioekonomického původu žáků v rámci různých oborů středního školství vede ke koncentraci vzdělanostního kapitálu, sociálního kapitálu (společenské kontakty) a lidského kapitálu (digitální, jazykové a jiné kompetence) jen do určitých částí společnosti. Na pozdější sociální integraci nedostatečně či neadekvátně vzdělaných občanů vynakládá společnost nemalé finanční prostředky, stejně jako na odstraňování hrozby reprodukce společenského postavení v další generaci.

Podporu učitelů, ředitelů a ostatních pedagogů

Napříč celým vzdělávacím systémem je nutné zavést řadu jednotlivých opatření a nástrojů, abychom zajistili spravedlivé šance na dostupné kvalitní vzdělání pro každého občana bez rozdílu. Musíme proměnit obsah a způsob vzdělávání tak, aby byl ve školách rozvíjen potenciál všech žáků zohledňující také genderovou rovnost a eliminující genderové stereotypy. Je nutné zajistit podporu učitelů, ředitelů a ostatních pedagogických pracovníků ve školách zejména (ale nejenom) v zaostávajících částech vzdělávací soustavy. Přijmeme opatření omezující vnější diferenciaci a selektivitu školství, které se projevují nejen vysokou mírou odchodů na víceletá gymnázia, ale i rozdělováním žáků do tříd dle dosahovaných vzdělávacích výsledků. Nezbytné je zaměřit se i na opatření posilující předškolní přípravu dětí ze socioekonomicky

znevýhodněného prostředí, která je zásadní pro úspěšné zvládnutí dalších stupňů vzdělávání, a také na podporu těchto žáků během celé docházky do základní i střední školy.

2.1 Omezení vnější diferenciace školství

České vzdělávání trpí extrémní vnější diferenciací již na úrovni základního stupně vzdělávání. Výsledky žáků v 9. třídě jsou oproti ostatním zemím OECD velmi podmíněny tím, jakou navštěvují školu. S tím souvisí i problém rané selektivity a odchodu velkého množství žáků na víceletá gymnázia. Tato volba je zcela legitimní a často nejlepší možná pro konkrétní motivované rodiče, pokud vnímají výuku na druhém stupni základních škol jako nedostatečně kvalitní. Je ale nezbytné vnímat i negativa rané selektivity pro základní školy a vzdělávací systém jako celek.

Odchody na víceletá gymnázia

Odchod 10–25 % žáků na víceletá gymnázia v některých regionech neodpovídá původnímu účelu těchto škol a je v současnosti výrazně podmíněn i socioekonomickým statusem žáka souvisejícím s přáním a odhodláním rodičů a jejich možností hradit doučování, přípravu na zkoušky apod. Odchod velké části žáků na víceletá gymnázia může vést k poklesu vzdělávacího optimismu učitelů na „zbytkových“ základních školách, kde se soustředí žáci s nízkým socioekonomickým statusem. Učitelé pak mají na těchto školách od žáků nižší očekávání než ve školách nebo třídách výběrových, a tudíž žáci dosahují nižších vzdělávacích výsledků. Odchody části žáků na víceletá gymnázia často způsobují i pokles motivace u žáků, kteří v základních školách zůstávají. To naznačuje i fakt, že žák se stejnými měřenými základními gramotnostmi v 9. třídě má výrazně nižší odhodlání se dále vzdělávat, pokud zůstane na základní škole s převahou žáků, kteří též nejsou motivováni k dalšímu studiu.

Naopak žák víceletého gymnázia chce obvykle ve svém vzdělávání pokračovat, i pokud dosahuje jen průměrné úrovně gramotností. Předčasná vysoká selektivita může snižovat efektivitu dalších stupňů vzdělávání – přechod na vysokou školu je v ČR do velké míry určen rozhodnutím o vzdělávací dráze v páté třídě ZŠ. Tento krok významně ovlivňuje další motivaci pokračovat ve vzdělávání a vychází do velké míry z motivace a socioekonomického zázemí rodiny.

Žáci víceletých gymnázií dosahují celkově lepších vzdělávacích výsledků. Výzkumy ale naznačují, že přidaná hodnota leží zejména v jejich selektivnosti (dítě se ocitne v prostředí vysoce motivovaných spolužáků), až v druhé řadě pak v přidané hodnotě pedagogické či lépe vzdělávací. Jde tedy o přidanou hodnotu, která se projevuje zmíněnými negativními dopady ve zbytku vzdělávací soustavy.

Socioekonomický status rodin

Vysoká selektivita a vnější diferenciace kvality vzdělávání na druhém stupni je jedním z hlavních důsledků vysoké závislosti výsledků vzdělávání na socioekonomickém původu a velmi nízké mezigenerační vzdělanostní mobility v ČR. Socioekonomický status rodin dnes vysvětluje okolo 40 až 45 % rozptylu výsledků v testech matematické, čtenářské a přírodovědné gramotnosti oproti standardním cca 30 % v dalších evropských zemích. Nárůst nerovností, vlivu socioekonomického statusu a vnější diferenciace ve vzdělání jsou faktory, které dle zjištění PISA v letech 2006 až 2015 přispěly zároveň ke zhoršování průměrných výsledků vzdělávání.

1. Zvýšit kvalitu výuky na 2. stupni ZŠ

Individualizace

Podpoříme zkvalitnění výuky a posílení možností individualizace výuky na 2. stupni ZŠ, která umožní kvalitnější vzdělávání různorodých kolektivů. Inovace v oblasti výuky na druhém stupni budou ukotveny v revidovaném RVP ZV. Posílen bude důraz

na digitální vzdělávání na základních školách včetně zajištění nutného materiálního vybavení a technického zázemí. Inovativní přístupy v RVP ZV budou zahrnovat i příležitosti k rozvoji a uplatnění kompetencí žáků v reálném světě.

Rozvoj potenciálu

Posíleno bude formativní hodnocení, které žákům poskytuje efektivní zpětnou vazbu a příležitost k dalšímu pokroku. Školy budou podporovány v diferenciaci výuky jednotlivých oblastí. Žáci budou mít větší možnost přizpůsobovat obsah rozvíjejícího učiva vlastním zájmům. Uvedené a další nástroje budou sloužit k tomu, aby byl i na druhých stupních základních škol plně rozvíjen potenciál každého žáka a žáci byli motivování k dalšímu vzdělávání a studiu.

2. Omezit vnější diferenciaci vzdělávacích cest

Mimořádné studijní předpoklady

Současně se zvyšováním kvality výuky se zaměříme na 2. stupni ZŠ i na omezení vnější diferenciace a navrácení původní role víceletých gymnázií v systému, a to prostřednictvím spolupráce s jejich zřizovateli. Žádoucím stavem je, aby na víceletá gymnázia v rámci celé ČR odcházeli žáci s mimořádnými studijními předpoklady (tj. cca 5–10 % žáků) a v žádném regionu počet odcházejících žáků výrazně nepřekračoval 10 %. Víceletá gymnázia budou rovněž poskytovat přidanou pedagogickou hodnotu, která nebude vycházet z pouhé selekce, nýbrž především z úrovně poskytovaného vzdělávání. Zároveň budou osvědčené pedagogické postupy a inovativní metody při práci s nadanými dětmi na víceletých gymnáziích přenášeny sdílením příkladů dobré praxe i na základní školy.

2.2 Disparity a segregace

Česká republika trpí velkou rozdílností v kvalitě škol. Šetření mezikrajových disparit v kvalitě vzdělávání ukazují, že žáci žijící ve strukturálně postižených krajích, v nichž se nachází vyšší množství sociálně vyloučených lokalit, dosahují v testech ověřujících vzdělávací výsledky nižšího skóre než žáci žijící v regionech, kde je vyšší kvalita života. Na základě výsledků mezinárodních i národních šetření lze konstatovat, že dosažená úroveň vzdělanosti je v ČR ovlivněna nejen socioekonomickým statusem,

Karlovarský a Ústecký kraj

ale i místem bydliště. Ve výsledcích vzdělávání se výrazně negativně odchylují Karlovarský a Ústecký kraj. Na úrovni deváté třídy základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií to ilustruje fakt, že 44 % rozptylu výsledků žáků v přírodovědné gramotnosti (PISA) je dáno rozdíly mezi školami, přičemž průměr v zemích OECD činí pouze 31 %.

Podprůměrné výsledky matematika a přírodověda

Obdobná zjištění nabízí i aktuální vlna TIMMS 2015 – šetření matematického a přírodovědného vzdělávání u žáků 4. a 8. ročníku základní školy. Obecně lze opět konstatovat, že především žáci čtvrtých ročníků v Karlovarském kraji dosáhli v rámci srovnávacího výběrového testování v matematice i v přírodovědě v porovnání s ostatními kraji podprůměrných výsledků. Rozdíly ve srovnání s výše popsaným testováním PISA však nejsou až tak výrazné.

Při zohlednění indexu domácích zdrojů pro učení (vlastní stůl, vlastní mobil, internetové připojení a PC) pak lze konstatovat to, že krajské vzdělávací systémy, opět především v Karlovarském, ale i v Ústeckém kraji, nejsou schopny kompenzovat špatné domácí zázemí (vybavení domácností, vzdělání rodičů) testovaných žáků čtvrtých ročníků. V Česku se tedy výrazně liší výsledky mezi školami, a naopak se relativně málo liší výsledky žáků uvnitř škol. V rámci OECD jsme devátou zemí s nejvyššími rozdíly v kvalitě škol – tedy nejvyšším vlivem školy na výsledky žáků.

Výrazně se liší výsledky mezi školami

Etnické segregace

Dalším rizikovým jevem prohlubujícím diferenciaci v rámci vzdělávací soustavy je riziko etnické segregace. V základním školství je stále přes 130 škol s třetinou romských žáků, z toho okolo 77 škol s převahou romských žáků. Jen v malém množství případů je tato koncentrace vysvětlitelná převahou romských žáků žijících v dané oblasti.

Rozdílné vzorce pro chlapce a dívky

Studie ukazují, že k segregačním tendencím může vést účelové využívání spádovosti ve městech, doporučování „lehčích" (z pohledu vnímané pověsti) základních a bývalých praktických škol a hromadné přesuny žáků z majoritní populace do jiných škol, pokud počet žáků z minorit překročí kritickou hranici (cca 20 % i méně). Dalším faktorem přechodu do bývalých praktických či segregovaných škol bývá nárůst školních absencí a související zhoršený prospěch. Popsané důsledky vykazují rozdílné vzorce pro chlapce a dívky, čemuž by měla být věnována pozornost.

1. Omezovat regionální disparity v kvalitě vzdělávání

Posílíme regionální a finanční dostupnost služeb souvisejících se vzděláváním v mateřských školách především ve strukturálně postižených krajích, kde se nachází vyšší množství oblastí postižených sociálním vyloučením.

Profesionalizace pedagogického sboru

Zacílíme část finanční a nefinanční podpory speciálně na posílení a zkvalitnění pedagogického sboru v těchto regionech a ve školách s horšími vzdělávacími výsledky. V regionech dlouhodobě vykazujících nižší vzdělávací výsledky posílíme rozvoj kompetencí pedagogů v oblastech, které směřují ke schopnosti vzdělávat různorodé kolektivy dětí a rozvíjet potenciál žáků se sociálním a jiným znevýhodněním, s důrazem na párovou výuku, posílení metodiky spolupráce s podpůrnými profesemi (asistenti pedagogů, speciální pedagogové atd.), mentoring a sdílení zkušeností pedagogů v práci se znevýhodněnými žáky.

2. Odstraňovat socioekonomické bariéry

Zejména ve strukturálně postižených krajích a dalších hospodářsky postižených regionech umožníme snížit výdaje rodin na vzdělávání dětí a žáků, a to především prostřednictvím systému hrazení školního stravování, omezení nákladů souvisejících se školní docházkou, jako jsou platby za vybavení, výlety a akce školy. Podpořena bude školní doprava, různé formy domácí přípravy a propojování formálního vzdělávání s neformálním.

3. Omezit segregační tendence ve školství

Podpůrné profese

Do škol, kde se koncentrují žáci ze znevýhodněného prostředí, zacílíme vyšší finanční a metodickou podporu. Vytvoříme systém indexování finanční podpory, který dává školám s žáky ze znevýhodněného prostředí vyšší podporu zaměřenou na financování podpůrných profesí (školní psychologové, sociální pedagogové atd.) a podpůrných programů (doučování, neformální vzdělávání atd.).

Vyšší metodická podpora

Posílíme metodickou práci se zřizovateli škol v oblasti regulace spádovosti, zaměříme se na tvorby map a dostupnost dat o segregaci ve školství. Vyšší metodickou podporu zajistíme i školským poradenským zařízením a posílíme jejich kontrolu a revizi práce v oblastech, kde se segregace vyskytuje.

2.3 Case management a mezirezortní spolupráce

Podle mnoha studií má předškolní vzdělávání a výchova vyšší přidanou hodnotu, pokud se zároveň pracuje s rodinou dítěte, čímž se posílí také zaměření rodiny na vzdělávání a rozvoj dítěte. Zároveň výzkumy z českého prostředí ukazují, že část

školního neúspěchu dětí ze znevýhodněného prostředí souvisí s nedostatečně řešenými psychosociálními riziky či faktory, jako je nestabilní či nebytové bydlení dětí.

1. Posílit case management a meziresortní spolupráci v práci s rizikovými rodinami a znevýhodněnými dětmi

Kontakt s rodinami

Budeme posilovat podporu case managementu zaměřeného na práci s rodinami znevýhodněných dětí a meziresortní spolupráci vzdělávacích institucí, pracovníků sociálních služeb (OSPOD, úřadů práce, podpora bydlení), zdravotnictví (pediatrie, duševní zdraví) a neziskových organizací s cílem posílení a udržení kontaktu s rizikovými rodinami (nízký sociální status, výskyt sociálně patologických jevů atd.) ve spolupráci s dalšími institucemi působícími v území.

Prevence školní neúspěšnosti

Cílem je zajistit účast dětí v předškolním vzdělávání a snižovat školní absence, posílit rodičovské kompetence a identifikovat další problémy, které ohrožují školní úspěšnost dětí (nekvalitní a nestabilní bydlení, domácí násilí, alkoholismus a jiné patologie v rodině či okolí apod.), a hledat jejich řešení.

Propojení služeb v sociální oblasti

Pro posílení prevence problémů a včasné práce s rodinami je nutné podporovat propojení služeb v sociální oblasti (OSPOD, poskytovatelé sociálních služeb a další instituce), zdravotnictví (dětská psychologie, pediatrie apod.), obecních služeb (poskytování bytů apod.) a neziskových organizací (zabývajících se řešením sociálních problémů, předlužení, domácího doučování, podporou rodičovských kompetencí apod.).

STRATEGIE 2030+

„Naši učitelé nesmějí být podobni sloupům u cest, jež pouze ukazují, kam jít, ale samy nejdou.“

J. A. Komenský

3

Strategická linie 3: Podpora pedagogických pracovníků

STRATEGICKÁ LINIE 3	
Podpora pedagogických pracovníků	3.1 Systém komplexní profesní přípravy a podpory 3.2 Podpora pedagogické práce škol

Strategická linie 3: Podpora pedagogických pracovníků

Pro dosažení cílů této Strategie 2030+ je nutné, aby naše školy byly vedeny jako učící se organizace, které jsou schopny naplňovat potřeby svých žáků a komunit. A to zejména proto, aby všichni žáci měli stejný přístup ke kvalitní výuce, abychom snižovali nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnili maximální rozvoj potenciálu žáků a studentů. Je potřeba, aby pedagogické týmy škol dokázaly zaměřit vzdělávání svých žáků více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život.

Motivovaní učitelé

Takové školy potřebují schopné ředitele a jejich kvalitní pedagogické vedení a dobře připravené a motivované učitele, kteří jsou v profesi spokojeni a dovedou vytvářet kvalitní a spravedlivé učební prostředí pro své žáky. Nezbytný je i dostatečný počet dalších pedagogických i nepedagogických pracovníků zajišťujících optimální a efektivní fungování školy. Výuková činnost učitele a pedagogické vedení ředitele musí být podporovány jako klíčové priority. Bez kvalitních učitelů, ředitelů a dalších pracovníků ve vzdělávání a bez jejich dobré spolupráce je efektivní a spravedlivé vzdělávání nemyslitelné.

Systémová podpora

Aby mohly školy zajišťovat kvalitní výuku pro každého žáka, potřebují nezbytně systémovou podporu. I na datech z českého prostředí je jednoznačně doloženo, že investice do zlepšení kvality práce učitelů (ve smyslu dosahování lepších vzdělávacích výsledků žáků) jsou vysoce návratnou investicí, u které existuje předpoklad, že povede k velmi výraznému zvýšení hospodářského růstu země.

Profesionalizace pedagogů

Stabilizovat kvalitu práce učitelů a podpořit její zvyšování se ale nedaří. Dlouhodobě neadekvátní finanční ohodnocení, pomalu narůstající a dosud nedostatečná podpora práce učitele, rostoucí nároky na učitele, zvyšující se průměrný věk učitelů i jejich nedostatek na trhu práce ukazují, že pro české učitele jsou podmínky i požadavky jejich profese mimořádně náročné. Nezbytně nutnou a žádoucí podporu pedagogům je potřeba zajistit prostřednictvím širokého spektra opatření a konkrétních aktivit.

3.1 Systém komplexní profesní přípravy a podpory

Učitelům a ředitelům musí být po celou dobu jejich kariéry včetně přípravy na výkon profese poskytována maximální podpora, aby mohli splňovat nároky kladené na učitelskou profesi v souvislosti s proměnou společnosti, globálními trendy i reformou v oblasti samotného vzdělávání, jakou bude představovat například implementace nových rámcových vzdělávacích programů.

Kompetenční profil učitele

Dobře připravení a motivovaní učitelé – profesionálové jsou nutným předpokladem kvalitní výuky. Vytvoříme kompetenční profil učitele, který bude pro všechny učitele, bez ohledu na jejich cestu k profesi, definovat kvalitu pedagogické práce v různých fázích profesního kontinua a rozvoj kompetencí po celý profesní život. Pro ochranu před deprofesionalizací učitelství je třeba zpřehlednit systém kvalifikačního vzdělávání

pro učitele, který musí vycházet z kompetenčního profilu učitele tak, aby profil absolventa přípravného vzdělávání byl v souladu s požadavky na míru dosahování kompetencí začínajícího učitele. Systém kvalifikačního vzdělávání by měl být natolik atraktivní, aby stimuloval zájem o učitelskou profesi, podchytil všechny zájemce s různými dosavadními zkušenostmi a efektivně je připravoval pro dynamicky se proměňující práci učitele.

Koncepce pregraduální přípravy

V souladu s vytvořenou koncepcí pregraduální přípravy pedagogických pracovníků se budeme věnovat otázce cílené podpory relevantních studijních programů připravujících na výkon regulované profese pedagogického pracovníka. Zohledníme nákladovost žádoucí podoby studia zahrnujícího větší podíl individuální práce se studentem, větší podíl reflektovaných praxí atd. Požadavky na změny pregraduální přípravy promítneme i do podpory a stimulace pedagogického výzkumu realizovaného na fakultách připravujících učitele.

Jiné vzdělávací cesty ke kvalifikaci učitele než pregraduální studium budou akreditovány tehdy, pokud jejich obsah bude vycházet z požadavků na kompetence začínajícího učitele.

1. Vytvořit kompetenční profil učitele

Bude vytvořen kompetenční profil učitele, jenž popíše profesní předpoklady a kompetence (znalosti, dovednosti, postoje) učitele, který je schopen zvládat zátěž profese, aplikovat moderní formy výuky a reagovat na měnící se potřeby heterogenní populace dětí, žáků a studentů. Kompetenční profil je nástrojem pro autoevaluaci, dosahování, udržování a zvyšování kvality.

Profesionalizační kontinuum

Kompetenční profil učitele bude odrážet profesionalizační kontinuum postihující jednotlivé fáze profesní dráhy pedagoga – od výběru studenta učitelství přes jeho profesní přípravu až po další vzdělávání pedagogických pracovníků v praxi. Bude popisovat klíčové principy, které podmiňují kvalitu jednotlivých fází, a prováže popis kvality jednotlivých fází s kompetenčním profilem. Tato perspektiva profesionalizačního kontinua bude důsledně uplatňována v systému přípravy a profesního rozvoje učitelů. V návaznosti na kompetenční profil učitele bude vytvořena koncepce pregraduální přípravy pedagogických pracovníků a inovován obsah rámcových požadavků na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků. Systém přípravy pedagogických pracovníků bude reflektovat náplň ostatních opatření a koncepce i návazné rámcové požadavky budou vytvořeny s ohledem na naplnění cílů ostatních opatření, zejména pak opatření souvisejících s proměnou obsahu, forem a metod vzdělávání.

2. Změnit koncept systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a metodické podpory

Naplňování vzdělávacích potřeb

Další vzdělávání pedagogických pracovníků (DVPP) bude v návaznosti na vypracovaný kompetenční profil učitele nastaveno tak, aby umožňovalo rozvoj požadovaných kompetencí, respektovalo profesionalizační kontinuum a aby modulárně doplňovalo možnosti kvalifikačního a profesního rozvoje učitelů. Jeho účelem bude kromě profesního a osobnostního rozvoje učitelů i naplňování vzdělávacích potřeb škol, jejich učitelů, ředitelů a dalších pedagogických pracovníků tak, aby tyto potřeby byly z větší míry naplněny přímo v dané škole.

Proměna škol v učící se organizace

DVPP významným způsobem zaměří pozornost na metodickou podporu proměny škol v učící se organizace a efektivní formy vzdělávání pedagogických týmů, jakými jsou vzájemné profesní sdílení, podpora realizovaná průběžně přímo ve školách, jejich součinnost a spolupráce škol v územích.

Cílem vzdělávacích kurzů a metodické podpory bude především usnadnit vzájemné učení a podporu uvnitř pedagogických týmů škol i mezi školami, přenos osvědčených a funkčních inovativních metod. Učitelé budou podporováni při společné přípravě výuky, jejím reflektováním a vnímáním jako samozřejmé součásti učitelské práce.

V systému financování škol budou zohledněny nástroje usnadňující krátkodobé zastupování učitelů, kteří jsou uvolňováni pro účast v programech dalšího vzdělávání.

3. Zvýšit atraktivitu pedagogických profesí a získat kvalitní nové učitele

Vzhledem ke kritickému nedostatku kvalifikovaných a kvalitně oborově připravených učitelů na trhu práce i ke stárnutí učitelské populace připravíme soubor opatření vedoucích k většímu zájmu žen i mužů o učitelskou profesi a další pedagogické pozice. Mezi hlavní nástroje bude patřit zkvalitňování výuky na pedagogických fakultách a významné propojení studia s praxí. Dále cílená kampaň mezi žáky a studenty rozhodujícími se o další vzdělávací cestě i mezi odborníky, kteří zvažují změnu profese. Jedním z nástrojů bude i růst prostředků na platy a vyšší podíl finančních prostředků do nadtarifních složek tak, aby ředitelé mohli zohlednit kvalitní práci pedagogů, a podpora benefitů. Úpravy budou provedeny zároveň prostřednictvím revize platového systému. Zajištěna bude možnost profesního i osobního rozvoje a v neposlední řadě programy podporující vzájemné sdílení a mezinárodní mobilitu.

Zájem o učitelskou profesi

4. Podpořit začínající a uvádějící učitele

Uvádění do profese

Aby se podařilo ve vzdělávacím systému podpořit a udržet začínající pedagogy, bude na základě nového kompetenčního profilu učitele a profesionalizačního kontinua vypracován ucelený systém uvádění do profese. Jeho součástí bude mimo jiné jasně definované adaptační období, intenzivní mentorská podpora a vyhodnocování postupu adaptace. Zároveň bude systémem umožněna obdobná podpora uvádějícím učitelům – proškolení, snížení přímé pedagogické činnosti, finanční ohodnocení.

5. Posílit roli ředitele jako lídra pedagogického procesu

Ředitel - lídr

S cílem zvyšování kvality škol bude kladen důraz na posílení role ředitele jako pedagogického lídra. Ředitelé škol jsou důležitým článkem řízení školského systému, na jejich pedagogických, odborných a řídících schopnostech závisí úspěšný a efektivní chod školy a vzdělávacího procesu ve škole jako základního článku vzdělávání žáků. Ředitel školy je odpovědný za všechny složky řízení školy jako právního subjektu a neobejde se bez náležité přípravy. Do budoucna je tedy třeba vytvořit ještě efektivnější způsob jeho vstupního vzdělávání a následně formulovat kritéria v oblasti koncepce vzdělávání, pedagogického vedení školy, kvality pedagogického sboru, výuky, vzdělávacích výsledků žáků a rovných příležitostí žáků ve vzdělávání takovým způsobem, aby jejich naplnění vedlo k efektivnímu a úspěšnému řízení školy.

Kompetenční profil ředitele

Za tímto účelem vznikne kompetenční profil ředitele, který bude nejenom výchozím podkladem pro koncepci funkčního studia pro ředitele škol, ale především nástrojem pro (auto)evaluaci, vzdělávání a sebevzdělávání ředitelů s cílem definovat, které znalosti, dovednosti a osobnostní předpoklady by měly být utvářeny, aby se ředitelům dařilo dosahovat předpokládané profesionality, a to zejména v členění dle struktury vymezených oblastí v dokumentu Kritéria hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání (ČŠI). Profil zároveň poskytne explicitní oporu i uchazečům o funkci ředitele školy.

Ucelené přípravné vzdělávání

V rámci této aktivity bude na základě nově definovaného kompetenčního profilu ředitele reformován systém vzdělávání a podpory vedení škol. Důraz bude kladen na nabídku uceleného přípravného vzdělávání ještě před nastoupením do pozice ředitele, modulární nabídku prohlubujícího vzdělávání včetně stáží na jiných školách, nastavení systému začínajících a uvádějících ředitelů, možnosti supervizí, koučinku apod. Aby

se ředitelé mohli více věnovat řízení pedagogického procesu, bude v rámci samostatného opatření snižována administrativní zátěž škol a posilovány nepedagogické pozice ve vedení škol.

3.2 Podpora pedagogické práce škol

Jelikož je pedagogická práce základním posláním každé školy, je nezbytné poskytnout školám konkrétní podporu, kterou potřebují vzhledem k podmínkám, ve kterých pracují. Cílem je, aby každá jednotlivá škola poskytovala kvalitní vzdělávání v maximální možné míře. Každá škola bude pracovat v takových podmínkách, které jí umožní naplňovat cíle společného vzdělávání, bude dostávat pravidelnou formativní zpětnou vazbu, jež jí umožní stále se zlepšovat, bude mít personální kapacity odpovídající náročnosti její práce a finanční prostředky, které potřebuje k zajištění kvalitního vzdělávání. V rámci dalších opatření bude snižována nepedagogická zátěž škol (administrativní činnosti, organizace, správa budovy atd.).

1. Zajistit podmínky pro společné vzdělávání

Poradenská pracoviště

V rámci této aktivity budou zajišťovány podmínky nutné k tomu, aby učitelé mohli naplňovat cíle společného vzdělávání. Bude k dispozici dostatečná kapacita poradenských zařízení i školních poradenských pracovišť, adekvátní provozní podmínky včetně nezbytného vybavení a dlouhodobá perspektiva financování pracovníků. Bude vydána metodika práce, rozvíjen systém vzdělávání poradenských pracovníků a poskytována jim metodická podpora v územích. Zároveň bude ve školách kapacitně i odborně posílen další podpůrný personál včetně nepedagogického. Počty poradenských pracovníků ve školních poradenských pracovištích budou odvozovány od velikosti škol, množství a stupňů podpůrných opatření a budou financovány v rámci rozpočtu regionálního školství. Ve spolupráci s ostatními resorty bude poskytována i další nezbytná podpora a odborná pomoc v území. Společně s MPSV a MZ bude řešena i problematika zajištění zdravotních úkonů ve škole.

Podpůrný personál

2. Analyzovat a podpořit rozvoj specializovaných činností školy

Bude provedena analýza zkoumající stav specializovaných pozic ve vzdělávacím systému. Analýza se zaměří na způsob výkonu jednotlivých specializovaných činností, jejich případné překrývání a problémy, které s výkonem těchto činností souvisejí. Na základě analýzy bude inovován systém specializovaných činností. Budou aktualizovány programy studia k výkonu specializovaných činností. Zrevidujeme podmínky výkonu těchto činností ve školách a součástí opatření bude i rozvoj metodické podpory specializovaných činností v regionech. Bude vytvořen minimální standard týmu vybraných specializovaných pozic zohledňující specifika škol, tj. velikost, druh školy, počet dětí a žáků se SVP, včetně modelu financování z prostředků státního rozpočtu. Definován bude u pozic školního psychologa, školního speciálního pedagoga a školního asistenta rozsah úvazků a náplň práce pro optimální podporu dětí, žáků a učitelů ve škole k zajištění pedagogicko-psychologické a speciálně pedagogické péče.

Minimální standard specializovaných pozic

3. Posílit well-being učitelů

Psychická zátěž

Práce učitele patří mezi profese s vysokou mírou psychické zátěže. Aby učitelé neztráceli vnitřní motivaci k pedagogické práci, uměli se účinně bránit nepatřičným tlakům a nepodléhali syndromu vyhoření, bude do systému profesní podpory na úrovni školy nebo alespoň území systematicky zařazována podpora zvládání zátěže, jejíž součástí bude práce školních psychologů, vzdělávací aktivity rozvíjející dovednosti zvládání konfliktních a stresových situací, self-management a time-management, možnost využít služeb kouče či supervize a možnost poskytovat dostatečné volno na rekondici a další sebevzdělávání. Při dotváření poradenského systému se bude do činností promítat i potřeba psychologické podpory učitelů.

Supervize

STRATEGIE 2030+

„Komukoli prospěti můžeš, prospívej rád, možno-li celému světu. Sloužiti a prospívati je vlastnost povah vznešených.“

J. A. Komenský

4

Strategická linie 4: Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce

STRATEGICKÁ LINIE 4 Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce	4.1 Koncentrace odborných kapacit 4.2 Lepší využití dat a zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu 4.3 Snižování nepedagogické zátěže škol 4.4 Posílení informovanosti, komunikace a spolupráce

Strategická linie 4: Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce

Vzdělávací systém v České republice se vyznačuje velmi vysokou mírou decentralizace řízení a v rámci OECD patří k zemím s nejvyšší mírou autonomie škol vůbec. Tato skutečnost s sebou přináší řadu pozitivně vnímaných dopadů, jakými jsou například možnost uzpůsobit obsah a způsob výuky potřebám žáků a studentů v daném místě, pružně reagovat na nastalé změny nebo rozvíjet inovace v rámci výuky.

Přetíženost škol administrativou

K tomuto charakteru vzdělávací soustavy se však váže i přetíženost škol mnoha administrativními úkoly, fragmentace odborných a podpůrných kapacit, narůstající rozdíly mezi školami a regiony nebo obtížná komunikace mezi velkým množstvím aktérů. Zároveň se zvyšuje objem dat, informací a poznatků o vzdělávacích výsledcích a procesech a rovněž rostou očekávání a požadavky dětí, žáků, studentů a rodičů spolu s jejich snahou zapojit se do rozhodovacích procesů.

Decentralizovaný a autonomní systém

Řízení vysoce decentralizovaného a autonomního systému vyžaduje nejen odbornou znalost problematiky, ale i osobní zkušenost a porozumění širšímu kontextu včetně proměn společnosti a ekonomiky. Kromě nedostatku skutečně odborných kapacit se český vzdělávací systém potýká rovněž s problémem jejich značné roztříštěnosti, což je patrné zejména v případě menších zřizovatelů škol a školských zařízení, kteří mnohdy nedisponují dostatkem odborných znalostí a kompetencí v oblasti vzdělávání a zároveň postrádají systematickou metodickou pomoc v této oblasti. Nadměrné administrativní zatížení, které je patrné zejména u škol menších zřizovatelů, je spojeno rovněž s povinnostmi vyplývajícími z právní subjektivity škol.

Pro zajištění efektivního a kvalitního řízení vzdělávání v území je nezbytně nutné, aby všichni aktéři věděli, jaké jsou jejich role, za co a komu odpovídají a jaké primární úkoly plní. Činnost škol v daném území jako celku není zpravidla systematicky koordinována, neboť se zde nachází větší množství zřizovatelů, kteří však neodpovídají za odbornou a pedagogickou úroveň školy, což je úlohou ředitelů škol, jež zřizovatel vybírá.

Nedostatečná komunikace

Dalším často identifikovaným problémem je nedostatečná obousměrná komunikace mezi centrem a jednotlivými školami či lokalitami, která vede k nedostatečné informovanosti, a v kombinaci s vysoce konkurenčním prostředím mezi školami pak přispívá k nízké motivaci pro spolupráci, sdílení zkušeností, příkladů dobré praxe či sdílení kapacit tam, kde by to bylo efektivní.

Reálným řešením slabých míst vzdělávacího systému však není návrat k centralizovanému řízení a odebírání kompetencí školám a zřizovatelům, ale spíše podpora a pomoc ve snaze o efektivní řízení, které zajistí potřebné podmínky a podporu pro všechny aktéry tak, aby získali dostatek informací, měli důvěru v systém i sami v sebe a byli ochotní vzájemně komunikovat a spolupracovat. Decentralizovaný a vysoce autonomní vzdělávací systém existuje v České republice již téměř dvě dekády, přičemž cestou k jeho zlepšení je snaha stavět na jeho dobře fungujících prvcích, dále je rozvíjet a usilovat o eliminaci zjištěných nedostatků. Je také nezbytné posilovat a podporovat využívání již existujících perspektivních nástrojů (zejména vytváření

Podporovat využívání perspektivních nástrojů

tzv. svazkových škol umožňujících meziobecní spolupráci při zajišťování povinností v oblasti školství, a to zejména v souvislosti s posilováním důrazu na kvalitní předškolní a základní vzdělávání a také s potřebou lépe plánovat a reagovat na demografický vývoj v daném území a efektivně nakládat s veřejnými finančními zdroji).

4.1 Koncentrace odborných kapacit

1. Vytvořit podmínky pro zvýšení odbornosti v oblasti řízení vzdělávání

Vzdělávání managementu škol

Pro vedoucí pozice ve vzdělávání je třeba zajistit systematickou přípravu. Proto je nezbytné definovat, obdobně jako jsou definovány Standardy studia pro ředitele škol a školských zařízení, i standardy pro ostatní řídící pracovníky ve školství, které budou popisovat potřebné znalosti, dovednosti a kompetence pro jednotlivé vedoucí pozice ve vzdělávání a budou provázány se systémem jejich dalšího vzdělávání a profesního rozvoje. Následně bude v návaznosti na definované standardy vytvořen modulový vzdělávací kurz zaměřený na rozvoj kompetencí v oblasti strategického plánování a řízení vzdělávací politiky.

Vzdělávání zřizovatelů a úředníků

Tento kurz bude primárně určen zaměstnancům MŠMT, pracovníkům odborů školství na krajských a městských úřadech a pracovníkům přímo řízených organizací MŠMT. Bude ale otevřen i dalším zájemcům z řad široké odborné veřejnosti (ředitelé, učitelé, školské asociace atd.). Kurz bude modulově uspořádán podle témat (řízení vzdělávacích systémů, financování, obsah vzdělávání atd.) a bude obsahovat jak teoretické základy, tak praktické příklady z praxe včetně zahraničních.

2. Zavést střední článek podpory

Střední článek podpory v území poskytne školám cílenou podporu, zajistí koordinaci jejich činnosti v dané lokalitě a stane se prostředníkem v komunikaci mezi centrem a územími, a to především ve smyslu zprostředkování zpětné vazby škol v dané lokalitě vůči centru a poskytování individuální pomoci a podpory jednotlivým školám.

Koordinační a podpůrná role

Střední článek podpory nebude mít přímou rozhodovací pravomoc, ale pouze roli podpůrnou a koordinační. Mezi jeho hlavní funkce bude patřit zejména:

- přímo poskytovat metodickou podporu školám na daném území;
- podporovat kooperaci škol, jejich vzájemnou komunikaci a sdílení zkušeností;
- poskytovat školám aktuální informace a výklady relevantní pro dané území (například z hlediska nové školské legislativy nebo nově zveřejněných výzev MŠMT k podání žádosti o poskytnutí dotace);
- monitorovat a vyhodnocovat kvalitu vzdělávání v daném území jako celku;
- pomoci koordinovat záměry a aktivity jednotlivých škol v daném území
- poskytovat aktuální informace ze škol přímo MŠMT, a dávat mu tak přímou zpětnou vazbu;
- poskytovat právní poradenství ve školství;
- poskytovat pomoc s implementací klíčových opatření Strategie 2030+ a dalších koncepčních dokumentů MŠMT;
- podporovat pozitivní inovace ve školách v daném území, pomáhat s jejich vyhodnocováním a dalším rozšiřováním;
- poskytovat metodickou podporu pro vznik tzv. svazkových škol;
- poskytovat přímou metodickou podporu pro přechod z právní formy příspěvkové organizace do právní formy školské právnické osoby.

Pilotní ověření

Vlastní podoba institucionálního ukotvení středního článku bude vycházet z výsledků pilotního ověření, které bude pilotovat více variant uspořádání na různých úrovních. Funkci středního článku bude vykonávat veřejný nositel realizace.

V rámci pilotáže dojde nejprve k vymezení základních modelů podoby středního článku podpory v území včetně jejich hlavních funkcí, cílů, požadavků na personální i finanční zajištění a institucionální ukotvení a vytipování vhodných lokalit pro pilotáž, a to napříč regiony vyznačujícími se různými společensko-ekonomickými podmínkami pro vzdělávání. Pilotáž bude následně vyhodnocena včetně monitoringu dopadů v jednotlivých lokalitách.

Zapojení MAP a KAP

Do přípravy i samotné realizace zavedení středního článku podpory v území budou zapojení rovněž zástupci KAP a MAP a systémových projektů, přičemž bude zároveň vymezena jejich funkce, vzájemné působení a spolupráce v území.

4.2 Lepší využití dat a zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu

1. Vytvořit Resortní informační systém (RIS) a zpřístupnit data

Sdružování dat a jejich využití

Resortní informační systém (RIS) poskytne jednotnou, účinnou a efektivní základnu pro data spravovaná a sdružovaná státní správou ve školství a umožní jejich sdílení všemi zainteresovanými subjekty. Hlavními uživateli služeb RIS budou nejen ministerstvo a jemu podřízené organizace, ale i výzkumné organizace, veřejná správa ve školství jako taková, školy a školská zařízení. Vybrané údaje budou rovněž veřejně dostupné v podobě otevřených dat. V důsledku dojde také ke snížení administrativní zátěže dopadající na školy a školská zařízení, a to především díky pevně definovanému rámci vyžadovaných dat a optimalizaci procesu jejich sdružování a sdílení v prostředí celého resortu. Systém uživatelům výrazně usnadní jak předávání, tak získávání potřebných údajů. V souvislosti s optimalizací sdružování dat bude zpracována analýza, jejímž cílem bude identifikace duplicit v datech sdružovaných různými subjekty v rámci celého resortu, identifikace oblastí, pro které neexistuje datová opora (případně nejsou k dispozici aktualizovaná data) a možnost propojení již existujících datových výstupů. Navržené kroky posílí konsolidaci datové politiky resortu, povedou ke snížení administrativní zátěže a zajistí efektivnější využívání finančních prostředků.

2. Realizovat výzkumy v oblasti vzdělávání a lépe využívat jejich výstupy

Nezbytnou podmínkou zvyšování kvality vzdělávacího systému a zavádění efektivních reforem je průběžné monitorování vývoje vzdělávací soustavy na základě aktuálních dat a vyhodnocování dopadů vzdělávacích politik. Za tímto účelem bude vytvářeno prostředí zvyšující spolupráci státní správy a výzkumného sektoru.

Dlouhodobý plán výzkumných aktivit

Vznikne dlouhodobý plán potřebných výzkumných aktivit s jasně vymezeným cílem a způsobem využití, jejich hierarchizace, prioritizace a vzájemné provázání. Realizace bude systematicky zadávána výzkumným institucím, přičemž z hlediska financování bude využit zejména již fungující program veřejných zakázek v aplikovaném výzkumu a inovacích pro potřeby státní správy Technologické agentury ČR a Operačního programu Jan Amos Komenský.

On-line platforma

Dále bude posilována pravidelná a systematická komunikace MŠMT s vědeckou komunitou a vzdělávacími experty. Bude vytvořena on-line platforma pro účely zveřejňování aktualizovaného plánu výzkumných aktivit, výstupů realizovaného vzdělávacího výzkumu a priorit do dalších let. Kromě toho bude pravidelně organizována konference, na které bude MŠMT, vědecká komunita a další domácí a zahraniční

experti prezentovat aktuální výstupy, diskutovat možnosti spolupráce a přinášet podněty ohledně lepšího nastavení systému sběru a vyhodnocování dat. Zároveň se MŠMT stane koordinátorem postupu v rámci poskytování maximálního množství dat o vzdělávání v anonymizované podobě pro účely výzkumu.

Cílem je možnost sledovat průchod žáka vzdělávací soustavou včetně napojení na výsledky v uzlových bodech vzdělávání (přijímací řízení na SŠ, maturita, dokončení vysoké školy), zapojení na trhu práce a interakce se sociálním systémem. To je navázáno na spuštění výše uvedeného Resortního informačního systému (RIS). Ve výsledku tak dojde ke vzájemnému propojení a poskytnutí pro výzkum již existujících datových sad na co nejnižší úrovni (ideálně individuální), což významně usnadní identifikaci dopadů veřejných politik.

4.3 Snižování nepedagogické zátěže škol

1. Snížit administrativní zátěž škol

Analýza administrativní zátěže

Ve snaze o snížení vykazovacích a administrativních povinností je nejprve nutné důkladně analyzovat administrativní zátěž škol, a to nejen z hlediska množství administrativních úkonů, ale zejména s ohledem na účel daného zjišťování, autora požadavku, finanční a personální náročnost zpracování a frekvenci daného sběru dat.

Ve druhém kroku dojde k vyhodnocení analýzy a identifikaci zbytných šetření, případných duplicit a možností efektivního propojení dat z různých zjišťování. Výše uvedené bude doplněno vznikem Resortního informačního systému, který umožní lepší propojení a sdílení získaných dat, a rovněž podporou digitalizace agend, a to jak v rámci samotných škol, tak v jejich komunikaci s veřejnou správou. Solidní datová základna je nezbytnou podmínkou kvalifikovaného rozhodování a řízení systému, avšak sběr těchto potřebných dat musí probíhat co nejméně zatěžujícím způsobem pro jednotlivé školy.

Odstranění duplicit ve vykazování

Snižovaní administrativní zátěže bude tedy spočívat především v odstranění duplicit zbytných údajů ve vykazování, zjednodušení vykazování prostřednictvím RIS a také v optimalizaci administrativních procesů a digitalizaci agend ve školách.

Nepedagogické personální kapacity

Prostřednictvím úpravy pravidel financování posílíme nepedagogické personální kapacity. Bude analyzováno stávající vykonávání činností v nepedagogické práci školy a ověřeny možné formy rozdělení kompetencí tak, aby byl ředitelům vytvořen dostatečný prostor pro řízení pedagogického procesu.

2. Poskytovat systematickou podporu v území

Podpora zřizovatelům

Zřizovatelé (zejména větší obce a města) budou motivováni ke spolupráci se zřizovanými školami vedoucí k vyšší míře koordinace činností souvisejících se správou budov, veřejných zakázek, projektovou administrativou, účetnictvím atd. Současně s tím bude poskytována metodická pomoc a podpora zejména těm zřizovatelům, kteří zřizují menší počet škol a nedisponují dostatečnými kapacitami ani odbornou znalostí pro řešení všech administrativních úkonů a nepedagogické zátěže škol, a to zejména prostřednictvím přímé metodické podpory vzniku tzv. svazkových škol, přechodu na právní formu školské právnické osoby apod.

Střední článek

Tuto úlohu bude v jednotlivých územích zajišťovat zejména postupně zaváděný střední článek podpory, který by měl také mj. sloužit jako prostředník (informační a komunikační kanál) mezi centrem a jednotlivými regiony a školami, koordinovat činnost škol v daném území, podporovat jejich vzájemnou spolupráci a poskytovat např. i právní pomoc při realizaci záměrů a aktivit jednotlivých škol.

Spolupráce zainteresovaných aktérů

Na základě spolupráce zainteresovaných aktérů (např. zřizovatelé, ČŠI, MAS, krajská pracoviště NPI ČR, poradenská zařízení, OSPOD atd.) koordinované středním článkem podpory bude školám poskytována dostatečná a formativní zpětná vazba o kvalitě vykonávané práce a operativní, soustředěná a intenzivní podpora těm školám, které se v tomto ohledu potýkají s problémy.

Z hlediska MŠMT je pak nezbytné poskytovat kvalitní metodické výklady k zaváděným školským legislativním aktům a reformním opatřením a uveřejňovat je na svodném místě.

4.4 Posílení informovanosti, komunikace a spolupráce

1. Posílit informovanost, komunikaci a spolupráci mezi aktéry napříč všemi úrovněmi vzdělávání

Funkční komunikace

Z hlediska MŠMT dojde k lepšímu a systematickému využití potenciálu nových technologií, kdy budou informace přehledně sdružovány a pravidelně aktualizovány na svodném místě a rovněž budou využívány moderní komunikační kanály a platformy pro lepší informovanost všech aktérů i jejich vzájemnou komunikaci.

Lepší komunikace mezi centrem a regiony se ještě zkvalitní zejména prostřednictvím postupně zaváděného středního článku podpory, který kromě poskytování metodické, právní a další cílené podpory školám bude rovněž působit jako informační a komunikační prostředník jednak napříč mezi jednotlivými školami a jednak mezi centrem a danou lokalitou.

Zároveň bude posílena kooperace mezi jednotlivými stupni a úrovněmi vzdělávání s cílem zajistit kontinuální a individualizovanou podporu dětí, žáků a studentů a omezit jejich předčasné odchody ze vzdělávání či školní neúspěšnost po změně školy.

Sdílení příkladů dobré praxe

Sdílení příkladů dobré praxe se ukazuje být jednou z nejefektivnějších metod zvyšování kvality vzdělávacího systému, přičemž je nezbytně nutné aplikovat jej jak napříč úrovněmi managementu vzdělávání, tak mezi samotnými učiteli.

STRATEGIE 2030+

„VŠICHNI NA JEDNOM JEVIŠTI VELIKÉHO SVĚTA STOJÍME, A COKOLIV SE TU KONÁ, VŠECH SE TÝČE.“

J. A. KOMENSKÝ

5

Strategická linie 5: Zvýšení financování a zajištění jeho stability

STRATEGICKÁ LINIE 5	
Zvýšení financování a zajištění jeho stability	5.1 Zajištění financování v rámci jednotlivých strategických linií

Strategická linie 5: Zvýšení financování a zajištění jeho stability

Vzdělávací systém v České republice se do roku 2017 vyznačoval trvale vysokou mírou podfinancování, a to jak z hlediska mezinárodních srovnání podílů výdajů na školství na celkovém hrubém domácím produktu (HDP) v zemích OECD, tak z pohledu srovnání celkových vládních výdajů na oblast školství či srovnání výdajů na žáka či studenta. I proto v posledních letech zaznamenaly výdaje státního rozpočtu na vzdělávání strmý růst a lze tak předpokládat, že se ČR v r. 2021 přiblíží průměru zemí OECD.

1. 1. 2020 Reforma financování regionálního školství

Od 1. 1. 2020 vstoupila v účinnost reforma financování regionálního školství, jejímž cílem je zejména finančními nástroji podpořit prvky kvality ve vzdělávání a odstranit neefektivní a nerovnoměrné nakládání se státními prostředky.

Důsledky podfinancování

Důsledky podfinancování systému se pak výrazně projevují zejména ve třech oblastech. První z nich je zaostávání mezd a platů učitelů na všech stupních škol oproti jiným vysokoškolsky vzdělaným odborníkům. Druhou oblastí je nízká atraktivita učitelského povolání, která dále umocňuje problematiku nepříznivé věkové struktury učitelské populace. Třetí oblast, ve které se podfinancování vzdělávacího systému výrazně projevuje, představují rostoucí sociální nerovnosti na jednotlivých stupních škol.

Podíl výdajů na vzdělávání

Nezbytnou podmínkou pro naplnění uskutečnění vytyčených strategických cílů je navýšení financování vzdělávacího systému, měřeného jako podíl celkových výdajů na vzdělávání k HDP, a to až na úroveň průměru zemí OECD. Dalšími podmínkami je pak provedení změny struktury financování vzdělávacího systému, která bude směřovat k cílené podpoře strategických priorit a potřeb a k zajištění transparentnosti, stability a předvídatelnosti financování pro všechny úrovně řízení vzdělávacího systému. Tato strukturální změna také vyžaduje efektivní zapojení a propojení jednotlivých veřejných zdrojů směřujících do vzdělávání, a to nejenom na úrovni státu, ale také na úrovni zřizovatelů škol a školských zařízení (obcí a krajů). Provedena musí být rovněž revize platových systémů pedagogických i nepedagogických pracovníků ve školství.

5.1 Zajištění financování v rámci jednotlivých strategických linií

1. Posílit financování v oblasti proměny obsahu, způsobu a hodnocení vzdělávání

Pro realizaci proměny obsahu a způsobu vzdělávání je nutné zajistit dostatečné financování kurikulární reformy a jejího fungování a současně finančně podpořit úpravu hodnocení vzdělávacích procesů a vzdělávacích výsledků na dílčích stupních vzdělávání. Zřizovatelé musí zajistit školám adekvátní technické zázemí a materiální podmínky k uskutečňování vzdělávacího programu v celé jeho komplexnosti. Z hlediska rychlého celospolečenského vývoje a proměn trhu práce je nezbytné podpořit inovaci soustavy středního odborného vzdělávání. Rovněž budou podporovány vzdělávací inovace společně s mimoškolním a neformálním vzděláváním tak, aby vzdělávací systém dokázal plně využít jejich potenciálu.

2. Posílit financování v oblasti snižování nerovností

Ve snaze o snižování nerovností ve vzdělávání bude posíleno zejména financování škol, které mají nejvyšší zastoupení znevýhodněných žáků a studentů. Finančně podpoříme nástroje motivující žáky k přechodu ze základní na střední školu a setrvání ve vzdělávání. Posíleno bude taktéž financování inovací, sdílení zkušeností a další vzdělávání učitelů v této oblasti. Současně bude po provedení a vyhodnocení analýzy současného stavu podpořena tzv. podpůrná personální infrastruktura pracující s žáky a studenty se sociálním znevýhodněním a speciálními potřebami, a to zejména z hlediska posílení stability a administrativního zjednodušení jejich financování.

3. Posílit financování v oblasti podpory pedagogických pracovníků

Intervence budou směřovat zejména do oblasti pregraduální přípravy, posílení adaptačního období a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Ve snaze o vytvoření podmínek nutných pro kvalitní práci učitelů bude podpořeno posílení pedagogického leadershipu ředitelů škol a odpovídající navyšování mezd a platů učitelů jak ve vztahu k průměrné mzdě v národním hospodářství, tak ve vztahu k průměrnému platu vysokoškolsky vzdělaných osob. Zároveň bude posílen systém metodické podpory učitelů a ředitelů, který bude otevřený a dostupný všem v průběhu výkonu jejich profese.

4. Posílit financování v oblasti řízení vzdělávacího systému

Ve snaze o vytvoření podmínek nutných pro kvalitní práci školy bude finančně podpořena nepedagogická práce škol a zajištěno zavedení tzv. středního článku podpory, který poskytne školám zejména metodickou, administrativní a právní pomoc. Současně budou podpořeny další nástroje pro snížení nepedagogické zátěže škol, jako je nižší míra vykazovacích povinností v návaznosti na provedenou analýzu aktuálního stavu či vytvoření Resortního informačního systému (RIS), který mj. umožní propojení a sdílení dat. Finanční intervence budou rovněž směřovat do oblasti realizace relevantního výzkumu v oblasti vzdělávání a zlepšení využívání jeho výstupů.

SHRNUTÍ

SC1 Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život
SC2 Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů

SL1 Proměna obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání

SL1.1 Proměna obsahu, metod a forem vzdělávání
- Provést revizi vzdělávacích programů
- Zajistit podporu implementaci revidovaného kurikula
- Posílit kompetenční přístup ve vzdělávání
- Podpořit individualizaci vzdělávání

SL1.2 Inovace ve vzdělávání
- Vytvořit podmínky umožňující inovace
- Podpořit inovace a šíření dobré praxe
- Podpořit principy sdílení

SL1.3 Hodnocení ve vzdělávání
- Zavést ověřování dosahování výstupů v uzlových bodech
- Změnit koncept jednotné přijímací zkoušky
- Změnit koncept maturitní zkoušky

SL1.4 Digitální vzdělávání
- Zajistit podporu digitální gramotnosti všech žáků
- Podpořit digitální kompetence všech pedagogů
- Snižování nerovností a prevence digitální propasti

SL1.5 Občanské vzdělávání
- Promítnout principy udržitelného rozvoje do vzdělávání
- Podpořit rozvoj občanských kompetencí

SL1.6 Bezpečné prostředí ve školách, rozvoj participace a autonomie
- Zajistit, aby RVP kladly důraz na rozvoj osobních a sociálních kompetencí napříč kurikulem
- Posílit princip participace a autonomie žáků ve školách

SL1.7 Odborné vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách
- Inovovat oborovou soustavu středního a vyššího odborného vzdělávání
- Revidovat rámcové vzdělávací programy pro odborné vzdělávání
- Upravit podmínky pro získání profesní kvalifikace a dosažení stupně vzdělání
- Posílit kariérové poradenství, spolupráci se zaměstnavateli, resorty a dalšími partnery

SL1.8 Neformální vzdělávání a celoživotní učení
- Rozvoj kompetencí pro celoživotní učení
- Podpora dalšího vzdělávání
- Podpora organizací a aktivit v neformálním vzdělávání
- Propojování různých forem vzdělávání

SC1 Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život
SC2 Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů

SL2 Rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání

SL2.1 Omezení vnější diferenciace školství
- Zvýšit kvalitu výuky na 2. stupni ZŠ
- Omezit vnější diferenciaci vzdělávacích cest

SL2.2 Disparity a segregace
- Omezovat regionální disparity v kvalitě vzdělávání
- Odstraňovat socioekonomické bariéry
- Omezit segregační tendence ve školství

SL2.3 Case management a meziresortní spolupráce
- Posílit case management a meziresortní spolupráci v práci s rizikovými rodinami a znevýhodněnými dětmi

SL3 Podpora pedagogických pracovníků

SL3.1 Systém komplexní profesní přípravy a podpory
- Vytvořit kompetenční profil učitele
- Změnit koncept systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a metodické podpory
- Zvýšit atraktivitu pedagogických profesí a získat kvalitní nové učitele
- Podpořit začínající a uvádějící učitele
- Posílit roli ředitele jako lídra pedagogického procesu

SL3.2 Podpora pedagogické práce škol
- Zajistit podmínky pro společné vzdělávání
- Analyzovat a podpořit rozvoj specializovaných činností školy
- Posílit well-being učitelů

SL4 Zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce

SL4.1 Koncentrace odborných kapacit
- Vytvořit podmínky pro zvýšení odbornosti v oblasti řízení vzdělávání
- Zavést střední článek podpory

SL4.2 Lepší využití dat a zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu
- Vytvořit Resortní informační systém (RIS) a zpřístupnit data
- Realizovat výzkum v oblasti vzdělávání a lépe využívat jeho výstupy

SL4.3 Snižování nepedagogické zátěže škol
- Snížit administrativní zátěž škol
- Poskytovat systematickou podporu v území

SL4.4 Posílení informovanosti, komunikace a spolupráce
- Posílit informovanost, komunikaci a spolupráci mezi aktéry napříč všemi úrovněmi vzdělávání

SL5 Zvýšení financování a zajištění jeho stability

SL5.1 Zajištění financování v rámci jednotlivých strategických linií
- Posílit financování v oblasti proměny obsahu, způsobů a hodnocení vzdělávání
- Posílit financování v oblasti snižování nerovností
- Posílit financování v oblasti podpory pedagogických pracovníků
- Posílit financování v oblasti řízení vzdělávacího systému

STRATEGIE 2030+

„Co máš udělat,
do toho se dej s chutí;
co sám můžeš udělat,
to nečekej od jiných
a bez příčiny neodkládej s ničím.
Když můžeš někomu pomoci,
učiň to s největší radostí.“

J. A. Komenský

Implementace

- *Implementace Strategie 2030+ je rozdělena do 3 období, kdy každé bude vycházet z identifikace pěti klíčových opatření, která mají nejvýznamnější potenciál přispět k naplnění cílů samotné Strategie 2030+.*
  Ta budou následně zpracována do samostatných karet opatření s vymezenou strukturou.

Implementace

Implementační struktura a systém řízení implementace Strategie

V první fázi přípravy Strategie 2030+ vznikl dokument Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, který vydefinoval dva strategické cíle (čeho chceme dosáhnout) a čtyři strategické linie (jak toho chceme dosáhnout). V průběhu tvorby textu samotné Strategie 2030+ byla přidána ještě pátá strategická linie věnující se samostatně problematice disparit.

Struktura dokumentu

Strategické cíle:

1. zaměřit vzdělávání více na získání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život
2. snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů

Strategické linie:

1. proměna obsahu, způsobů a hodnocení ve vzdělávání
2. rovný přístup ke kvalitnímu vzdělávání
3. podpora pedagogických pracovníků
4. zvýšení odborných kapacit, důvěry a vzájemné spolupráce
5. zvýšení financování a zajištění jeho stability

Vymezení strategických linií zahrnuje nastínění cest k dosažení definovaných strategických cílů. Tato kapitola vymezuje základní principy implementace klíčových opatření, která navazují na strategické linie.

Struktura implementačního plánu a principy efektivní implementace

Struktura Strategie 2030+ je sestavena ve shodě s Metodikou přípravy veřejných strategií (2019) a na základě znalosti struktury, řízení a procesního nastavení MŠMT.

Podmínky implementace

Efektivní implementace Strategie 2030+ z velké části závisí na zajištění následujících podmínek:

- trvalá politická podpora
- schopnost hledat v dialogu optimální řešení
- strukturovaný implementačního proces
- dostatečné zdroje
- efektivní koordinace
- stabilita podmínek

Struktura prací prostřednictvím karet opatření

Karty opatření

Implementace Strategie 2030+ bude v prvním období 2020–2023 vycházet z identifikace pěti klíčových opatření, která mají nejvýznamnější potenciál přispět k naplnění cílů samotné Strategie 2030+. Ta budou následně zpracována do samostatných karet opatření s vymezenou strukturou.

Karty klíčových opatření budou formou příloh spolu se Strategií 2030+ předloženy vládě ke schválení. Na závěr prvního implementačního období v roce 2023 bude vyhodnocen postup implementace a proveden výběr dalších klíčových opatření k re-

alizaci ve druhém implementačním období. Opatření pro roky 2023–2027 budou zapracována do Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky (dále jen Dlouhodobý záměr). Stejný bude postup i pro poslední, třetí implementační období v letech 2027–2031. Nově vymezená klíčová opatření včetně jejich rozpracování do karet budou vždy součástí nového Dlouhodobého záměru.

V souvislosti s provázáním Strategie 2030+ a Dlouhodobého záměru bude novelizována vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy tak, aby dlouhodobé záměry jednotlivých krajů povinně zohledňovaly vymezená klíčová opatření pro dané období.

Karty klíčových opatření zahrnují popis následujících oblastí:

- účel klíčového opatření a cílů jeho implementace;
- konkrétní aktivity k plnění klíčového opatření;
- gesční spolu/odpovědnost dalších rezortů či organizací (tam kde není uvedena, platí že gesční odpovědnost má MŠMT);
- harmonogram plnění jednotlivých aktivit;
- finanční zajištění realizace jednotlivých aktivit;
- výstupy konkrétních aktivit.

Základní informace k souboru indikátorů

V oblasti indikátorů naváže implementační plán na závazky ze Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2020 a vyvine soustavu indikátorů rozvoje vzdělávací soustavy, které budou nejen schopny zpětně reflektovat dosavadní vývoj, ale rovněž explicitně stanovovat žádoucí stav nebo alespoň trend v klíčových oblastech zájmu nové strategie.

Indikátory jako nástroj zpětné vazby

Tento soubor indikátorů, který bude průběžně aktualizován, bude představovat základní nástroj zpětné vazby k plnění strategických cílů a implementaci klíčových opatření. Jejich monitoring bude probíhat s roční periodicitou s jasně stanovenými kompetencemi ohledně dodání a vyhodnocení dat. Indikátory budou zahrnovat všechny klíčové oblasti obsažené ve Strategii. Finální sada indikátorů bude publikována v otevřené formě (otevřená data, případně webová aplikace) na stránkách ministerstva.

Příprava indikátorové soustavy

Příprava indikátorové soustavy bude probíhat v několika krocích:

1. Vytvoření a konzultace v rámci ministerstva
2. Konzultace s ČŠI, NPI ČR a CZVV
3. Mezinárodní konzultace v rámci projektu SRSP
4. Konzultace s dalšími aktéry a veřejností
5. Zveřejnění v první polovině roku 2021

Indikátorová soustava bude v roce 2021 schválena poradou vedení ministerstva a následně předložena pro informaci vládě ČR.

Postupy monitorování a hodnocení implementace

Systém monitorování poslouží k průběžnému vyhodnocování postupu realizace implementačního plánu, přičemž jeho nastavení umožní průběžné úpravy/aktualizace. Systém monitorování tvoří interní a externí hodnocení.

Interní evaluace

Interní evaluace zahrnuje průběžný monitoring naplňování harmonogramu karet opatření a jejich každoroční předložení poradě vedení. Nástroj zahrnuje rovněž i průběžné monitorování procesů při naplňování dílčích opatření implementačního plánu Strategie 2030+ a pravidelné informování ministra školství v souladu s nastavením systému včasného předcházení rizik a návrhu jejich řešení. Oba tyto úkoly budou spadat do působnosti útvarů určených organizačním řádem.

Externí evaluace

Externí evaluace bude využívat dva základní nástroje. Prvním nástrojem je provedení komplexní nezávislé externí evaluace Strategie 2030+ v polovině období její účinnosti s termínem odevzdání do konce roku 2026. Druhým nástrojem je průběžná spolupráce s experty, zejména s členy externí expertní skupiny (akademickými pracovníky, analytiky, sociology, zástupci zastřešujících organizací pedagogů, zřizovatelů, zaměstnavatelů atd.), kteří mohou být buď stálými členy, či ad hoc přizvanými hosty řídícího výboru Strategie 2030+.

Monitorovací období

Součástí systému monitorování je také reporting vládě v podobě pravidelně předkládaného materiálu v periodách odpovídajících výše vymezeným implementačním fázím (2024, 2028, 2032). Zatímco vyhodnocení prvního období (2020–2023) bude předloženo nezávisle na vyhodnocení implementace Dlouhodobého záměru, z hlediska zajištění souladu obou dokumentů (klíčová opatření na dané období budou vymezena právě v Dlouhodobém záměru) je žádoucí, aby následující vyhodnocení již bylo předkládáno spolu s vyhodnocením Dlouhodobého záměru.

Popis postupů řízení a organizační struktury implementace

Organizační struktura implementace Strategie 2030+ je založena na:

- určení nositele a gestora implementace strategie,
- nastavení řídící struktury implementace strategie,
- nastavení rolí a odpovědností jednotlivých subjektů zapojených do implementace Strategie,
- stanovení pravidel a procesů řízení implementace Strategie 2030+.

Řídící výbor Strategie 2030+

Gesčně odpovědné za plnění cílů a opatření Strategie 2030+ je MŠMT. Případné další spolupracující organizace spoluodpovědné za plnění cílů budou uvedeny v kartách opatření. Organizační struktura implementace Strategie 2030+ rozlišuje tři základní role: řídící, monitorovací a výkonnou. Řídící roli zastává Řídící výbor Strategie 2030+ složený z ministra, státního tajemníka, náměstků a ředitele odboru s agendou Strategie 2030+. Monitorovací roli vykonává oddělení strategie a analýz. Výkonná role spadá do působnosti jednotlivých řídících pracovních skupin ke kartám klíčových opatření a bude stanovena služebním příkazem.

Úkolem Řídícího výboru je celkové řízení implementace Strategie 2030+ a koordinace klíčových opatření.

Řídící pracovní skupiny

Samotné řídící pracovní skupiny k jednotlivým kartám opatření představují klíčový exekutivní orgán zodpovědný za vypracování a realizaci jednotlivých karet opatření. Jsou složeny z projektového manažera, který realizaci konkrétní karty opatření řídí, přičemž tato povinnost je stanovena služebním příkazem. Dále jsou složeny z členů věcných útvarů či podřízených organizací MŠMT, které mají věcnou příslušnost a odbornost v oblasti, na kterou je opatření zaměřeno. Členem řídící pracovní skupiny je vždy zástupce oddělení strategie a analýz. Úkolem řídící pracovní skupiny je především řízení a kontrola naplňování aktivit klíčových opatření dle stanoveného implementačního plánu. U opatření vyžadujících zapojení více subjektů k naplnění cíle opatření, zejména resortů vlády, bude nastaven systém meziresortní spolupráce vždy se zapojením dotčených resortů. Do realizace strategie bude zapojena i odborná veřejnost a sociální partneři.

Systém řízení rizik a předpoklady realizace Strategie 2030+

Rizikové faktory

Implementaci Strategie 2030+ může provázet celá řada rizikových faktorů. Abychom jim byli schopni předcházet a případné problémy řešit, je třeba v implementační fázi realizovat řízení rizik. Organizace řízení rizik se dělí do tří rolí – monitorovací, řídící a výkonné. Monitorovací roli nad riziky má oddělení strategie a analýz. Řídící roli

Systém řízení rizik a předpoklady realizace Strategie 2030+

v oblasti řízení rizik má Řídící výbor Strategie 2030+ a výkonnou roli mají jednotlivé pracovní skupiny ke kartám klíčových opatření. Jedním ze základních nástrojů k monitoringu a evaluaci rizik je tzv. registr rizik. Ten bude v průběhu implementace aktualizován a osoby zodpovědné za jeho vedení budou dohlížet na plnění navržených opatření.

Zpráva o řízení rizik

Základní postupy řízení rizik jsou následující: vlastníci rizik (pracovní skupiny ke kartám opatření) informují řídící orgán a monitorovací útvar pololetně o změnách v jejich portfoliu rizik (např. zda se změnily okolnosti jednotlivých rizik, zda je potřeba přehodnotit jejich významnost, opatření k jejich eliminaci apod.). Zpráva o řízení rizik je pravidelně projednávána na Řídícím výboru Strategie 2030+.

Vlastníci rizik bez prodlení informují monitorovací útvar o hrozbě výskytu nebo o samotném výskytu rizika z jejich portfolia, přičemž zároveň navrhnou další postup. Monitorovací útvar na nejbližším jednání informuje Řídící výbor o hrozbě výskytu nebo výskytu klíčových a závažných rizik a navrhne další postup.

Revize registru rizik

Jednotlivé řídící pracovní skupiny pololetně revidují registr rizik, zejména jeho úplnost, hodnocení významnosti rizik a relevanci příslušných opatření. Jsou zároveň zodpovědné za identifikaci nových rizik.

Řídící výbor Strategie 2030+ dohlíží na proces řízení rizik, v případě výskytu klíčového rizika schvaluje příslušná nápravná opatření a jednou ročně reviduje registr rizik, zejména jeho úplnost, hodnocení významnosti rizik a relevanci příslušných opatření.

Kdokoliv z organizační struktury identifikuje nové riziko, oznámí neprodleně tuto skutečnost monitorovacímu útvaru. V případě identifikace nového rizika bude toto riziko vyhodnoceno z hlediska jeho významnosti, bude stanoveno opatření ke snížení jeho významnosti a bude doplněno do registru rizik.

Seznam zkratek

A–V – Značení dosaženého stupně kvalifikace:

- **A** Bez vzdělání
- **B** Neúplné základní vzdělání
- **C** Základní vzdělání
- **D** Nižší střední vzdělání
- **E** Nižší střední odborné vzdělání
- **H** Střední odborné vzdělání s výučním listem
- **J** Střední nebo střední odborné vzdělání bez maturity i výučního listu
- **K** Úplné střední všeobecné vzdělání
- **L** Úplné střední odborné vzdělání s vyučením i maturitou
- **M** Úplné střední odborné vzdělání s maturitou (bez vyučení)
- **N** Vyšší odborné vzdělání
- **P** Vyšší odborné vzdělání v konzervatoři
- **R** Vysokoškolské bakalářské vzdělání
- **T** Vysokoškolské magisterské vzdělání
- **V** Vysokoškolské doktorské vzdělání

AŘZŠ – Asociace ředitelů základních škol

BOZP – Bezpečnost a ochrana zdraví při práci

ČŠI – Česká školní inspekce

CZVV – Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání

DPS – Doplňující pedagogické studium

DVPP – Další vzdělávání pedagogických pracovníků

EU – Evropská unie

ERDF – European Regional Development Fund; Evropský fond pro regionální rozvoj

ESF – Evropský sociální fond

ESIF – Evropské strukturální a investiční fondy

EQF – European qualification framework; Evropské kvalifikační rámce

HDP – Hrubý domácí produkt

HVSP 2030+ – Hlavní směry vzdělávací politiky 2030+

ICT – Information and Communication Technologies; Informační a komunikační technologie

IT – Informační technologie

IROP – Integrovaný regionální operační program

KAP – Krajský akční plán

MAP – Místní akční plán rozvoje vzdělávání

MAS – Místní akční skupina

MD – Ministerstvo dopravy

MPO – Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MOV – Modernizace odborného vzdělávání

MŠ – Mateřské školy

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MZ – Ministerstvo zdravotnictví

MZe – Ministerstvo zemědělství

NNO – Non-Governmental Organization - Nestátní nezisková organizace

NPI ČR – Národní pedagogický institut České republiky

NSK – Národní soustava kvalifikací

OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj; mezinárodní organizace

OMJ – Odlišný mateřský jazyk

ONIV – Ostatní neinvestiční výdaje

OP VVV – Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

ORP – Obec s rozšířenou působností

OSPOD – Orgán sociálně-právní ochrany dětí

OŠD – Odklad školní docházky

PC – Personal computer; počítač

PISA – Programme for International Student Assessment; mezinárodní šetření

PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study; mezinárodní šetření

PK/ÚPK – Profesní kvalifikace/Úplná profesní kvalifikace

PO – Právnická osoba

PPP – Pedagogicko-psychologická poradna

RIS – Resortní informační systém

RVP – Rámcový vzdělávací program

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

SC1 – Strategický cíl 1

SC2 – Strategický cíl 2

SMO ČR – Svaz měst a obcí České republiky

SMS ČR – Svaz místních samospráv České republiky

SPC – Speciální pedagogické centrum

SR – Státní rozpočet

SRSP – Structural Reform Support Programme; Program na podporu strukturálních reforem

ŠPO – Školská právnická osoba

ŠPZ – Školská poradenská zařízení

ŠVP – Školní vzdělávací program

TAČR – Technologická agentura České republiky

TIMMS – Trends in International Mathematics and Science Study; mezinárodní šetření

VOŠ – Vyšší odborná škola

VŠ – Vysoká škola

ZŠ – Základní škola

STRATEGIE 2030+

„Teorie zůstane pouhou teorií, pokud nepřikročíme k činu.“

J. A. Komenský

PŘÍLOHY

- **Karty klíčových opatření pro období 2020–2023**
  Podpora předškolního vzdělávání
  Revize RVP ZV a metodická podpora školám
  Podpora a řízení škol
  Inovace oborové soustavy
  Zvyšování kvality vzdělávání ve strukturálně postižených regionech

Podpora předškolního vzdělávání

„Ve hře se dá hodně naučit, co poté bude použito, když to okolnosti budou vyžadovat.“

J. A. Komenský

Cíl opatření

Hlavním cílem opatření je neustále zvyšovat kvalitu předškolního vzdělávání a zapojovat do něj čím dál více dětí. Cestou ke zvýšení kvality bude proměna obsahu vzdělávání s důrazem na klíčové kompetence, podpora pedagogů a individualizovaná práce s dětmi.

Soubor opatření a klíčových aktivit	
Opatření č. 1	Zvýšení účasti dětí v předškolním vzdělávání
Klíčová aktivita 1.1	Analýza příčin a návrh opatření
Klíčová aktivita 1.2	Meziresortní spolupráce na podporu komunikace se zákonnými zástupci
Klíčová aktivita 1.3	Zajištění potřebných kapacit
Opatření č. 2	Úprava RVP PV a zvýšení kvality předškolního vzdělávání
Klíčová aktivita 2.1	Úprava RVP PV
Klíčová aktivita 2.2	Podpora implementace RVP PV
Klíčová aktivita 2.3	Podpora pedagogické diagnostiky
Opatření č. 3	Podpora pedagogů a vedení školy
Klíčová aktivita 3.1	Zvýšení kvality přípravného vzdělávání
Klíčová aktivita 3.2	Posilování řídících kompetencí vedoucích pracovníků
Klíčová aktivita 3.3	Podpora dalšího vzdělávání
Opatření č. 4	Parametrizace financování a nákladovosti MŠ
Klíčová aktivita 4.1	Finanční náklady na snižování počtu dětí na učitele
Klíčová aktivita 4.2	Racionalizace finančních toků

Cíl opatření

Hlavním cílem opatření je neustále zvyšovat kvalitu předškolního vzdělávání a zapojovat do něj čím dál více dětí. Cestou ke zvýšení kvality bude proměna obsahu vzdělávání s důrazem na klíčové kompetence, podpora pedagogů a individualizovaná práce s dětmi.

Zdůvodnění potřebnosti

Zvýšit účast na předškolním vzdělávání dětí všech věkových skupin, které jsou cílovou skupinou předškolního vzdělávání podle školského zákona. Zvýšení účasti dětí na předškolním vzdělávání již od tří let věku souvisí s maximálním využitím jejich potenciálu a má výrazný dopad na pozdější úspěšnost ve vzdělávání (snížení rizika OŠD). Jedná se také o prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání i získání potřebných kompetencí pro profesní, osobní a občanský život. Specifické zaměření je potřeba na povinné předškolní vzdělávání, kterého se neúčastní všechny děti, zejména ty ze skupin ohrožených budoucím školním neúspěchem.

Upravit obsah RVP PV a aktualizovat obsah vzdělávání ve školách. Obsahové zaměření může zohlednit podporu osvojování klíčových kompetencí, podporovat motorický vývoj, fyzické aktivity a zdatnost dětí, iniciativu, samostatnost, řešení problémů, tvořivost, spolupráci v týmu nebo využití technologií přiměřeně věku. Ve vazbě na inovovaný RVP PV bude vhodné zajistit, aby vybavení škol didaktickým materiálem bylo využíváno efektivně pro individualizovanou vzdělávací nabídku. A to i s ohledem na děti ohrožené sociálním vyloučením. Pedagogické zaměření na tyto děti může významně napomoci jejich úspěchu při přechodu do základního vzdělávání a ve vzdělávání vůbec.

Sledovat rozvoj a osobní vzdělávací pokroky jednotlivých dětí je potřeba více systematicky. Sledovat a podporovat pokroky dětí je také potřeba v partnerské spolupráci se zákonnými zástupci. Žádoucí je důsledně zohledňovat individuální potřeby a odlišnosti jednotlivých dětí v průběhu vzdělání. Pro rozvoj dětí je velmi užitečná průběžná formativní zpětná vazba k jejich chování, sociálně emočním kompetencím, činnostem a k jejich výsledkům vzdělávání. Vhodné je už v předškolním vzdělávání podporovat sebehodnocení dětí. Je třeba podporovat pedagogy mateřských škol pro využívání aktivizujících vzdělávacích metod a principů pozitivní podpory chování a sociálně-emočního učení.

Zaměřit se na přetrvávající vysoký počet dětí s odkladem školní docházky, a to podporou dětí ve všech MŠ – včasnou a komplexní. Grafomotorické a komunikační dovednosti dětí je potřeba podporovat systematicky a s ohledem na individuální potřeby dětí.

Podporovat kvalitu pedagogického vedení škol, a to konkrétním zaměřením profesního rozvoje na dovednosti samotného řízení kvality vzdělávání, poskytování zpětné vazby učitelům ke kvalitě jejich práce a v jejich následném odborném vedení. Umožnit všem školám realizovat efektivní autoevaluaci zaměřenou na hodnocení vzdělávacího procesu a také na metodickou podporu začínajících pedagogů i pedagogů s delší praxí ze strany vedení škol.

Podporovat vzdělávání rostoucího počtu dětí s odlišným mateřským jazykem v MŠ. Počet dětí-cizinců v mateřských školách se zvýšil v letech 2014–2019 ze 7 214 na 11 942, tedy o cca 65 % za pět let. Pro vzdělávání dětí-cizinců v českém jazyce je potřebná podpora kmenových učitelů ve třídách MŠ. Potřeba jazykové podpory se týká všech dětí-cizinců v MŠ.

Soubor opatření a klíčových aktivit

Opatření č. 1 Zvýšení účasti dětí v předškolním vzdělávání

Cílem opatření je zvýšit podíl dětí, které se účastní předškolního vzdělávání prostřednictvím uceleného souboru aktivit a také posílením jeho atraktivity. Důležité je motivovat zákonné zástupce, kteří dlouhodobě své děti do předškolního vzdělávání nezačleňují, a posilovat spolupráci mezi rodinou a školou. Zřizovatele budeme podporovat při naplňování zákonné povinnosti zajistit potřebné kapacity mateřských škol.

Klíčová aktivita 1.1 Analýza příčin a návrh opatření

Prostřednictvím výzkumu TAČR zanalyzujeme skutečné příčiny toho, proč děti do předškolního vzdělávání nenastoupily, a podle zjištění navrhneme cílená opatření založená na datech. (Koordinovaný postup – TAČR, výzkum Ústavu pro výzkum rozvoje vzdělávání pro MŠMT, Úřad vlády, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo zdravotnictví, Agentura pro sociální začleňování a další).

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Vstupní analýza implementace povinného předškolního vzdělávání Návrh opatření

Klíčová aktivita 1.2 Meziresortní spolupráce na podporu komunikace se zákonnými zástupci

Spolupráci se zákonnými zástupci dětí budeme prohlubovat ve spolupráci s dalšími aktéry. Mezi hlavní nástroje bude patřit zejména činnost školních asistentů, sociálních pracovníků a mediátorů pro komunikaci. Využijeme zkušeností aktérů úspěšných v zapojování rodin a dětí ohrožených sociálním vyloučením do vzdělávání, aby se prostřednictvím integrovaného přístupu zvyšoval podíl dětí navštěvujících mateřské školy.

Zajistíme metodické vedení a systematické vzdělávání pedagogických pracovníků v tématech spolupráce s rodiči a dalšími externími partnery škol s využitím kontaktních i on-line forem vzdělávacích aktivit.

Směrem k veřejnosti budeme prezentovat a posilovat vzdělávací a socializační roli mateřských škol a důležitost zapojení dítěte do předškolního vzdělávání s ohledem na rozvoj základů jeho kompetencí pro pozdější úspěšný občanský, profesní i osobní život.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Metodika komunikace se zákonnými zástupci dětí ohrožených školním neúspěchem včetně příkladů dobré praxe Publikace odborných materiálů, komunikační kampaň DVPP

Klíčová aktivita 1.3 Zajištění potřebných kapacit

Podporovat zřizovatele při naplnění zákonné povinnosti zajistit potřebné kapacity předškolního vzdělávání zejména prostřednictvím správného nastavení kritérií a podmínek dotačních programů a výzev IROP 2021–2027 a ve spolupráci s MAS a realizátory MAP. Podpora zřizovatelů při naplňování zákonné povinnosti bude spočívat také v identifikaci případů nedostatečných kapacit hodných zvláštního zřetele, definování kritérií potřebnosti a metodickém vedení ke sdílení kapacit v regionu a svazkování.

Období realizace	2023
Financování	ERDF
Výstupy	Nastavení výzev programu IROP+

Opatření č. 2 Aktualizace RVP PV a zvýšení kvality předškolního vzdělávání

Cílem opatření je aktualizovat RVP PV a metodicky podpořit pedagogické týmy mateřských škol nejen při aktualizacích školních vzdělávacích programů, ale především při práci s kurikulem, jejím vyhodnocování a neustálém zkvalitňování. Je potřeba posílit zpětnovazební funkce školy při sledování a hodnocení efektivity vzdělávacího procesu a vzdělávacích výsledků. Budou konkretizovány postupy vedení a využívání pedagogické diagnostiky k individualizaci vzdělávání, což bude mít dopad i na snížení podílů odkladů školní docházky. Důraz bude kladen na spolupráci se zákonnými zástupci v oblasti vzdělávání a výchovy dětí.

Klíčová aktivita 2.1 Aktualizace RVP PV

Provedeme aktualizaci RVP PV v souladu s cíli Strategie 2030+ a v návaznosti na současné změny ve společnosti a potřeby dětí. Aktualizovaný RVP PV bude klást důraz na osvojení úrovně jednotlivých klíčových kompetencí dosažitelné pro konkrétní dítě a na rovnováhu mezi sociálně-emocionálním a kognitivním rozvojem. RVP PV budeme aktualizovat zejména v těchto oblastech:

- cíle a obsahy vzdělávání,
- sledování pokroku každého jednotlivého dítěte a realizace individualizovaných vzdělávacích strategií,
- rozvoj sociálně-emočních dovedností, pozitivní podpora očekávaného chování dětí a duševního zdraví,
- přechod dítěte z MŠ do ZŠ,
- posílení odborné role MŠ a spolupráce se zákonnými zástupci dětí,
- posílení autoevaluačních aktivit školy.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	upravený RVP PV

Klíčová aktivita 2.2 Podpora implementace RVP PV

Připravíme a mateřským školám poskytneme komplexní metodickou podporu v oblasti tvorby a aktualizace ŠVP. Mezi hlavní nástroje bude patřit nabídka vzdělávacích seminářů/webinářů, metodická podpora pro sborovny, aplikace InspIS ŠVP a možnost využít modelové ŠVP pro předškolní vzdělávání.

K aktualizovanému RVP PV budou vytvořeny metodické materiály pro pedagogy. Zohlední se hlavní zásady osobnostního rozvoje dětí dle výstupů RVP PV.

Posílíme zpětnovazební funkce školy při sledování a hodnocení efektivity vzdělávacího procesu a vzdělávacích výsledků. Povedeme školy k propojování externího a vlastního hodnocení, které vychází z modelu Kvalitní školy ČŠI. Vlastního hodnocení školy musí probíhat systematicky, ve spolupráci s rodiči a se zaměřením na formativní zpětnou vazbu, která je nezbytná pro zvyšování kvality vzdělávacího procesu. Budeme identifikovat a sdílet příklady inspirativní praxe.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – bez zvýšeného nároku; ESF+
Výstupy	Modelové ŠVP Soubory metodických materiálů k RVP PV Metodika vyhodnocování ŠVP – dosahování cílů vzdělávání

Klíčová aktivita 2.3 Podpora pedagogické diagnostiky

V metodických materiálech i cílených kurzech DVPP pro pedagogy ukotvíme využívání pedagogické diagnostiky k individualizaci vzdělávání a postupy jejího systematického vyhodnocování. Součástí pedagogické diagnostiky bude i depistáž dětí v psychosociálním riziku (dětí ohrožených nenaplňováním jejich základních a vývojových potřeb v jejich rodinném prostředí).

Kvalitně prováděná pedagogická diagnostika povede k přijímání včasných preventivních opatření a tím i ke snižování vysokého podílu dětí s odkladem školní docházky. Případnou celkovou či sociální nezralost dětí je třeba řešit včas, v průběhu celé předškolní docházky ji kompenzovat adekvátními opatřeními a spolupracovat se zákonnými zástupci. Bude vyhodnocována účinnost realizovaných opatření a v případě potřeby bude navázaná spolupráce i s příslušnými odborníky (SPC, PPP, OSPOD apod.). V rámci jednotného metodického řízení ŠPZ stanovíme jednoznačná pravidla a diagnostické postupy při posuzování OŠD. Podpoříme terénní činnost pracovníků PPP a SPC přímo v mateřských školách.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR – v rámci činnosti rezortu
Výstupy	Soubor metodických materiálů Diagnostický standard Příklady dobré praxe Cílené DVPP

Opatření č. 3 Podpora pedagogů a vedení školy

Opatření se zaměřuje na zvýšení kvality předškolního vzdělávání prostřednictvím podpory pedagogů. Je nutné analyzovat obsah a způsob vzdělávání učitelů a ředitelů MŠ a podpořit možnost zvýšení požadavku na jejich odbornou kvalifikaci. Modernizujeme obsah počátečního vzdělávání v souladu se současnými potřebami společného vzdělávání, vzdělávání dětí s OMJ, vzdělávání dětí ze socio-kulturně znevýhodněného prostředí. Podpoříme profesní kompetence předškolních pedagogů v dalším vzdělávání a posílíme řídící kompetence vedoucích pracovníků MŠ.

Klíčová aktivita 3.1 Zvýšení kvality přípravného vzdělávání

Analyzovat úroveň kvality poskytovaného středního vzdělávání v oboru Předškolní a mimoškolní pedagogika, přípravného vyššího odborného i vysokoškolského vzdělávání vzhledem k potřebám praxe a na základě zjištění připravit možnost úpravy obsahu i způsobu výuky předškolní pedagogiky na úrovni SŠ, VOŠ i VŠ. Redefinovat profil absolventa s ohledem na specifika předškolního vzdělávání. Metodické vedení škol poskytujících obor vzdělání Předškolní a mimoškolní pedagogika.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti rezortu
Výstupy	Analýza, profil absolventa, návrh na úpravu RVP oboru vzdělávání předškolní a mimoškolní pedagogika

Klíčová aktivita 3.2 Posilování řídících kompetencí vedoucích pracovníků

Revidovat funkční studium pro ředitele a vedoucí pracovníky a vytvořit pro jednotlivé druhy škol moduly se specifickým obsahem a zohledněním požadavků daného druhu školy. Pro MŠ bude vytvořen modul směrem k potřebám a zvláštnostem předškolního vzdělávání. Nastavit komplexní systém DVPP pro ředitele zohledňující

požadavky na předškolní vzdělávání a řízení pedagogického procesu. Analýza záměru zvýšení požadavku na odbornou kvalifikaci ředitelů MŠ s ohledem na aktuální situaci na této pracovní pozici, a to na úrovni bakalářských a magisterských studijních programů.

Posilovat řídící kompetence vedoucích pracovníků MŠ prostřednictvím DVPP, poskytovat metodickou podporu ředitelům MŠ v oblasti pedagogického vedení školy i řízení organizace.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti rezortu
Výstupy	Revidovaný a akreditovaný obsah funkčního studia Analýza nároků na odbornou kvalifikaci ředitelů MŠ Metodika plánovaní profesního rozvoje učitelů Aktualizace DVPP pro vedoucí pracovníky

Klíčová aktivita 3.3 Podpora dalšího vzdělávání

Podpoříme realizaci společných vzdělávacích programů přímo v mateřských školách pro všechny zaměstnance, pedagogické i nepedagogické pracovníky, aby byl rozvíjen společný zájem o neustálé zvyšování kvality na úrovni jednotlivé mateřské školy.

V oblasti DVPP bude podporována široká nabídka vzdělávání, aby umožnila individuální profesní rozvoj na úrovni konkrétního pedagoga i naplňování vize a strategického rozvoje jednotlivých mateřských škol dle jejich specifické situace.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti rezortu
Výstupy	Aktualizovaná nabídka DVPP

Opatření č. 4 Parametrizace financování a nákladovosti MŠ

Cílem opatření je nastavit financování mateřských škol tak, aby podporovalo další snižování počtu dětí na učitele a zároveň nezatěžovalo nadbytečnou administrativou ani vedení škol, ani zákonné zástupce.

Klíčová aktivita 4.1 Snižování počtu dětí na učitele

Povedeme mateřské školy k efektivnímu využívání prostředků po změně financování regionálního školství takovým způsobem, který umožní další snižování počtu dětí na učitele zejména prostřednictvím navyšování překryvu přímé pedagogické činnosti při řízených vzdělávacích činnostech.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu; 2,2 mld. zahrnuto v návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2021, schváleno v SDV.
Výstupy	Snížení průměrného počtu dětí na učitele

Klíčová aktivita 4.2 **Racionalizace finančních toků**

Komplexně zanalyzujeme ekonomické nastavení provozu MŠ z hlediska racionalizace finančních toků s cílem možného snížení nadbytečných administrativních postupů.

Období realizace	2021
Financování	SR – v rámci činnosti rezortu
Výstupy	Analýza aktuálního stavu a soubor navrhovaných opatření

Revize RVP ZV a systém metodické podpory pro školy a pedagogy

„Nic není marnějšího než vědět a učit se mnoho, totiž co nepřinese užitku. Moudrý je ne ten, kdo ví mnoho věcí, nýbrž ten, kdo ví užitečné věci. Proto bude možno usnadnit práci škol, když se ušetří leccos i z věcí. Totiž když budou vynechány věci nikoli potřebné, nepřislušné, a přílišné podrobnosti.“

J. A. Komenský

Cíl opatření

Cílem opatření je modernizovat obsah vzdělávání tak, aby odpovídalo dynamice a potřebám 21. století. Škola musí rozvíjet kritické myšlení, práci s informacemi, klást důraz na spolupráci a zároveň podporovat kompetenci k celoživotnímu učení. Základem vzdělání jsou kompetence pro život a jádrové učivo, které musí žáci umět propojovat, rozvíjet a aplikovat v každodenním osobním, profesním i občanském životě.

Soubor opatření a klíčových aktivit	
Opatření č. 1	Revize RVP ZV v oblasti ICT
Klíčová aktivita 1.1	Úprava obsahu RVP ZV – integrace nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti
Klíčová aktivita 1.2	Příprava modelových ŠVP k revidovanému RVP ZV – oblasti informatiky a digitální gramotnosti
Klíčová aktivita 1.3	Příprava metodických materiálů k novým očekávaným výstupům informatiky a digitální gramotnosti
Klíčová aktivita 1.4	Příprava minimálního standardu materiální vybavenosti školy pro výuku nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti
Klíčová aktivita 1.5	Implementace rámců pro digitální vzdělávání
Opatření č. 2	Revize RVP ZV
Klíčová aktivita 2.1	Návrh cílů a obsahů vzdělávání
Klíčová aktivita 2.2	Inovace struktury a obsahu RVP ZV
Klíčová aktivita 2.3	Propojení formálního a zájmového vzdělávání v základních školách

Soubor opatření a klíčových aktivit	
Opatření č. 3	Vytvořit k revidovanému RVP ZV metodickou podporu – modelové ŠVP, učební materiály a úlohy
Klíčová aktivita 3.1	Tvorba učebních textů, úprava systému doložek učebnic
Klíčová aktivita 3.2	Tvorba souboru učebních úloh, tvorba souboru úloh pro ověřování výsledků vzdělávání v uzlových bodech
Opatření č. 4	Podpora pedagogů
Klíčová aktivita 4.1	Podpora pedagogických pracovníků při práci s kurikulem
Klíčová aktivita 4.2	Zvýšení kvality přípravného vzdělávání pedagogických pracovníků
Klíčová aktivita 4.3	Posilování kompetencí vedoucích pracovníků v pedagogickém řízení školy
Opatření č. 5	Pokusné ověřování kombinované formy vzdělávání v základních školách
Klíčová aktivita 5.1	Realizace kombinované formy vzdělávání pro vybrané třídy ZŠ a vybrané jednotlivé žáky ZŠ

Cíl opatření

Cílem opatření je modernizovat obsah vzdělávání tak, aby odpovídalo dynamice a potřebám 21. století. Škola musí rozvíjet kritické myšlení, práci s informacemi, klást důraz na spolupráci a zároveň podporovat kompetenci k celoživotnímu učení. Základem vzdělání jsou kompetence pro život a jádrové učivo, které musí žáci umět propojovat, rozvíjet a aplikovat v každodenním osobním, profesním i občanském životě.

Zdůvodnění potřebnosti

Smyslem ústupu od širokého objemu očekávaných znalostí je podpořit schopnost hlubšího porozumění problémům v širších souvislostech oproti současnosti, kdy jsou žáci přetěžováni informacemi. Probírané učivo je příliš široké a obsahuje celou řadu poznatků a informací spadajících více do rozvíjejícího než do jádrového učiva. Učitelé nestíhají látku s žáky probrat a žáci nemají dostatečný prostor si probrané poznatky osvojit, pochopit v souvislostech a aplikovat v reálných situacích. To vede často k tomu, že žáci nezvládnou probíranému tématu skutečně porozumět.

a) **Revize RVP je příležitost kurikulum odlehčit, upravit a redefinovat jádrové a rozvíjející učivo.** Kurikulum základního vzdělávání zahrnuje množství obsahu, z něhož ne všechno má být součástí společného jádra učiva. Proto bude obsah kurikula posouzen a v potřebných částech přehodnocen. Kurikulum bude přepracováno a odstraněno jeho přetížení v těch tématech, která postrádají relevanci k jádrovému učivu v základním vzdělání. Redefinované rozšiřující učivo bude příležitostí pro individuální podporu a rozvoj žáků v jednotlivých vzdělávacích oblastech.

b) **Revize RVP představuje příležitost inovovat obsah vzdělání.** Kurikulum základního vzdělávání zahrnuje obsahy, které jsou vzhledem k pokrokům v oblastech vědeckého poznání a v aplikaci technologií překonané.

Do kurikula bude nově začleněna ve větším rozsahu oblast digitalizace ve vzdělávání. Významná část škol trendy v digitalizaci sledovala, ovšem například současná omezená hodinová dotace (informatika má ze všech oblastí kurikula absolutně nejnižší hodinovou dotaci) již neodpovídá reálným nárokům. Inovace obsahu se také zaměří na hlubší propojování požadovaných znalostí a dovedností žáků, bude kladen důraz na rozvoj praktické aplikace poznatků získaných nejenom ve výuce.

c) **Podpora pedagogů musí napomáhat při zavádění revidovaných cílů vzdělávání a upraveného kurikula ve školách.** Podmínkou úspěšného zavedení revidovaného kurikula je systémová, dlouhodobá a koordinovaná metodická podpora pedagogů v oblasti práce s upraveným kurikulem. Podpora pedagogů v rámci DVPP bude zaměřena na rozvoj pedagogických dovedností v práci s novým kurikulem, na nové trendy ve výuce předmětů a zejména vzdělávacích oblastí. Programy DVPP se budou zaměřovat primárně na celé školní týmy, nikoli jen na podporu jednotlivců. Za tímto účelem se využijí také výstupy inovativních projektů a příklady dobré praxe základních škol. ČŠI konstatovala nízkou míru zohlednění požadavků státního kurikula v reálné výuce. Práce s upraveným kurikulem na úrovni školy nebude spočívat ve vlastním zpracování upraveného ŠVP, ale promítne se v inovaci práce s revidovaným obsahem učiva a v práci s nově stanoveným jádrovým a rozšiřujícím učivem ve školní výuce.

d) **Pro naplňování cílů vzdělávání podle kurikula je potřeba podporovat didaktickou a metodickou připravenost pedagogů.** Podle ČŠI nejsou stále zcela dostatečně využívány moderní výukové metody. Převaha frontálních forem práce s dominancí učitele vede stále často k nižší míře aktivního zapojení žáků do výuky. Potřebná je vyšší míra individualizace výuky, zařazování kooperativních činností nebo diferencovaných úkolů tak, aby přispívaly k efektivnímu naplňování vzdělávacích cílů a více respektovaly individuální vzdělávací potřeby a možnosti žáků. ČŠI opakovaně upozornila na zhoršující se personální podmínky v kvalifikovanosti a odborné zdatnosti pedagogických pracovníků (nesplnění předpokladů pro výkon činnosti). V této oblasti existují významné rozdíly mezi regiony včetně rozdílů v tzv. aprobovanosti výuky a následného dopadu na kvalitu výuky. Tyto skutečnosti zdůrazňují potřebu systematické podpory pedagogů, včetně inovace obsahu rámcových požadavků na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků vedoucí ke zvýšení kvality pregraduální přípravy. Pedagogy je potřeba podpořit, aby ve vyučovacích hodinách cíleně rozvíjeli postoje a dovednosti žáků, aby zaměření pouze na znalosti nebylo dominantní, aby rozvoj funkčních gramotností žáků byl systematický.

Soubor opatření a klíčových aktivit

Opatření č. 1 Revize RVP ZV v oblasti ICT

Klíčová aktivita 1.1 Úprava obsahu RVP ZV – integrace nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti

Po pilotáži nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti proběhne vyhodnocení aplikace nových částí kurikula na školách. Na základě závěrů bude připraven inovovaný RVP ZV, a to v oblastech informatiky a digitální gramotnosti. Po vydání revidovaného RVP budou mít školy dva roky na vytvoření podmínek pro jeho zavedení a změnu ŠVP.

Nástroje	pilotáž, analýza a vyhodnocení (MŠMT), zpracování změny RVP ZV (NPI ČR)
Termín	2021
Financování	SR – v rámci činnosti MŠMT
Výstupy	Inovovaný RVP ZV, v oblastech informatiky a digitální gramotnosti

Klíčová aktivita 1.2 Příprava modelových ŠVP k revidovanému RVP ZV – oblasti informatiky a digitální gramotnosti

K inovovanému RVP ZV budou vytvořeny modelové ŠVP pro oblasti informatiky a digitální gramotnosti. Jedná se o podporu opakovaně požadovanou školami. Pro maximální možné usnadnění aplikace nové informatiky a digitální gramotnosti do vzdělávání budou modelové ŠVP zveřejněny i elektronicky, v aplikaci InspIS ŠVP k další editaci.

Nástroje	pracovní skupina NPI ČR a DigiKoalice
Termín	2021
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Soubor modelových ŠVP k revidovanému RVP ZV – oblasti informatiky a digitální gramotnosti pro dobrovolné využití školami

Klíčová aktivita 1.3 Příprava metodických materiálů k novým očekávaným výstupům informatiky a digitální gramotnosti

K novému pojetí informatiky a digitální gramotnosti, respektive k jejich jednotlivým závazným očekávaným výstupům vzniknou metodické podpůrné materiály a učebnice. Další metodické materiály budou pro školy získány od partnerů MŠMT sdružených v platformě DigiKoalice. Všechny metodické materiály budou pro školy v přehledném uspořádání zveřejněny.

Nástroje	pracovní skupina, portál **www.edu.cz** a **www.digiskola.rvp.cz**
Termín	2022
Financování	SR – v rámci činnosti resortu a OP JAK
Výstupy	Soubor metodických podpůrných materiálů do výuky k jednotlivým očekávaným výstupům nové informatiky a digitální gramotnosti; výuková videa ilustrující výuku

Klíčová aktivita 1.4 Příprava minimálního standardu materiální vybavenosti školy pro výuku nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti

V součinnosti s Asociací ředitelů základních škol vznikne minimální standard materiální vybavenosti škol pro výuku nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti. Bude podkladem pro jednání se zřizovateli škol (zejména SMO, SMS, a to v součinnosti MŠMT a AŘZŠ).

Nástroje	Pracovní skupina MŠMT, AŘZŠ, SMO ČR a SMS ČR
Termín	2021
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Minimální standard materiální vybavenosti školy pro výuku nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti; Projednání standardu materiální vybavenosti školy pro výuku nového pojetí informatiky a digitální gramotnosti, získaná stanoviska SMO, SMS, AŘZŠ

Klíčová aktivita 1.5 Implementace rámců pro digitální vzdělávání

Další podpora rozvíjejících se digitálních dovedností učitelů znamená a) nabídnout všem učitelům v základním vzdělávání možnost sebehodnocení podle Rámce digitálních kompetencí učitele (DigCompEdu) a následně b) nabídnout každému školnímu týmu na základě hodnocení podle Rámce digitálních kompetencí učitele (DigCompEdu) adresnou podporu pro rozvoj digitálních kompetencí týmu školy a pro účelné zapojení digitálních technologií do výuky.

S využitím zkušeností z implementace rámců pro digitální dovednosti učitelů (výše) upravit Standardy DPS, sylaby kvalifikačních a specializačních studií.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti rezortu
Výstupy	Balíčky adresné podpory, podpořené školy, upravené standardy DPS

Opatření č. 2 Revize RVP ZV

Klíčová aktivita 2.1 Návrh cílů a obsahů vzdělávání

Formulovat ve spolupráci s odbornou komunitou obecné kurikulární cíle (vyjít ze S2030+; navázat na stávající cíle a jejich vymezení aktualizovat; navázat i na cíle, které jsou již v základních školách podporovány).

Nástroje	veřejná debata, pracovní skupina
Termín	2021
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Návrh cílů vzdělávání

Klíčová aktivita 2.2 Inovace struktury a obsahu RVP ZV

RVP ZV bude nově pro vzdělávací obory definovat jádrové a rozvíjející očekávané výstupy. Jádrové výstupy by si měli osvojit všichni žáci, rozvíjející výstupy jsou určeny pro individualizaci a diferenciaci výuky a rozvoj žáků dle jejich zájmu a nadání. Pro 5. a 9. ročník budou jádrové výstupy všech vzdělávacích oblastí závazné. Pro uzlové body ve 3. a 7. ročníku budou závazné pouze výstupy v oblasti český jazyk a literatura, matematika a cizí jazyk, ostatní výstupy budou doporučené.

Obsah RVP ZV bude inovován v klíčových kompetencích, s prioritním zaměřením na tyto zásadní oblasti: mateřský a cizí jazyk, matematika a přírodní vědy (STEM) a využití digitálních technologií. Průřezová témata budou aktualizována s ohledem na celospolečenský vývoj a vhodně integrována do vzdělávacích oborů a očekávaných výstupů.

Bude upraven poměr povinné a disponibilní časové dotace ve prospěch disponibilních hodin. Povinná časová dotace bude určena primárně pro jádrové obsahy a výstupy. Naopak větší počet disponibilních hodin umožní modularitu, větší individualizaci vzdělávací cesty žáka přizpůsobené jeho zájmům a nadání v rámci rozvíjejících oblastí.

V RVP ZV budou ukotveny zásady a pravidla pro používání formativního hodnocení jako efektivní a konstruktivní nástroj zpětné vazby podporující vzdělávací pokrok každého žáka a rozvoj klíčových kompetencí.

Nástroje	odborné týmy vedené NPI ČR
Termín	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Revidovaný RVP ZV

Klíčová aktivita 2.3 Propojení formálního a zájmového vzdělávání v základních školách

Vytvořit prostřednictvím revidovaného RVP ZV předpoklady funkčního propojení formálního a zájmového vzdělávání v podobě celodenní základní školy na 1. stupni a ve školních klubech. Vytvořit soubor výstupů a kompetencí v rámci RVP ZV využitelných pro toto propojení. Vytvořit metodiku propojení formálního a zájmového, popř. neformálního vzdělávání.

Nástroje	pracovní skupina; odborná debata se zástupci z praxe
Termín	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Soubor výstupů a kompetencí RVP ZV identifikovaný pro využití pro zacílení neformálního vzdělávání Věcný záměr konceptu celodenní školy

Opatření č. 3 Vytvořit k revidovanému RVP ZV metodickou podporu – modelové ŠVP, učební materiály a úlohy

Klíčová aktivita 3.1 Tvorba učebních textů, úprava systému doložek učebnic

Vytvořit funkční metodickou podporu proměny obsahu prostřednictvím didaktické podpory výuky na základních školách.

Zajistit promítnutí revidovaného RVP ZV do učebnic a pracovních sešitů. Odstranit nadbytečná kritéria jejich posuzování a výrazně zjednodušit systém doložek MŠMT. Posouzení se zaměří na soulad učebnice, případně pracovního sešitu s kurikulem a na existenci digitální podoby. V rámci posouzení souladu s RVP ZV bude kladen důraz na požadované odlišení jádrových a rozvíjejících výstupů. Umožnit školám financovat z ONIV i učebnice bez schvalovací doložky.

Utřídit existující metodicko-podpůrné materiály ve vazbě na nové RVP ZV a zveřejnit je na webovém portále edu.cz. A to s cílem metodicky podpořit školy pro přenos revidovaného RVP ZV do praxe (do roku 2023). Podpořit skutečnou proměnu školních učebních cílů, obsahů i metod a forem v souladu s vydaným revidovaným RVP ZV.

Zprostředkovat všem školám existující elektronické učební materiály využitelné pro výuku podle revidovaného RVP ZV. Průběžně důsledně informovat všechny školy o existujících a nových elektronických učebních materiálech využitelných pro výuku.

Zprostředkovat všem školám existující nástroje a aplikace využitelné ve vzdělávání na základní škole (adresně na základě poznatků o vzdělávání na dálku, o způsobu zpracování ŠVP, o způsobu hodnocení výsledků vzdělávání na škole).

Termín	2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu a OP JAK
Výstupy	Aktualizované učební texty ke kurikulu, soubory učebních materiálů; Průběžně zveřejňované kvalitní elektronické učební materiály a nástroje

Klíčová aktivita 3.2 Tvorba souboru učebních úloh, tvorba souboru úloh pro ověřování výsledků vzdělávání v uzlových bodech

K jádrovým výstupům RVP ZV v uzlových bodech vypracovat:

a) učební úlohy pro osvojení daného výstupu

b) úlohy na ověření předpokládaných dovedností (úlohy umožňující poznat, že žáci obsah zvládli) v uzlových bodech základního vzdělávání.

Způsob práce s úlohami bude také předmětem programu profesního rozvoje pro učitele.

Termín	2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Soubor učebních úloh + metodika Soubor úloh k ověření dovedností + metodika

Opatření č. 4 Podpora pedagogů

Klíčová aktivita 4.1 Podpora pedagogických pracovníků při práci s kurikulem

Bude realizováno tematické šetření, jehož výsledkem bude formulace hodnocení kvalitní kurikulární práce v základní škole. Kontaktovány budou všechny základní školy s cílem získat strukturovanou informaci o dovednostech kurikulární práce každé školy jako východisko pro navazující adresnou metodickou podporu všech škol. Na základě dat bude navržena adresná podpora škol zaměřená na zkvalitnění práce s kurikulem v každé jednotlivé škole s primárním zaměřením na přibližně 30 % slabších škol.

Vznikne metodika efektivního fungování dvoustupňového kurikula (RVP – ŠVP) ve škole. Bude se jednat o základ metodické podpory škol, který vznikne ve spolupráci s řediteli škol a dalšími aktéry. Metodika bude obsahovat popis funkčních způsobů a parametrů práce s kurikulem ve škole.

Poté bude vytvořeno elektronické prostředí pro kvalitní zobrazení revidovaného RVP ZV a jeho snadnou aktualizaci. Součástí elektronického prostředí budou metodicko-podpůrné materiály vázané na konkrétní očekávané výstupu RVP ZV.

Vytvořit funkční metodickou podporu pro zkvalitnění kurikulární práce škol a učitelů v souladu s revidovaným RVP ZV (modelové ŠVP k další editaci v elektronickém prostředí). Zajistit kompatibilitu elektronických systémů pro zpracování ŠVP, a tím minimalizovat administrativní náročnost zpracování ŠVP. Budou rozvíjeny (v programech dalšího vzdělávání) dovednosti školních týmů v oblasti kurikulární práce následujícími činnostmi:

1. Seznámit školní týmy základních škol s kritérii hodnocení práce se ŠVP na škole. Formou programů profesního rozvoje vést školní týmy k funkčnímu vyhodnocování práce se ŠVP.
2. Realizovat prostřednictvím programu profesního rozvoje funkční metodickou podporu pro tvorbu ŠVP a vyhodnocování práce se ŠVP v rámci školy.

3. Vytvořit elektronické prostředí metodické podpory pro další změny vzdělávacího obsahu tak, aby se mohly promítat do školních kurikul plynule a vždy v souladu s inovacemi obsahu RVP ZV.

Na základě hodnocení kurikulární práce škol bude cíleně poskytována metodická podpora školám v regionech. Vytipovány budou školy s inspirativní praxí s cílem sdílení jejich zkušenosti ostatním školám.

Termín	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu a OP JAK
Výstupy	Tematická zpráva Metodika práce s kurikulem Elektronické prostředí pro tvorbu ŠVP Programy profesního rozvoje Proškolené týmy škol

Klíčová aktivita 4.2 Zvýšení kvality přípravného vzdělávání pedagogických pracovníků

Souběžně s revizemi RVP bude zpracována inovovaná koncepce pregraduální přípravy pedagogických pracovníků, která bude posléze promítnuta do opatření na úrovni vysokých škol. Posílena bude zejména pedagogicko-psychologická a didaktická složka přípravy pedagogů v souladu s kompetenčním pojetím kurikula.

Termín	2021
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Koncepce pregraduální přípravy pedagogických pracovníků Inovace rámcových požadavků na studijní programy, jejichž absolvováním se získává odborná kvalifikace k výkonu regulovaných povolání pedagogických pracovníků

Klíčová aktivita 4.3 Posilování kompetencí vedoucích pracovníků v pedagogickém řízení školy

S využitím výstupů projektů z OP VVV bude vytvořen modulový systém vzdělávání vedoucích pedagogických pracovníků zahrnující rozvoj dovedností v oblasti analýzy vnějšího a vnitřního prostředí konkrétní školy nebo školského zařízení vedoucí i ke zvýšení kompetencí vedoucích pracovníků k vytváření vlastního systému monitorování, respektive supervize výuky a promítnutí takto získaných zjištění do všech navazujících manažerských funkcí (plánování, organizování, personálních činností, vedení lidí, kontroly), a to ve všech paralelních fázích, kterými procházejí (analýza, rozhodování, implementace).

Období realizace	2022–2023
Financování	SR – v rámci činnosti rezortu
Výstupy	Programy profesního rozvoje vedoucích pedagogických pracovníků

Opatření č. 5 Pokusné ověřování kombinované formy vzdělávání v základních školách

Klíčová aktivita 5.1 Realizace kombinované formy vzdělávání pro vybrané třídy ZŠ a vybrané jednotlivé žáky ZŠ

Pokusné ověřování kombinované formy vzdělávání v základních školách bude vycházet ze zkušeností škol se vzděláváním na dálku ve druhém pololetí školního roku 2019/2020. Realizováno bude na principu dobrovolného zapojení škol vybraných podle velikosti, zřizovatele a míry pokročilosti práce s distančními formami vzdělávání. Zúčastněné školy budou moci zapojit celé třídy, skupiny nebo konkrétní žáky. Zapojení žáka bude podmíněno souhlasem zákonného zástupce. Cílem bude zjistit efektivitu distanční výuky a jejích prvků v základním vzdělávání. Aktivita předpokládá vstupní proškolení pedagogů zapojených škol pro realizaci kombinované formy vzdělávání (zajistí NPI ČR).

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti rezortu
Výstupy	Průběžné zprávy zapojených škol o realizaci Inspekční zprávy – hodnocení vzdělávacích aktivit pro žáky v kombinované formě vzdělávání, hodnocení vzdělávacích výsledků žáků v kombinované formě vzdělávání (2023) Metodika kombinované formy vzdělávání na základní škole s příklady variant realizace (2023)

Podpora a řízení škol

„Ten zvyk trousit do obecenstva podle libé vůle jakékoli papíry musí naprosto přestat, jakožto pařeniště všeho zmatku.“

J. A. Komenský

Cíl opatření

Vybudování funkčního systému podpory škol, který přispěje ke zvýšení kvality vzdělávání, spolupráci, zefektivnění řízení škol a školské soustavy a ke snížení nerovností ve vzdělávání.

Soubor opatření a klíčových aktivit	
Opatření č. 1	Pilotáž středního článku podpory
Klíčová aktivita 1.1	Pilotáž středního článku
Opatření č. 2	Fakultativní právní subjektivita veřejných škol a školských zařízení
Klíčová aktivita 2.1	Umožnit vykonávat činnost školy bez právní subjektivity
Opatření č. 3	Snižování administrativní zátěže škol
Klíčová aktivita 3.1	Realizace výzkumného záměru
Klíčová aktivita 3.2	Informační systémy
Klíčová aktivita 3.3	Zefektivnění finančních toků
Opatření č. 4	Fakultativní rozdělení kompetencí vedení škol a podpora nepedagogické práce
Klíčová aktivita 4.1	Možnost delegování kompetencí ředitele na více osob
Klíčová aktivita 4.2	Nepedagogický tým školy
Klíčová aktivita 4.3	Spolupodílení se zřizovatelů na nepedagogických činnostech školy
Opatření č. 5	Efektivní spolupráce zřizovatelů, ředitelů a úředníků
Klíčová aktivita 5.1	Informační podpora a vzdělávací aktivity pro zřizovatele, ředitele, úředníky a další vedoucí pracovníky ve vzdělávacím systému

Soubor opatření a klíčových aktivit	
Opatření č. 6	Institucionalizace specializovaných pozic ve školách
Klíčová aktivita 6.1	Vytvoření modelu postupné institucionalizace specializovaných pozic ve školách
Opatření č. 7	Podpora vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem
Klíčová aktivita 7.1	Zajištění systémového financování
Klíčová aktivita 7.2	Cílená nabídka dalšího vzdělávání pedagogů
Klíčová aktivita 7.3	Stanovení potřebné jazykové úrovně dítěte
Klíčová aktivita 7.4	Zpracování kurikula češtiny jako druhého jazyka

Cíl opatření

Vybudování funkčního systému podpory škol, který přispěje ke zvýšení kvality vzdělávání, spolupráci, zefektivnění řízení škol a školské soustavy a ke snížení nerovností ve vzdělávání.

Zdůvodnění potřebnosti

Část problémů s řízením školství souvisí s faktem, že ČR je zemí s nejvíce decentralizovaným řízením školství, resp. s nejvyšší mírou autonomie škol na světě. Tato vysoká míra autonomie přináší celou řadu výhod, jako je možnost uzpůsobit obsah a způsob výuky potřebám žáků a studentů v daném místě a rychle reagovat na měnící se potřeby. Relevance se lépe dosahuje v systému, který je decentralizovaný a umožňuje rychlou adaptaci na místní podmínky. Zároveň platí, že školy, které jsou blíže lokální komunitě, obci atd., budují žádoucí zdravé prostředí spolupráce a místní sounáležitosti. Přináší ovšem také problémy: přetíženost ředitelů (i učitelů) mnoha úkoly, fragmentaci odborných a podpůrných kapacit a narůstající rozdíly v jejich kvalitě, soutěživost škol mezi sebou, růst rozdílů mezi školami a regiony, obtížnou komunikaci mezi množstvím aktérů i složitou realizaci jakékoli celonárodní strategie.

Vysoká míra decentralizace je v ČR dále komplikována i velkým počtem malých obcí. Řada obcí zřizuje jen jednu nebo několik málo škol, často malých, a logicky jí pak může chybět potřebné odborné a organizační zázemí pro efektivní správu a podporu zřizovaných škol. To lze dobře dokumentovat na počtu zřizovatelů škol. Pro ilustraci: v ČR nyní existuje 4172 základních škol (28,8 % běžných základních škol má méně než 50 žáků), které jsou zřizovány 2560 různými zřizovateli. Problémem pramenícím z vysoké míry decentralizace jsou tak právě chybějící kapacity, které lze smysluplně vytvářet pouze pro skupinu škol. Příkladem může být právní poradenství školám, metodická podpora pro učitele jednotlivých předmětů, metodická podpora ředitelů, cílené programy dalšího vzdělávání, centralizovaná odborná správa didaktické techniky, správa IT infrastruktury atd. V některých případech, kdy je zřizovatelem větší město, ke koncentraci kapacit dochází. To ovšem jen dále zvyšuje rozdíly mezi mírou podpory různých škol, které přispívají k růstu regionálních rozdílů i rozdílů mezi školami.

Ve zlepšení kvality a řízení vzdělávací soustavy vidíme příležitost ke snížení krajových nerovností. Navrhovaná opatření musí respektovat podobu a strukturu vzdělávací soustavy, přičemž je třeba stavět na tom, co funguje, a měnit jen to, co opravdu přímo prospěje k lepšímu vzdělávání.

Soubor opatření a klíčových aktivit

Opatření č. 1 Pilotáž středního článku podpory

Cílem pilotního ověření je nalezení funkčního modelu středního článku podpory v území, přičemž v pilotní fázi se zaměříme zejména na oblast institucionální podpory veřejných MŠ a ZŠ ve vybraných, typově odlišných lokalitách (spolupráce s Místním akčním plánem rozvoje vzdělávání). Institucionální podporou je myšlena ta, která cílí na školu jako právnickou osobu spolupracující s místními aktéry, stejně tak na řídící, právní, ekonomické a dotační procesy a personální a administrativní záležitosti škol. Součástí pilotního ověření bude i navržení a ověření optimálně nastaveného vztahu centrálně řízené složky středního článku a realizátorů MAP. Střední článek nebude mít přímou řídící pravomoc, ale roli podpůrnou a koordinační. V rámci realizace se pilotní ověření zaměří i na analýzu vhodných modelů nositele středního článku.

Úkolem středního článku bude zejména:

1. poskytovat nebo koordinovat metodickou podporu školám na daném území včetně podpory rozvoje manažerských a řídících kompetencí ředitelů škol;
2. podporovat spolupráci mezi školami a dalšími aktéry, jejich vzájemnou komunikaci a sdílení účinné praxe;
3. koordinovat záměry a aktivity jednotlivých škol a aktérů ve vzdělávání v daném území;
4. poskytovat podporu v oblasti administrativních činností;
5. poskytovat školám aktuální informace relevantní pro dané území;
6. přinášet MŠMT aktuální informace ze škol;
7. poskytovat základní právní podporu a poradenství ve školství;
8. podporovat pozitivní inovace ve školách, pomáhat s jejich vyhodnocováním a dalším rozšiřováním ve spolupráci s NPI ČR;
9. monitorovat dopady rozvojových a podpůrných aktivit ve školách na zvyšování kvality učení žáků, klíčové vzdělávací výsledky a zvyšování rovných šancí ve vzdělávání ve spolupráci s ČŠI;
10. poskytovat podporu školám v oblasti rozvoje využívání jejich ICT nástrojů ve spolupráci s NPI ČR.
11. Metodicky podporovat činnost školských rad a spolupráci škol a rodičovských sdružení.

Klíčová aktivita 1.1 Pilotáž středního článku

Bude vytvořen model středního článku podpory v území a ověřen jeho přínos, jímž je přispění k vyšší informovanosti a jeho využívání jako účinného nástroje pro snižování disparit ve vzdělávání. V pilotní fázi se ověření zaměří pouze na oblast institucionální podpory veřejných MŠ a ZŠ zřizovaných obcí nebo dobrovolným svazkem obcí. V rámci realizace vznikne analýza vhodných modelů nositele středního článku podpory z oblasti veřejné správy. Bude ověřena vhodná forma spolupráce s MAP spolu s navržením optimálně nastaveného vztahu centrálně řízené složky středního článku a realizátorů MAP po roce 2025.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – pro rok 2021 zajištěno v rámci činnosti resortu. Dále bude nárokováno ze SR a ESF+.
Výstupy	Ověření funkčního modelu středního článku podpory v území

Opatření č. 2 Fakultativní právní subjektivita veřejných škol a školských zařízení

Cílem opatření je příprava věcného záměru řešení, které by umožnilo vykonávat činnost veřejných škol a školských zařízení bez právní subjektivity. Řešení by umožnilo především menším zřizovatelům zřizovat školy a školská zařízení bez právní subjektivity (např. jako organizační složky obce). Pro školy a školská zařízení bez právní subjektivity by pak zřizovatel zajišťoval např. vedení účetnictví, majetkovou a technickou správu atp.,

tedy činnosti, které přímo nesouvisejí s poskytováním vzdělávání či školských služeb, podle školského zákona. Řediteli činnosti školy nebo školského zařízení bez právní subjektivity příslušela i nadále všechna práva a povinnosti podle § 164-165 školského zákona.

Klíčová aktivita 2.1 Umožnit vykonávat činnost školy bez právní subjektivity

Příprava věcného záměru úpravy právních předpisů, která umožní vykonávat činnost škol a školských zařízení bez samostatné právní subjektivity.

Termín	2022
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Věcný záměr řešení

Opatření č. 3 Snižování administrativní zátěže škol

Cílem je snížení administrativní zátěže škol a zefektivnění procesů s ní souvisejících, a to jak v oblastech, které souvisí přímo s činností školy či školského zařízení (matriky, sběr dat, pedagogická dokumentace, správní řízení atp.), tak v případě administrativy spojené s činností právnické osoby jako takové (ekonomické výkaznictví, BOZP, smlouvy). Opatření naváže na výstupy výzkumného záměru TAČR zaměřeného na podrobnou analýzu administrativních činností základních škol. Činnost bude zmapována z několika perspektiv: 1) identifikace administrativních činností, které právnická osoba vykonávající činnost základní školy musí realizovat, neboť jí to právní předpisy ukládají, 2) identifikace administrativních činností, jejichž výkon bezprostředně nevyplývá z právních předpisů, 3) popis způsobu výkonu činností, 4) identifikace případných mezikrajových rozdílů v této oblasti a 5) identifikace případných rozdílů v rozsahu a obsahu administrativní činnosti s ohledem na velikost a charakter zřizovatele školy. V druhém kroku bude vytvořena základní klasifikace, jak školy řeší rozdělení administrativy mezi jednotlivé zaměstnance školy. Na základě výsledků tohoto výzkumu budou realizována konkrétní v něm navržená opatření s očekávaným dopadem ve všech školách.

Klíčová aktivita 3.1 Realizace výzkumného záměru

Na základě výstupů výzkumného záměru TAČR budou sníženy vykazovací povinnosti tam, kde je to možné, a odstraněny duplicitní činnosti.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Racionalizace administrativních činností škol

Klíčová aktivita 3.2 Informační systémy

Zavedením funkčního resortního informačního systému zjednodušíme předávání informací i jejich získávání a sdílení mezi oprávněnými osobami. Pozornost bude zaměřena i na zvýšení kompatibility stávajících informačních systémů škol.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR a ERDF – bez potřeby navýšení nároku nad rámec již vyčleněných prostředků
Výstupy	Funkční informační systém

Klíčová aktivita 3.3 Zefektivnění finančních toků

Bude snižována váha kontraktovaného (projektového) financování a posilováno financování institucionální. Některé prostředky z rozvojových programů budou včleněny do systému financování regionálního školství.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Posílení institucionálního financování

Opatření č. 4 Fakultativní rozdělení kompetencí vedení škol a podpora nepedagogické práce

Cílem opatření je komplexní podpora nepedagogické práce a rozdělení kompetencí v rámci řízení organizace, které školám umožní věnovat maximální možný čas kvalitě pedagogického procesu.

Dle aktuální právní úpravy (§ 166 školského zákona) je povinně ředitel ŠPO či PO (nebo vedoucí organizační složky státu nebo její součásti) ředitelem všech škol a školských zařízení, jejichž činnost daná právnická osoba vykonává. Na rozdíl od škol provozovaných jinými právními subjekty (s. r. o., z. s., z. ú.) nutně vykonávají ředitelé školských právnických osob a příspěvkových organizací zároveň dvojí roli – jsou statutárními orgány právnické osoby a zároveň řediteli (všech) škol a školských zařízení. Dopadají na ně tak nejenom povinnosti ředitele školy dle školského zákon (§ 164–165), ale i povinnosti vyplývající všem právnickým osobám z jiných právních předpisů. Tato dvojí role („statutár x ředitel pro vzdělávání/pedagogický lídr“) způsobuje, že ředitelé často nemají podmínky a časové kapacity věnovat se dostatečně pedagogickému vedení, které je zásadní pro rozvoj kvality vzdělávání.

V rámci školy je nezbytně nutné převést v maximální možné míře administrativní a další práce související s přímou pedagogickou činností na nepedagogické zaměstnance, např. vedení pedagogické dokumentace školy včetně školních matrik či evidence absencí, dohled nad žáky, organizace vzdělávacích a jiných mimoškolních akcí atp. Za tímto účelem bude v návaznosti na výsledky výzkumu TAČR vypracován standard nepedagogické práce a minimální požadavky na tým nepedagogických pracovníků dle druhu a velikosti školy.

Klíčová aktivita 4.1 Možnost delegování kompetencí ředitele na více osob

Bude vytvořen věcný záměr pro možné rozdělení rolí ředitele ve dvou základních variantách:

- manažer školy x pedagogický ředitel
- ředitel školy x technický ředitel

Termín	2022
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Vytvoření věcného záměru řešení

Klíčová aktivita 4.2 Nepedagogický tým školy

Bude vytvořen minimální standard týmu nepedagogických zaměstnanců dle druhu a velikosti školy, který definuje nezbytně nutné nepedagogické pozice a rozsah úvazků pro optimální fungování školy, a to jak v oblasti technickoprovozní, tak administrativní, ekonomické či organizační. Financování standardizovaného týmu bude součástí institucionálního financování.

Termín	2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Standard nepedagogického týmu školy

Klíčová aktivita 4.3 Spolupodílení se zřizovatelů na nepedagogických činnostech školy

Bude vytvořen věcný záměr pro možnost převzetí některých nepedagogických činností zřizovatelem (např. správce ICT, údržba zahrady, budov atp.).

Termín	2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Návrh řešení

Opatření č. 5 Efektivní spolupráce zřizovatelů, ředitelů a úředníků

Cílem je posílení efektivní spolupráce mezi zřizovateli, vedením škol, úředníky a MŠMT s pozitivním dopadem na rozvoj vzdělávacího systému prostřednictvím zvyšování kompetencí, znalostí a dovedností těchto aktérů a růstem jejich vzájemné důvěry.

Klíčová aktivita 5.1 Informační podpora a vzdělávací aktivity pro zřizovatele, ředitele, úředníky a další vedoucí pracovníky ve vzdělávacím systému

MŠMT na podzim 2020 spustí nový webový portál, jehož cílem bude zajistit informovanost všech aktérů v oblasti vzdělávání. Bude sloužit jako komunikační kanál, kde budou shromažďovány garantované informace, metodiky, vzory, ale i sdílení dobré praxe, komunitní obsahy atd.

Bude vydána a pravidelně aktualizována příručka pro zřizovatele, která bude obsahovat teoretické ukotvení postavení zřizovatele, jeho práva, povinnosti a role v systému vzdělávání, funkce školské rady, pravidla financování škol, zázemí a vybavení škol, konkurzy na ředitele a praktickou část se vzorovými dokumenty (např. zřizovací listiny, volební řád školské rady, žádosti o zápis školy do rejstříku, konkurzy na ředitele, možná kritéria pro odměňování ředitelů a hodnocení škol…).

V návaznosti na předešlé budou organizovány vzdělávací aktivity pro zástupce samospráv, státní správy i dalších vedoucích pracovníků ve školství – konference, semináře, kombinace odborných referátů, panelové diskuse a praktických workshopů. Nově bude vytvořen modulový kurz pro úředníky územních samosprávních celků a proběhne aktualizace obsahů zkoušky odborné způsobilosti. Pro vedoucí pracovníky bude připraven nový modulový vzdělávací program zaměřený primárně na efektivní postupy, jak vést školy na svém území ke zvyšování kvality učení dětí a rovných šancí ve školách (určený vedoucím úředníkům i managementu škol). Posílení informační podpory pro zřizovatele bude doprovázeno vyhlášením soutěže oceňující obce pozitivně ovlivňující vzdělávání.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR a ESIF – bez potřeby navýšení nároku v oblasti informační podpory a vzdělávacích aktivit, s navýšením nároku o 300 000 Kč za účelem realizace soutěže pro zřizovatele
Výstupy	Vyhlášení soutěže v roce 2021 Příručka pro zřizovatele v roce 2022 Modulový kurz pro úředníky a vedoucí pracovníky územních samosprávních celků 2023

Opatření č. 6 Institucionalizace specializovaných pozic ve školách

Cílem opatření je vytvoření návrhu standardu týmu specializovaných pozic ve školách, včetně modelu financování ze státního rozpočtu.

Klíčová aktivita 6.1 Vytvoření modelu postupné institucionalizace specializovaných pozic ve školách

Bude vytvořen minimální standard týmu vybraných specializovaných pozic zohledňující specifika škol, tj. velikost, druh školy, počet dětí a žáků se SVP, včetně modelu financování z prostředků státního rozpočtu. Definován bude u pozic školního psychologa, školního speciálního pedagoga a školního asistenta rozsah úvazků a náplň práce pro optimální podporu dětí, žáků a učitelů ve škole k zajištění pedagogicko-psychologické a speciálně pedagogické péče. Model navrhne možnosti financování ze státního rozpočtu za zajištění kontinuity pozic.

Období realizace	2021
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Návrh modelu

Opatření č. 7 Podpora vzdělávání dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem

Základním a mateřským školám vzdělávajícím děti a žáky s odlišným mateřským jazykem budeme poskytovat systematickou finanční i metodickou pomoc cílenou na zvýšení kvality vzdělávání těchto dětí a žáků.

Klíčová aktivita 7.1 Zajištění systémového financování

Nastavíme model systémového financování podpory pro základní a mateřské školy, které vzdělávají děti a žáky s OMJ

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu pro rok 2021. Pro rok 2022–2023 bude nárokováno.
Výstupy	Připravení modelu systémového financování podpory dětí a žáků s OMJ Novela vyhlášky č. 48/2005 Sb. Novela vyhlášky č. 14/2005

Klíčová aktivita 7.2 Cílená nabídka dalšího vzdělávání pedagogů

Pro pedagogy budou realizovány vzdělávací programy zaměřené na rozvoj jazykových a komunikačních dovedností dětí a žáků s OMJ

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu, a ESF+
Výstupy	Programy DVPP

Klíčová aktivita 7.3 Stanovení potřebné jazykové úrovně dítěte

V metodice rozvoje jazykových dovedností stanovíme potřebnou jazykovou úroveň, kterou by mělo dítě s odlišným mateřským jazykem dosáhnout při přechodu z MŠ do ZŠ, aby bylo připraveno úspěšně pokračovat ve vzdělávání na základní škole.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Metodika rozvoje jazykových kompetencí dětí

Klíčová aktivita 7.4 Zpracování kurikula češtiny jako druhého jazyka

Bude zpracováno kurikulum češtiny jako druhého jazyka, které bude upravováno a doplňováno dle potřeb škol vzdělávajících žáky s OMJ. Zároveň budou školy využívat vstupní orientační test pro určení orientačního rozsahu jazykové podpory.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Kurikulum češtiny jako druhého jazyka, Vstupní orientační jazykový test

Návazná opatření

Vyhodnocení a plošná realizace středního článku podpory v území

Rozšíření středního článku podpory v území o oblast pedagogické podpory

Ověření modelu realizace středního článku podpory pro oblast SŠ na krajské úrovni

Implementace opatření vzešlých z věcných záměrů

Inovace oborové soustavy

„Cílem vzdělání a moudrosti je, aby člověk viděl před sebou jasnou cestu života, po ní opatrně vykračoval, pamatoval na minulost, znal přítomnost a předvídal budoucnost.“

J. A. Komenský

Cíl opatření

Cílem je funkční, prostupná a atraktivní oborová soustava, která prostřednictvím revize obsahů vzdělávání zajistí, aby byli jeho absolventi vybaveni kompetencemi pro další profesní i neprofesní vzdělávání, osobní život a dlouhodobou uplatnitelnost na trhu práce.

Soubor opatření a klíčových aktivit	
Opatření č. 1	Moderní a otevřené odborné vzdělávání s vysokou přidanou hodnotou
Klíčová aktivita 1.1	Oborová revize a inovace soustavy oborů vzdělání
Klíčová aktivita 1.2	Flexibilní uspořádání školních vzdělávacích programů a výuky
Klíčová aktivita 1.3	Revize RVP v oblasti základních gramotností
Klíčová aktivita 1.4	Revize RVP v oblasti společného odborného základu
Opatření č. 2	Získávání odborné kvalifikace
Klíčová aktivita 2.1	Získávání odborné kvalifikace v průběhu studia
Opatření č. 3	Usnadnění přechodu absolventů na trh práce
Klíčová aktivita 3.1	Zvýšení kvality praktického vyučování
Klíčová aktivita 3.2	Podpora kariérového poradenství

Cíl opatření

Cílem je funkční, prostupná a atraktivní oborová soustava, která prostřednictvím revize obsahů vzdělávání zajistí, aby byli jeho absolventi vybaveni kompetencemi pro další profesní i neprofesní vzdělávání, osobní život a dlouhodobou uplatnitelnost na trhu práce.

Zdůvodnění potřebnosti

Cílem středního a vyššího odborného vzdělávání je připravit absolventa na osobní, občanský i profesní život. Současně má vytvářet předpoklady pro celoživotní učení a dlouhodobou uplatnitelnost na trhu práce. V nárocích na střední vzdělávání se tak odráží potřeba zaměřit se na posilování společných prvků všeobecného základu ve středním vzdělávání, kladení důrazu na rozvoj klíčových kompetencí, vytváření vhodných podmínek pro snazší přechod absolventů do zaměstnání, větší propojení škol a zaměstnavatelů, ale také usnadňování přechodu žáků zdravotně a sociálně znevýhodněných do vyššího odborného nebo vysokoškolského vzdělávání. V souvislosti s technologickým pokrokem a proměnou potřeb společnosti předpokládáme rovněž i redukci některých oborů a jejich nahrazení obory odpovídajícími potřebám současnosti.

Žáci se stále v poměrně nízkém věku rozhodují pro jeden z přibližně 280 oborů za velmi omezené možnosti korekce své vzdělávací dráhy v průběhu studia, ať již jde o stupeň vzdělání, nebo obor. Mnozí žáci, ať již z důvodu nedostatečných schopností nebo motivace, nedokončí a předčasně opouštějí vybraný obor odborného vzdělávání, často několikrát začínají znovu studovat v jiném oboru a jejich studium se prodlužuje a prodražuje. Níže představená opatření a aktivity jsou příležitostí, jak systém proměnit s cílem vytvořit atraktivní, otevřenou a průchodnou vzdělávací soustavu oborů odborného vzdělávání.

Tři hlavní pilíře pro proměnu odborného vzdělávání:

1. Kurikulum – dvoustupňové na národní úrovni RVP/na regionální úrovni ŠVP
   Všeobecně vzdělávací složka pro jednotlivé kategorie dosaženého vzdělání (E, H, M/L)
   Odborná složka vzdělání (společný odborný základ, odborná/kvalifikační složka)
2. Kvalifikace – specifická kvalifikační složka (např. NSK, PK/ÚPK)
3. Partnerství – spolupráce škol a firem, spolupráce se zaměstnavateli a dalšími partnery v oblasti odborného vzdělávání

Soubor opatření a klíčových aktivit

Opatření č. 1 Moderní a otevřené odborné vzdělávání s vysokou přidanou hodnotou

Inovovaná oborová soustava bude koncipována jako otevřená s možností kdykoliv navázat na předchozí vzdělávání a pokračovat k získání vyššího stupně vzdělání (kvalifikace) včetně uznání předchozího učení. Zlepší se tak možnost korekce vzdělávací dráhy v průběhu studia, ať již jde o stupeň vzdělání, nebo obor vzdělání, a žák nebude muset začínat studovat vždy od začátku.

RVP odborného vzdělávání bude významně reflektovat trend přípravy na celoživotní učení, tzn. posilovat společný všeobecný a odborný základ učiva a podporovat rozvoj klíčových kompetencí uplatnitelných na trhu práce obecně. Principiálně i obsahově naváže na revidované kurikulum ZV.

Klíčová aktivita 1.1 Oborová revize a inovace soustavy oborů vzdělání

Bude snížen celkový počet oborů vzdělání. Vzdělání bude koncipováno s důrazem na společný odborný základ v rámci příslušné skupiny oborů vzdělání. Tato inovace umožní žákům postupnou profesní volbu a odsune brzkou specializaci.

RVP *oborů vzdělání s odborným výcvikem* (kategorie E, H, L0) bude konstruován jako široce profilovaný větvený obor vzdělání s možností ukončit studium po 2., 3. a 4. ročníku. Pro školu to bude znamenat možnost vytvořit svůj ŠVP pro dvouleté, tříleté nebo čtyřleté obory vzdělání, popř. pro všechny uvedené úrovně oborů či jejich kombinace. Pro žáky to znamená možnost různých vzdělávacích drah. Tento přístup ke konstrukci RVP/ŠVP by měl žákům umožnit dosáhnout maxima podle jejich schopností a motivace.

Pro jednotlivou skupinu *oborů vzdělání kategorie M* bude vytvořen RVP se společným odborným základem.

Období realizace	2021–2022
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Návrh Nařízení vlády o soustavě oborů vzdělání

Klíčová aktivita 1.2 Flexibilní uspořádání školních vzdělávacích programů a výuky

Nové rámcové vzdělávací programy umožní školám:

- rozčlenění ŠVP do vzdělávacích modulů;
- flexibilní organizaci školního roku včetně prázdnin;
- konání individuální odborné praxe v době školní výuky;
- konání odborné praxe v době prázdnin;
- plánování spolupráce škol a firem jak v oblasti praktického, tak teoretického vyučování a při ukončování vzdělávání.

Realizace koncepce připravené projektem MOV umožní flexibilitu školních vzdělávacích programů a jejich modularizaci. Vzdělávací moduly lze flexibilně zařazovat do různých vzdělávacích programů, přičemž jejich zvládnutí žáky může být i samostatně hodnoceno. Žák tak nemusí např. opakovat ročník nebo dělat reparát z celého předmětu, ale pouze z té části, kterou nezvládl. Umožňuje vždy uznat předchozí učení. Vedle modularizace je ovšem potřeba i dalších změn, které umožní zejména lepší spolupráci škol se zaměstnavateli.

Vzhledem k rigidnímu organizačnímu uspořádání školní výuky (pevný týdenní rozvrh hodin, týdenní střídání odborného výcviku a odborné teorie, pevně vymezený školní rok, prázdniny apod.) nemohou školy vyjít vstříc potřebám odborného výcviku a odborné praxe u zaměstnavatelů. Ti většinou požadují větší časovou koncentraci, roli hrají např. i sezonní práce. Flexibilní organizační uspořádání výuky by umožnilo sblížit možnosti pracovního a školního prostředí, a byly by tak vytvořeny předpoklady pro realizaci odborného výcviku a odborné praxe u zaměstnavatelů i pro snadnější účast odborníků z praxe ve výuce.

Vzhledem ke snižujícímu se počtu vzdělávaných v odborném školství a větší roztříštěnosti oborové struktury v jednotlivých školách je také nutné, aby RVP/ŠVP umožnily školám organizovat výuku pro menší skupiny žáků, kteří si zvolí různé výstupní kvalifikace, tzn. vyučovat vedle tradičních tříd i v multioborových třídách nebo vyučovat tzv. „malotřídně“, tzn. různé skupiny žáků různému obsahu v jedné třídě.

Období realizace	2022–2022
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Vzorové školní vzdělávací programy Identifikované příklady dobré praxe

Klíčová aktivita 1.3 Revize RVP v oblasti základních gramotností

Hlavní změny ve všeobecném vzdělávání budou spočívat ve změnách jeho obsahu a relevance v návaznosti na revizi RVP ZV. V rámci revize nedojde k celkovému posílení hodinové dotace všeobecného vzdělávání na úkor odborné složky. Kvalitativní změny budou zaměřeny především na:

- posílení významu klíčových kompetencí a základních gramotností (zejména jazykové, matematické, digitální), přičemž bude kladen důraz na jejich průřezový charakter ve vztahu k všeobecné i odborné složce vzdělávání;
- posílení aplikační části všeobecného vzdělávání, která má průpravný charakter k navazujícímu odbornému vzdělávání.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Revidované RVP

Klíčová aktivita 1.4 Revize RVP v oblasti společného odborného základu

Revize bude založena na vymezení společných odborných základů (technický, ekonomický, humanitní, společenskovědní, umělecký apod.), které zajistí žákům širokou základnu odborných kompetencí, které jim umožní dále se specializovat ve svém odborném zaměření podle možností konkrétní školy, potřeb regionálního trhu práce a svých zájmů. Tento přístup ke koncepci odborné složky vzdělávání umožní žákům dobrou přípravu pro navazující vzdělávání v terciární sféře, event. pro rekvalifikace a firemní vzdělávání.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Novela Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání Revidované RVP středního vzdělávání

Opatření č. 2 Získávání odborné kvalifikace

Toto opatření směřuje do oblasti předčasných odchodů žáků ze vzdělávání. Předčasné odchody ze vzdělávání mohou nastat buď v průběhu studia nebo i na konci studia, při neúspěšném absolvování závěrečné či maturitní zkoušky.

Klíčová aktivita 2.1 Získávání odborné kvalifikace v průběhu studia

Předpokladem naplnění této aktivity je vytvoření věcného záměru řešení, které by umožnilo uznávání výsledků předchozího vzdělávání pro účely získání kvalifikace. Realizace věcného záměru žákům zvýší šance na jejich uplatnění na trhu práce v případě nedokončení celého cyklu vzdělávání a zároveň jim usnadní pokračování nebo návrat do vzdělávacího systému.

V RVP pro obory vzdělání s výučním listem bude určena návaznost na příslušné kvalifikace NSK. V oborech vzdělání kategorie M s maturitní zkouškou – kde to bude možné (tj. budou existovat odpovídající profesní kvalifikace NSK na úrovni EQF 4) – bude rovněž určena návaznost na kvalifikace NSK nebo na jiné kvalifikační soustavy (např. v oblasti pedagogiky, zdravotnictví, sociální práce apod.). Obecně odborné obory lyceálního typu budou bez kvalifikačního výstupu s předpokladem, že absolventi budou pokračovat v terciárním vzdělávání.

RVP bude provázáno s konkrétními profesními kvalifikacemi volně, tzn. že nově vznikající nebo novelizované profesní kvalifikace budou moci být přiřazovány k RVP, aniž by se RVP nějak měnil. Zatímco životnost RVP se předpokládá v horizontu střednědobém (5–10 let), životnost profesních kvalifikací může být v případě rychle se rozvíjejících sektorů hospodářství výrazně kratší (1–2 roky). Průběžné přiřazování profesních kvalifikací tak umožní udržet počáteční odborné vzdělávání relevantní k potřebám trhu práce.

Vytvoříme vstupní analýzu zaměřenou na možnost ověření „profesní maturity“ v případě absolvování vzdělání bez jeho řádného ukončení ve vztahu k potřebám trhu práce.

Období realizace	2020–2022
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Věcný záměr řešící uznávání výsledků předchozího vzdělávání Přiřazovací mapa a metodika pro synergické provázání RVP a PK a ÚPK v rámci NSK Tvorba vstupní analýzy zaměřené na ověření zavedení „profesní maturity“ Opatření č. 3 Usnadnění přechodu absolventů na trh práce Zlepšení podmínek přechodu absolventů na trh práce

Klíčová aktivita 3.1 **Zvýšení kvality praktického vyučování**

Cílem aktivity bude analýza současného výkonu odborné praxe, zejména ve vztahu k nabývání profesních, občanských a osobních kompetencí. Na základě realizované analýzy bude vytvořen standard kvality a podmínek praktického vyučování na firemních a školních pracovištích, na kterých probíhá praktické vyučování.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu
Výstupy	Analýza kvality a obsahu výkonu odborné praxe v roce 2022 Standard kvality a podmínek praktického vyučování na pracovištích do roku 2023

Klíčová aktivita 3.2 **Podpora kariérového poradenství**

Součástí RVP bude systematická práce na kariérovém rozvoji každého žáka a posilování jeho profesní identity a vazby s oborem vzdělání. Cílem je omezení předčasného ukončování studia a opakované nástupy do prvních ročníků různých oborů. V rámci těchto aktivit se zaměříme nejen na roli kariérového poradenství ve školách, ale i na rozvoj dovedností pedagogů podporovat žáky v dokončení studia a v rámci jeho přechodu na trh práce.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR a ESIF
Výstupy	Úprava RVP Metodická podpora kariérového poradenství během vzdělávací dráhy žáka

Zvýšení kvality vzdělávání ve strukturálně postižených krajích

„Má-li být však náprava úspěšná, musí být komplexní a všestranná, neboť nebude-li současně napravovat všechno, co vzájemně souvisí, nikdy se nedostanete kupředu …“

J. A. Komenský

Cíl opatření

Zvýšit kvalitu vzdělávání ve strukturálně postižených krajích s důrazem na zvýšení účasti dětí v předškolním vzdělávání, metodickou podporu škol vzdělávajících vysoký podíl sociálně znevýhodněných žáků a jejich zřizovatelů.

Soubor opatření a klíčových aktivit	
Opatření č. 1	Komplexní podpora pro školy v obcích s vyšším podílem dětí a žáků ohrožených sociálním vyloučením v Karlovarském a Ústeckém kraji
Klíčová aktivita 1.1	Posílení odborné kapacity a kompetence pro práci s různorodými skupinami dětí a žáků
Opatření č. 2	Omezení segregačních tendencí v základním školství
Klíčová aktivita 2.1	Metodická podpora zřizovatelů v oblasti regulace spádovosti
Opatření č. 3	Zvýšení účasti dětí na předškolním vzdělávání v Karlovarském a Ústeckém kraji
Klíčová aktivita 3.1	Odstranění objektivní finanční bariéry bránící v přístupu ke vzdělávání
Klíčová aktivita 3.2	Podpora spolupráce rodiny a školy
Opatření č. 4	Cílená finanční podpora nástupu čerstvých absolventů do pedagogické praxe ve školách v Karlovarském a Ústeckém kraji
Klíčová aktivita 4.1	Finanční motivace čerstvým absolventům k nástupu do škol v Karlovarském a Ústeckém kraji

Cíl opatření

Zvýšit kvalitu vzdělávání ve strukturálně postižených krajích s důrazem na zvýšení účasti dětí v předškolním vzdělávání, metodickou podporu škol vzdělávajících vysoký podíl sociálně znevýhodněných žáků a jejich zřizovatelů.

Zdůvodnění potřebnosti

Český vzdělávací systém je charakteristický výraznými nerovnostmi v kvalitě škol – a to v podobě regionálních nerovností i nerovností uvnitř regionů – které do velké míry determinují individuální vzdělávací výsledky a vedou k omezení rovnosti šancí na dosažení kvalitního vzdělání. Přetrvávajícím problémem je i velká závislost výsledků vzdělávání na socioekonomickém a kulturním statusu rodiny žáka a závislost vzdělanostních drah na rodičovských aspiracích. Důsledkem je, že diferenciace škol podle socioekonomického a kulturního statusu rodičů vede k omezenému pedagogickému optimismu[1] části českých učitelů – tedy důvěře, že v prostředí s kumulací žáků s nižším statusem lze výsledky žáků ze znevýhodňujícího prostředí posilovat.

Důležitou roli ve vyrovnávání nerovností ve vzdělávání hraje předškolní vzdělávání. To má podle zahraničních studií výrazný vliv na rozvoj předpokladů úspěšnosti začlenění dětí ze znevýhodněného prostředí do základních škol a další úspěšnost v životě. Pozitivní vliv je však evidován zejména v případech, kdy docházka trvá dva a více roků a je dostatečně kvalitní. **Investice do kvalitních předškolních programů pro sociálně znevýhodněné děti mohou mít během života jedinců 7–10násobnou návratnost ve zvýšení školní úspěšnosti, vyšší zaměstnanosti, nižší nemocnosti a kriminalitě.** Pozitivní efekty se přitom přenášejí i na rodiny podpořených dětí. V dostupných datech, včetně výzkumů realizovaných na území České republiky, ze sociálně znevýhodněných oblastí jsou dva roky školní docházky při kontrole dalších faktorů (vzdělání rodičů, lokalita, věk, etnicita) asociovány s vyšší úspěšností přechodu do standardních základních škol i přechodu na střední školu. Posílení předškolní docházky může být jednou z metod omezení problému školních odkladů.

V Karlovarském a Ústeckém kraji, kde je ve srovnání s ostatními kraji menší problém s kapacitami, je nutné zvažovat cesty, jak zapojit větší část dětí, často ze znevýhodněného prostředí, do předškolního vzdělávání. Podobně další indikátory jako **podíl odkladů a předčasné odchody** ukazují, že **největší problémy lze hledat v kraji Karlovarském a Ústeckém**. Zároveň jsou to kraje s nejvyšším podílem žáků vstupujících do oborů s výučním listem. Mezinárodní šetření i výběrová zjišťování realizovaná Českou školní inspekcí ukazují, že ve většině z nich mají nejvyšší výsledky žáci z Prahy a nejnižší žáci právě z Ústeckého kraje. Karlovarský kraj je specifický případ, jelikož se v naprosté většině šetření pohybuje na spodních příčkách s Ústeckým krajem (Výběrové zjišťování 2017, šetření gramotností, TIMSS, PIRLS, PISA kromě roku 2018).

Podobná data dokladují i průměrné dosahované výsledky z jednotných přijímacích zkoušek na střední školu i maturitních zkoušek.

Právě v Ústeckém a Karlovarském kraji se kombinuje řada problémů, které mohou být důvodem, ale zároveň klíčem ke zlepšení situace. V České republice je extrémně **silná závislost mezi socioekonomickým zázemím dítěte a vzdělávacími výsledky, tj. dosažené vzdělávací výsledky** žáků jsou ovlivněny jejich rodinným zázemím a místem bydliště. V Karlovarském a Ústeckém kraji jsou nejenom rodiče s nízkým socioekonomickým statusem, ale **přidává se k tomu řada sociálních problémů** – nekvalitní bydlení, exekuce atd.

1 Termínem vzdělávací optimismus odkazujeme na anglický výraz „academic optimism“. Jde o učitelem pociťovaný potenciál dobře vzdělávat žáky a překonat socioekonomické faktory, které negativně ovlivňují výsledky jednotlivých žáků. Namísto zdůrazňování bezmoci tváří v tvář znevýhodňujícímu rodinnému prostředí se zaměřuje na možnosti školy a výuky. Tento optimismus má pozitivní dopad na výsledky žáků bez ohledu na jejich socioekonomické zázemí. V ČR ale závisí na celkovém socioekonomickém statusu třídy, což může omezovat posilování výsledků žáků (Straková, Greger, Simonová, 2018). Místo termínu „akademický optimismus“, který v češtině odkazuje spíše k akademické kariéře a rozvoji učitele, používáme více přiléhající „pedagogický optimismus“.

Na druhou stranu, analýza na úrovni ORP poodkrývá komplexnější obraz, kde stále existují významné rozdíly uvnitř krajů a mohou existovat i mezi jednotlivými částmi obcí a školami.

Některé obce pozici sociálně znevýhodněných rodin dále komplikují vyčleňováním na okraj vzdělávacího procesu (segregace).

Ve výstupech vzdělávání se výrazně negativně odchylují Karlovarský a Ústecký kraj. Výsledky těchto krajů v PISA se zde pohybují okolo či pod úrovní 450 bodů, zatímco výsledky nejlepších krajů se pohybují okolo či nad úrovní hodnoty 500. Socioekonomický status dnes v testech PISA vysvětluje přes 40 % rozdílů v celkových výsledcích krajů. Existuje tak velký potenciál pro snížení krajových nerovností zlepšením kvality vzdělávací soustavy tím, že budeme usilovat o snížení závislosti mezi socioekonomickým statusem jednotlivých žáků a jejich výsledky.

Soubor opatření a klíčových aktivit

Opatření č. 1 Komplexní podpora pro školy v obcích s vyšším podílem dětí a žáků ohrožených sociálním vyloučením v Karlovarském a Ústeckém kraji

Cílem opatření je prostřednictvím komplexního systému podpory pro nejohroženější školy, které se potýkají s heterogenními kolektivy, nedostatečným zázemím v podobě podpůrných profesí a v důsledku s podprůměrnými výsledky vzdělávání, přispět k naplnění cíle *„Snížení regionálních nerovností v dosahovaných výsledcích vzdělávání a snížení závislosti výsledků vzdělávání na sociálním statusu rodiny“*.

V regionech dlouhodobě vykazujících nižší vzdělávací výsledky je nutné podpořit rozvoj kompetencí pedagogů v oblastech, které směřují ke schopnosti vzdělávat různorodé kolektivy dětí a rozvíjet potenciál žáků se sociálním a jiným znevýhodněním s důrazem na párovou výuku, posílení metodiky spolupráce s podpůrnými profesemi (asistenti pedagogů, speciální pedagogové, školní psycholog atd.) a s terénními pracovníky nestátních neziskových organizací.

Programy DVPP budou pořádané na zakázku pro celý pedagogický sbor a rozšíření profesního rozvoje nad rámec stávajícího DVPP o ukázkové hospitace (i ve formě videonahrávek s následným rozborem vedeným odborníkem) a stáže na jiných školách. Větší prostor bude dán sdílení zkušeností ze vzdělávacích programů s kolegy. Programy budou zacíleny i na rozšíření supervize a koučování, obsahově pak budou v nabídce DVPP akcentovány nové trendy v pedagogice a jednotlivých oborech.

Výběr škol bude realizován NPI ČR ve spolupráci s ČŠI. Na identifikaci nejpotřebnějších škol bude obsahově navazovat nabídka pro takto vybrané školy v podobě komplexního DVPP, práce s jejich zřizovatelem, rodiči, pomoc s dotacemi atd.

Opatření budou realizována v souladu s aktivitou v implementační kartě ke střednímu článku, který by po pilotní fázi měl být nositelem těchto činností.

Klíčová aktivita 1.1 Posílení odborné kapacity a kompetence pro práci s různorodými skupinami dětí a žáků

a) Realizace cílených programů vzdělávání formou DVPP podle potřeb školy – práce s heterogenními kolektivy, omezování školní neúspěšnosti, strategické řízení školy, vzdělávání pro pedagogické pracovníky s cílem eliminace stereotypů.

- zvyšování dovednosti učitelů identifikovat a reagovat na individuální potřeby dětí a žáků (podpora dynamické diagnostiky na úrovni školní práce, formativního hodnocení a metod, které zvyšují autonomii dětí a žáků, dovednost pracovat s chybou a podporují spolupráci a well-being)
- podpora spolupráce učitelů a dalších profesí v rámci školy (např. spolupráce mezi učitelem a asistentem pedagoga)

- cílené vzdělávání zaměřené na rozvoj jazykových dovedností dětí a žáků s romským etnolektem a obecně dětí a žáků ohrožených chudším jazykovým kódem včetně systematického rozšiřování slovní zásoby, která je nezbytná pro úspěch ve vzdělávání
- cílené vzdělávání zaměřené na rozvoj jazykových dovedností dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem včetně systematického rozšiřování slovní zásoby, která je nezbytná pro úspěch ve vzdělávání

Dojde k vytvoření a využívání modulárního programu cílené podpory pro školy v obcích s vyšším počtem sociálně vyloučených lokalit a segregovaných škol a dále škol vzdělávajících vyšší podíl žáků s odlišným mateřským jazykem. V místech realizace (Ústecký a Karlovarský kraj) budou vytvořeny personální kapacity v rámci NPI ČR, které budou schopny zajistit koordinaci podpory (v budoucnu tato úloha přejde na střední článek podpory, v pilotní fázi ověřování středního článku by bylo vhodné, aby ověřoval i tuto úlohu). Kmenoví zaměstnanci NPI ČR budou ve spolupráci s ČŠI kontaktovat vytipované školy s nabídkou podpory. V rámci poskytnuté podpory budou hledat vhodné formy DVPP, zajistí nebo zprostředkují DVPP. Dále budou koordinovat rozhodné aktéry v území (škola, zřizovatel, OSPOD, NNO) v oblasti.

b) Cílená podpora navýšení kapacit podpůrných pedagogických pozic

V aktivitě bude podpořeno navýšení kapacit odborných pozic zajišťujících podporu pedagogickým pracovníkům, tj. mzdové prostředky zajišťující možnost zaměstnat speciální pedagogy, školní asistenty atd. Podpora bude určena pro školy mající nevyšší míru zatížení socioekonomickým statusem žáků a pro školy vzdělávající vyšší podíl žáků s odlišným mateřským jazykem.

c) Výzkumné šetření ke stavu zajištění dostatku absolventů v podpůrných pedagogických pozicích

Bude provedena analýza potřebnosti počtu absolventů magisterských studijních programů vysokých škol pro obsazení poptávaných podpůrných pedagogických pozic ve školách a školských zařízeních. Cílem je zjištění, zda stávající kapacity vysokých škol jsou dostatečné. Pokud nikoli, bude výstupem i návrh řešení.

d) Spolupráce státu a aktérů ve vzdělávání, včetně zřizovatelů a jejich metodická podpora

- case management a koordinace aktérů pracujících s konkrétními rodinami (školy, OSPOD, neziskové organizace, úřady práce, pediatři, psychosociální služby)
- sdílení pozic odborně kvalifikovaných specialistů (např. speciální pedagog, školní psycholog apod.)
- dotační poradenství
- sdílení dobré praxe, vysvětlování výhod inkluzivního vzdělávání
- spolupráce s neziskovým sektorem (např. sbírka počítačů či vytvoření platformy/fondu, ve kterém se bude sbírat technika na sdílení)
- podpora dětí a žáků se zdravotním znevýhodněním a jejich přístupu ke speciálnímu vybavení pro zapojení do vzdělávání
- ve spolupráci se zřizovateli škol (dialog se SMO ČR a SMS ČR v hledání pozitivních příkladů praxe) alokování dostatečných finančních prostředků pro školy a školská zařízení na pořízení a průběžnou obnovu vybavení a zajištění dostatečné digitální infrastruktury škol.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu a OP JAK
Výstupy	Počet zasažených škol, počet pedagogických pracovníků vzdělávaných v rámci tematicky zaměřeného DVPP, počet zasažených zřizovatelů

Opatření č. 2 Omezení segregačních tendencí v základním školství

Etnická segregace je rizikovým jevem prohlubujícím diferenciaci v rámci vzdělávací soustavy. V základním školství jsou stále školy vzdělávající více jak třetinu romských žáků a některé s převahou romských žáků. Jen v malém množství případů je tato koncentrace vysvětlitelná prostorovou segregací. Studie ukazují, že k segregačním tendencím může vést účelové využívání spádovosti ve městech, doporučování „lehčích" (z pohledu vnímané pověsti) základních a bývalých praktických škol a hromadné přesuny žáků z majoritní populace, pokud počet žáků z minorit překročí kritickou hranici (cca 20 % i méně). Dalším faktorem přechodu do bývalých praktických či segregovaných škol bývá důsledek nárůstu školních absencí a souvisejícího zhoršeného prospěchu.

Klíčová aktivita 2.1 Metodická podpora zřizovatelů v oblasti regulace spádovosti

Cílem je posílení metodické podpory zřizovatelům škol v oblasti regulace spádovosti se zaměřením na tvorbu map a dostupnost dat o segregaci ve školství. Vyšší metodická podpora bude zajištěna i školským poradenským zařízením a bude posílena jejich kontrola a revize práce v oblastech, kde se segregace vyskytuje. Cílem klíčové aktivity je snížení míry segregace.

V aktivitě bude pravidelně aktualizována a využívána pro práci se zřizovateli mapa spádovosti pro jednotlivá území, která identifikuje rizikově nastavené spádové obvody umožňujících vznik segregovaných škol. Mapa bude využívána jako informační zdroj pro zřizovatele, školy a zákonné zástupce (bude se jednat o veřejná data) i jako nástroj pro další úpravy školské soustavy v rámci řízení o zápisu do rejstříku škol a školských zařízení.

Nastaven bude i postup spolupráce klíčových aktérů v území. Toto know-how (spojené jak s konkrétními zaměstnanci, kteří se budou podílet na realizaci projektu, tak na úrovni organizací – NPI ČR a MŠMT) bude následně využito při zavádění středního článku podpory. Do realizace aktivity budou zapojeny i další externí subjekty zabývající se prací se zřizovateli v oblasti vzdělávání.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu a OP JAK
Výstupy	Počet zřizovatelů, kteří jsou příjemcem metodické podpory při snižování segregace.

Opatření č. 3 Zvýšení účasti dětí na předškolním vzdělávání v Karlovarském a Ústeckém kraji

Cílem opatření je napomoci zvýšit účast dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí na předškolním vzdělávání jako prevence možného školního neúspěchu a včasnými opatřeními redukovat dopad rizikových faktorů na straně rodiny. Jedním z důvodů neúčasti na předškolním vzdělávání je existence objektivních finančních bariér přístupu ke vzdělávání.

Klíčová aktivita 3.1 Odstranění objektivní finanční bariéry bránící v přístupu ke vzdělávání

Jedním z klíčových faktorů, který může pomoci zvýšit účast dětí na předškolním vzdělávání, je úhrada stravného. To by mohlo přivést děti, které se ho neúčastní kvůli finanční situaci rodičů. Z dostupných dat navíc plyne, že stravování ve školních zařízeních má pozitivní dopady na začlenění dítěte do kolektivu, školní docházku. Pozitivní vliv obědů zdarma pro děti z chudých rodin pak reflektují zejména ředitelé mateřských škol, kdy 70 % z nich pozorovalo zlepšení docházky, 60 % jejich výsledky a zvýšil se i počet chudších dětí v MŠ (37 %), část dětí tedy MŠ pravidelně nenavštěvuje právě kvůli finanční náročnosti.

V aktivitě dojde k rozšíření dotačního programu „Podpora školního stravování žáků základních škol" o cílovou skupinu dětí navštěvující mateřské školy v Ústeckém a Karlovarském kraji a navýšení jeho alokace.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu a ESF, v návrhu rozpočtu SR zajištěno pro rok 2021 navýšení o 20 mil. Kč. Na období 2022–2023 zahrnuto v návrhu SDV.
Výstupy	Úprava dotačního programu na podporu stravného ve školách a jeho rozšíření o mateřské školy a jeho zacílení na Karlovarský a Ústecký kraj

Klíčová aktivita 3.2 Podpora spolupráce rodiny a školy

Důležitým faktorem je ale i spolupráce rodiny a školy v oblasti předškolního vzdělávání. V této souvislosti je potřeba zvyšovat informovanost rodičů o přínosech předškolního vzdělávání pro jejich děti a jejich aktivní zapojení do vzdělávání. Tyto aktivity jsou zajišťovány převážně nestátními neziskovými organizacemi, proto je nutné navázat úzkou spolupráci s místními NNO při aktivizaci rodičů dětí, které nenavštěvují předškolní vzdělávání, a informovat je o možnosti úhrady nákladů na stravu a terénní sociální práci. Podpořena bude i koordinace aktivit s aktéry v území (škola, zřizovatel, OSPOD, NNO), např. v oblasti case managementu, práce s rodinami, sociálně aktivizačních služeb atd.

V současnosti jsou tyto aktivity podporovány ve vztahu integrace romské menšiny skrze dotační program MŠMT („Podpora integrace romské menšiny“). Cíl výzvy bude tedy nově **rozšířen na zajištění integrace dětí, žáků a mládeže ze socioekonomicky znevýhodněných rodin** prostřednictvím projektů nestátních neziskových organizací, na podporu vzdělávání dětí, přípravu na úspěšnou školní docházku, podporu spolupráce rodiny a školy a na preventivní působení na předčasné ukončování vzdělávání žáků.

Období realizace	2020–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu, ESF navýšení alokace příslušné výzvy o 20 000 000 Kč – bude nárokováno na roky 2022–2023.
Výstupy	Úprava a rozšíření dotačního programu Podpora integrace romské menšiny a jeho zacílení na Karlovarský a Ústecký kraj s navýšením alokace

Opatření č. 4 Cílená finanční podpora nástupu čerstvých absolventů do pedagogické praxe ve školách v Karlovarském a Ústeckém kraji

Cílem opatření je posílení pedagogických kapacit v Karlovarském a Ústeckém kraji, který dlouhodobě vykazuje nejvyšší podíl nekvalifikovaných pedagogů. Jedním z důvodů horších výsledků některých regionů a škol je koncentrace nedostatku kvalifikovaných a kvalitních pedagogů. Nejpalčivější je problém v Karlovarském kraji, kde je 12,5 % pedagogů bez kvalifikace a nedostatek odborně kvalifikovaných specialistů (např. speciální pedagog, školní psycholog). **Důvodem tohoto stavu je mj. fakt, že v Karlovarském kraji nepůsobí vysoká škola připravující učitele** a jsou zde celkově omezené možnosti, jak dosáhnout vysokoškolského vzdělání. Absolventi středních škol odjíždějí za terciárním vzděláním do jiných měst, kde po ukončení studií ve velké míře zůstávají. Karlovarský kraj zároveň vykazuje nejvyšší průměrný věk učitelů ze všech krajů ČR (48,7 let).

Cílem opatření je **poskytnout finanční motivaci čerstvým absolventům k nástupu do škol v Karlovarském a Ústeckém kraji v podobě náborového příspěvku**.

Klíčová aktivita 4.1 Finanční motivace čerstvým absolventům k nástupu do škol v Karlovarském a Ústeckém kraji

Cílem aktivity je **poskytnout finanční motivaci čerstvým absolventům** (do 5 let od získání kvalifikace) vysokých škol (kvalifikovaným pedagogickým pracovníkům) **k nástupu do škol v Karlovarském a Ústeckém kraji v podobě náborového příspěvku**. Náborový příspěvek je standardní nástroj personální politiky, který je hojně využíván i ve veřejném sektoru (Policie ČR, Armáda ČR, Česká pošta) a je navázán na dlouhodobé působení podpořeného v dané pozici (závazek působit 5 let). Pro plně kvalifikované začínající učitele a absolventy studia učitelství, kteří začnou působit ve školách v Karlovarském a Ústeckém kraji, bude připravena výzva financovaná z prostředků MŠMT se spoluúčastí krajů. Motivační příspěvek bude poskytnut po zkušení době v plné výši. Při předpokládané roční podpoře maximálně 100 začínajících učitelů – absolventů částkou 100 000 Kč.

Období realizace	2021–2023
Financování	SR – v rámci činnosti resortu a ESF. Bude nárokováno pro roky 2022–2023.
Výstupy	Výzva

Návazná opatření

Z důvodu omezené časové působnosti této implementační karty nebyla věnována zvýšená pozornost všem relevantním tématům, která s kvalitou vzdělávání nejen ve strukturálně postižených krajích souvisí. Těmito tématy jsou zejména prevence předčasných odchodů ze vzdělávání, kvalita učňovského vzdělávání ve vazbě na inovaci oborové soustavy středního odborného vzdělávání a další.

A) Komplexní podpora pro školy v obcích s vyšším podílem dětí a žáků ohrožených sociálním vyloučením

Vyhodnotit přínosy programů a činnost zakotvit jako jednu z aktivit středního článku podpory.

B) Omezení segregačních tendencí v základním školství

Vyhodnotit přínosy aktivity a činnost zakotvit jako jednu z aktivit středního článku podpory.

C) Zvýšení účasti dětí na předškolním vzdělávání v Karlovarském a Ústeckém kraji

Vyhodnotit přínosy aktivity a rozhodnout o jejím případném celorepublikovém zaměření.

D) Cílená finanční podpora nástupu čerstvých absolventů do pedagogické praxe a jejich návratu do Karlovarského kraje

Vyhodnotit přínosy aktivity a rozhodnout o jejím pokračování. V návaznosti na vyhodnocení jednotlivých opatření dojde k jejich případné revizi a plošnému rozšíření do ostatních krajů České republiky.

Územní zaměření

Ústecký a Karlovarský kraj

STRATEGIE VZD
POLITIKY
ČE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

ISBN 978-80-87601-47-1